

Manresa 2022

Pla Director

Ajuntament de Manresa

Equip redactor:

Josep Huguet i Biosca, CATEMOCIONS

Jordi Rodó i Rodà, QUADERNA

Josep Alert i Puig, CATEMOCIONS

Josep M Monge Rosell, QUADERNA

Equip de treball:

Francesc de Puig Viladrich, Ajuntament de Manresa

Sònia Puyol González, Ajuntament de Manresa

Esperança Holgado Duarte, Ajuntament de Manresa

Aquest Pla Director ha estat una iniciativa de l'**Ajuntament de Manresa**, i la seva redacció ha anat a càrrec de l'empresa **CATEMOCIONS, SL**.

Pla Director del projecte Manresa 2022

(juny de 2014)

1. INTRODUCCIÓ	5
2. MANRESA 2022: UNA OPORTUNITAT PER A LA CIUTAT	13
3. MANRESA 2022: TORNAR IGNASI A LA CIUTAT.....	19
3.1. Manresa és camí	25
3.1.1. L'adequació dels llocs ignasians	29
3.1.2. L'adequació de les rutes ignasians	71
3.1.3. L'adequació del Centre Històric	83
3.2. Manresa és acollida.....	89
3.2.1. Convidar a la visita i l'estada a la ciutat	90
3.2.2. Acollir i allotjar els visitants	99
3.3. Manresa és llum	105
3.3.1. Ignasi, icona de Manresa. Sant Ignasi, icona al món	106
3.3.2. Manresa, ciutat amb ànima	118
3.3.3. Valorar i dinamitzar el Centre Històric	122
4. MANRESA 2013-2022: EL PROCÉS.....	129
4.1. Proposta d'actuació	129
4.2. Desenvolupament del projecte	137
4.2.1. Procés de gestió i participació.....	140
4.2.2. Proposta de finançament	142
4.2.3. Seguiment i avaluació del pla	145
5. MANRESA 2013: EL CONTEXT	147
5.1. La commemoració ignasiana i el turisme a Manresa.....	151
5.2. Centres d'espiritualitat i turisme religiós	157
5.3. La ciutat i el Centre Històric.....	162

1. INTRODUCCIÓ

L'any 2022 tindrà lloc la commemoració del **500 aniversari de l'estada de sant Ignasi de Loiola a Manresa, on redactà els Exercicis espirituals i bastí així els fonaments de la seva espiritualitat i de la posterior fundació de l'orde jesuïta**. A través del Santuari de la Cova i del Camí Ignasià, la Companyia de Jesús aposta per convertir la ciutat en un pol d'atracció per a pelegrins i turistes al 2022. Paral·lelament, la pertinença de l'actual Sant Pare a l'orde jesuïta ha contribuït a desvetllar arreu del món un major interès per l'univers ignasià, fet que sens dubte repercutirà en la commemoració. L'impacte de tot plegat conflueix, en definitiva, a la ciutat de Manresa en l'horitzó del 2022.

En aquest context, Manresa té davant seu un **repte estratègic de primera magnitud**, que es considera clau per al seu desenvolupament i posicionament: **l'adaptació de la ciutat a l'esdeveniment i el seu aprofitament turístic, cultural i comercial** (la senyalització i la promoció dels llocs ignasians i la seva accessibilitat i connexió amb el Camí Ignasià, l'encaix de la proposta ignasiana amb el discurs patrimonial local i amb les activitats culturals, artístiques i formatives de la ciutat, etc.). D'altra banda, convé projectar una nova Manresa per canviar l'imaginari col·lectiu, obrir-nos al món i internacionalitzar la ciutat, amb la perspectiva d'esdevenir una autèntica destinació turística i fer de Manresa una ciutat més competitiva i atractiva, tant per invertir-hi com per viure-hi. L'objectiu final no és cap altre que la creació d'oportunitats i riquesa al territori i la millora de la qualitat de vida i la cohesió social de tots els ciutadans.

Per això cal, **la coordinació pressupostària** i d'acció de totes les **àrees de govern** concernides, tenint en compte els **principals agents implicats** (la Cova i la seva gerència, els gestors del Camí Ignasià i la Companyia de Jesús en general) i la resta d'**agents locals** (representants d'entitats, empreses, centres universitaris i institucions manresanes) i supramunicipals (municipis ignasians del camí, administracions territorials i ens privats extralocals) per assolir un projecte participatiu de tota la ciutat, que generi la **corresponsabilitat** dels agents locals públics i privats i de la ciutadania en aquest projecte comú. La **implicació i el compromís de tothom** és clau per a l'èxit de la proposta a mig i llarg termini

D'entrada, ens trobem davant un **projecte turístic innovador** que ha de servir per dinamitzar el territori i diversificar i desestacionalitzar l'oferta turística de Manresa. Inclou propostes de millora de l'accessibilitat i la mobilitat en espais turístics, de millora de la senyalització turística urbana i de millora del Centre Històric i recuperació d'espais públics, per incrementar la qualitat de la destinació turística. També comprèn propostes de noves instal·lacions i la millora d'equipaments i serveis. Per últim, inclou infraestructures tecnològiques per augmentar l'eficiència i la qualitat del producte turístic. Es tracta d'un projecte integral de dinamització i diversificació turística, en què **conflueixen totes les iniciatives públiques i privades**.

Tanmateix, el projecte va més enllà de ser una mera aposta turística per a la ciutat. Partint de les arrels ignasians de fa cinc segles, es pretén potenciar tant el llegat patrimonial, com els valors ignasians originals (vot de pobresa, importància de la formació i el coneixement, esforç personal, austeritat, espiritualitat, diàleg interreligiós, resiliència, sentit de comunitat), que es mantenen plenament vigents i que han d'impulsar la ciutat cap endavant i fer-la més sostenible, adaptada al nou entorn i econòmicament equilibrada, sense malmetre els recursos locals ni hipotecar el futur del territori. Alhora, cal potenciar l'esperit acollidor i, tal com la ciutat va acollir el l'ignasi pelegrí, acollir ara els visitants i turistes que vinguin a Manresa, i els propis ciutadans.

En aquest sentit, des d'aquest mateix any i fins al 2022, es portarà a terme un ampli programa d'activitats per mitjà de les quals hom pretén recuperar el record de l'experiència ignasiana i extreure'n un missatge universal i contemporani.

En l'actual context d'incerteses, de conflictes i de crisi –no tan sols econòmica, sinó també social i de valors–, reivindicar i assumir el record de l'episodi ignasià de Manresa esdevé una oportunitat per llançar un missatge d'abast universal, que vagi més enllà de fronteres polítiques, ètniques, culturals i confessionals. Per aquest motiu, la ciutat de Manresa vol ser punt de trobada de diferents tradicions espirituals i filosòfiques, que tenen en comú la recerca de la transcendència com a camí de millora individual i col·lectiva.

En definitiva, Manresa ha de ser una ciutat diversa, acollidora, moderna i oberta al món. Es tracta de recursos intangibles que cal potenciar, i que apelen a la identitat i al capital humà de la comunitat, tot i que també es compta amb el recurs tangible del patrimoni ignasià escampat pel Centre Històric. Malauradament, en alguns casos

aquest patrimoni ha desaparegut i caldrà pensar com preservem la memòria d'aquests espais. Igualment, caldrà elaborar i desenvolupar l'estratègia de comunicació i promoció per al posicionament i projecció de Manresa.

Antecedents

En els darrers anys la forta davallada en el sector industrial i de la construcció a Manresa fa que sigui necessària la diversificació de l'economia local i la recerca de nous jaciments. Cobra especial valor, en aquest context, la potenciació del sector serveis: restauració, allotjaments, comerços, guiatges turístics, formació especialitzada, transport i esdeveniments culturals, entre d'altres. L'impuls al sector terciari ha de servir per crear ocupació a Manresa i incrementar el PIB local.

Per al **desenvolupament econòmic** de la ciutat i la creació d'ocupació, també és important posicionar Manresa internacionalment, si volem ser competitius i atraure recursos externs. El recurs del llegat ignasià és, en aquest sentit, una eina carregada de potencialitat.

Després d'una primera intervenció a la façana sud de la ciutat a principis dels anys 90, en què es van il·luminar la Cova, la Seu i el Pont Vell, es va adquirir i restaurar la capella de Sant Ignasi Malalt i es van editar publicacions amb motiu de la commemoració dels 500 anys del naixement de sant Ignasi de Loiola, l'Ajuntament va iniciar el 2008 la primera campanya de promoció de la Manresa Ignasiana (implementació de visites ignasianes, visites teatralitzades, exposicions, senyalització, edició de material de difusió...), que actualment rep milers de visitants d'arreu del món cada any. Tanmateix, el patrimoni es troba ubicat al Centre Històric de Manresa, una zona necessitada de millora urbanística, social i econòmica, que està pendent de completar els serveis i activitats econòmiques lligades a l'explotació i promoció d'aquest recurs.

L'any 2012 la comunitat jesuïta de la Cova va aprovar el seu Pla estratègic, en què preveia la progressiva transformació del conjunt en un centre internacional d'espiritualitat i un espai de formació personal. A partir de l'any 2012, des de la Companyia de Jesús es dóna impuls a la promoció del Camí Ignasià, que comença a la població guipuscoana d'Azpeitia i acaba a la ciutat de Manresa. Els seus promotors s'han marcat com a fita arribar als 100.000 pelegrins el 2022. Això no obstant, el camí

està poc senyalitzat i presenta mancances de serveis i equipaments, no només pel que fa a Manresa, sinó també en relació a la resta del recorregut.

En la promoció del Camí Ignasià actualment hi ha implicades les Diputacions de Barcelona i Lleida, la Generalitat de Catalunya, l'Agència de Desenvolupament d'Azpeitia i Azkoitia, l'Oficina Tècnica del Camí Ignasià, la Casa d'Exercicis de la Cova de Manresa i l'Ajuntament de Manresa.

La capital del Bages compta amb un pla estratègic de ciutat (PEM 2015), que preveia un creixement econòmic i demogràfic que, en les actuals condicions, ha quedat obsolet. Cal, per tant, substituir-lo per un de nou, adaptat a la nova situació. En aquest sentit, s'està acabant de redactar el nou POUM, que ha de definir els usos futurs de la ciutat. El 26 de març de 2013 es va signar el Pacte de Ciutat per a la Promoció Econòmica i la Cohesió Social, entre l'Ajuntament, els partits polítics i els agents socioeconòmics locals, que estableix les prioritats de la ciutat, entre elles algunes mesures per aprofitar l'Any Ignasià com a motor de l'activitat turística. Aquestes mesures impliquen la planificació d'un conjunt d'accions fins al 2022, donar impuls al Camí Ignasià i posicionar Manresa en un lloc rellevant en l'àmbit del turisme cultural. La ciutat disposa també d'un Pla Estratègic de Turisme (2001 i 2010-2013), que ja preveu la prioritització de la identificació i promoció dels recursos patrimonials lligats a la figura de sant Ignasi. En aquest pla, tant en el disseny com en l'aplicació, hi ha implicat un nombre considerable d'agents turístics, econòmics i culturals.

El 2012 l'Ajuntament va encarregar un *Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del centre històric de Manresa*. Al document resultant, s'hi apunten accions per potenciar la figura de sant Ignasi i el mite de la Llum a la ciutat, i promoure així Manresa al món. Aquest estudi ha servit de base per a plantejar l'actual projecte Manresa 2022. L'octubre de 2013, amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, es va engegar el Pla d'Internacionalització de Manresa, en el qual un dels actius que més es pretén potenciar és el recurs turístic del llegat ignasià i la commemoració del 2022.

A començament de 2014 s'ha creat la Taula de Treball de Manresa 2022, amb la perspectiva de crear un producte turístic concret de la Ruta Ignasiana urbana, de forma participativa i amb la potenciació de les xarxes públiques privades del territori. Aquesta acció va acompanyada del disseny d'un pla de màrqueting, i compta amb el

suport de la Generalitat de Catalunya, a través del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC).

Amb tots aquests antecedents, condicionants i aportacions, l'Ajuntament de Manresa ha de preveure els reptes de caràcter estratègic -tant pel que fa a la planificació, com pel que fa a la gestió- que haurà d'afrontar la ciutat en els propers anys amb la fita del 2022 a l'horitzó. És d'acord amb aquest objectiu que s'ha elaborat el present Pla Director Manresa 2022, un document de caràcter estratègic que aporta les orientacions necessàries per a facilitar a l'Ajuntament el procés de presa de decisions en les actuacions que calgui desenvolupar.

El treball realitzat s'ha portat a terme seguint els **apartats** següents:

1. MANRESA 2022: una oportunitat per a la ciutat. La visió i la missió.

Anàlisi del context en què s'emmarca el projecte i **definició de la visió i la missió estratègiques** de la ciutat per tal d'aprofitar l'oportunitat.

2. MANRESA 2022: tornar Ignasi a la ciutat.

Definició de la **proposta estratègica** i els principals eixos que caldrà desenvolupar, i la seva relació amb els programes del govern. Proposta d'un **pla d'acció** per a cadascun dels tres eixos: camí, acollida i llum.

3. MANRESA 2013-2022 : el procés.

Proposta de **desenvolupament del projecte**: concreció del pla d'accions, fixació d'una metodologia d'execució, elaboració d'un pla de comunicació, definició d'un sistema d'avaluació.

4. MANRESA 2013: el context.

Per a la realització del Pla director, s'han tingut en compte els **diversos contextos** en què s'emmarca. S'han analitzat **tres vectors**, el coneixement dels quals és clau per contextualitzar correctament el marc en què s'ha de dissenyar el projecte del 2022.

Al mateix temps, i de manera paral·lela a l'elaboració del document, s'ha creat una **comissió de seguiment i validació del treball**, amb representants de l'equip tècnic de l'empresa, d'una banda, i l'Ajuntament de Manresa, de l'altra.

El **procés participatiu** d'informació i consulta s'ha dut a terme amb els **agents implicats** en cadascun dels àmbits d'actuació. Aquest procés s'ha realitzat a tres nivells, a partir **d'entrevistes o sessions** de treball:

1. Decisors i gestors en el procés de desenvolupament del projecte:

- Regidors de l'Ajuntament de Manresa¹
- Tècnics municipals²
- Organismes directament involucrats en el projecte³
 - o Centre d'Espiritualitat de la Cova
 - o Fundació La Cova (i corresponent consell assessor)
 - o Camí Ignasià
- Grups municipals
- Consell de ciutat
- Experts externs que participen en altres programes estratègics de ciutat⁴

2. Representants d'entitats i institucions manresanes.⁵

¹ Sílvia Gratacós, regidora de Promoció Econòmica, Comerç i Turisme; Joan Calmet, regidor de Cultura, i Ramon Bacardit, regidor d'Urbanisme, Paisatge i Mobilitat.

² Francesc de Puig, gerent de l'Ajuntament de Manresa; Sònia Puyol, coordinadora de l'Oficina Manresa 2022; Esperança Holgado, cap d'unitat de Turisme i promoció de la ciutat; David Hernández, tècnic de Comerç; Mauro Mas, director del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM); Mercè Argemí, tècnica de Patrimoni; Francesc Vilà, director del Museu Comarcal de Manresa, i Roser Caus, cap de secció d'Obra pública.

³ Francesc Riera, sj, director del Centre d'Espiritualitat de la Cova de Sant Ignasi; Ramon Sanllehí, gerent de la Fundació Cova de Sant Ignasi; Josep Lluís Iriberrí, sj, director del Camí ignasià.

⁴ Àngel Díaz, consultor de l'empresa ALS, responsable del programa de comercialització del projecte Manresa 2022; Jonathan Jorba, tècnic de la Direcció de Relacions Internacionals de la Diputació de Barcelona, i Gerard Navarro, consultor de l'empresa DS (programa estratègic d'internacionalització de Manresa) i equip de l'estudi de paisatgisme de la façana sud.

⁵ Anna Martínez, presidenta de l'A VV del Barri Antic; Carme Carrió, presidenta de l'A VV de les Escodines; Josep Guardiola (empresa JG Esdeveniments), gestor del centre d'interpretació del Carrer del Balç; Llorenç Juanola, president de la comissió de comerç de Cambra de Comerç de Manresa; Joan Sebastià Rodó, president de la comissió de turisme de Cambra de Comerç de Manresa; Daniel Saura, vocal de la Unió de Botiguers i Comerciants de Manresa; Jaume Pont, president de la Unió de Botiguers i Comerciants de Manresa; Dolors Puigbertran, representant dels botiguers dels carrers Sobrerroca i Sant Miquel; Carme Alarcón, representant dels botiguers dels carrers Sobrerroca i Sant Miquel; Francisco Petrus, representant dels botiguers del carrer Nou; Diego Sánchez, president del Gremi Hoteleria i Turisme del Bages; Ignasi Sala, del Gremi Hoteleria i Turisme del Bages; Joan Francesc Baltiérrez, secretari de la DO Pla de Bages; Junta d'Aigües de Manresa; Roger Sanllehí, d'Hotel 1948; Maria Salido, d'Apartaments

3. Grups d'experts o opinadors que han estat informats del projecte i consultats. (S'han efectuat dues sessions de grup).⁶

D'altra banda, el projecte ha rebut ja el **suport i adhesió d'institucions, organitzacions i empreses** de la ciutat i de fora⁷, algunes d'elles amb propostes d'accions⁸; d'altres s'han adherit a la **Taula de treball**⁹ constituïda arran del projecte. També han mostrat el seu suport diversos municipis vinculats al Camí Ignasià.

La Farola; Rosaura Querol, d'Hotel Els Noguers; Assumpta Mas, d'Alberg del Carme; Lluís Albà, d'Hostal Turó de la Torre, i Laura Campero, d'Urbi Apartaments.

⁶ Ester Boniquet, dinamitzadora de Manresa Centre Actiu; Eva Soto, dissenyadora de roba i complements i comerciant; Toni Serra, restaurador (restaurant Vermell); Pilar Garcia, sommelier i restauradora (restaurant Las Vegas); Josep M. Roma, restaurador (bar Sical); Francesc Comas, historiador; Àngels Fusté, responsable de comunicació i noves línies de negoci de la Fundació Universitària Bages (FUB); Ramon Fontdevila, exregidor de Turisme de l'Ajuntament de Manresa; Lluís Piqué, arquitecte; Jordi Bertran, gerent de Fira Mediterrània.

⁷ Amics de l'Art Romànic del Bages, Bages Impuls, Els Fogons Gastronòmics del Bages, Hotel Els Noguers, Fòrum, Foment de la Rehabilitació Urbana de Manresa SA (FORUM), Fundació Mediterrània-Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional, Fundació Fira de Manresa, Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages, Adqualitatem, Delegació del Bages-Berguedà del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Parròquia de Santa Maria de la Seu, Meandre, Associació per a la Preservació del Patrimoni Natural de Manresa i PIMEC-Catalunya Central.

⁸ Companyia Cactus SCCL, Agència Catalana de la Joventut (ACJ), Parròquia de Santa Maria de Viladordis i Santuari de la Salut, Orfeó Manresà, Museu de Geologia Valentí Masachs (UPC), Unió de Botiguers i Comerciants de Manresa (UBIC Manresa), Cova Sant Ignasi Manresa-Fundació privada, Esdeveniments i Turisme Catalunya central SL, Hostal del Camp, Turó de l'Olivera SL, Hotel 1948 Manresa, Hostal La Masia, Escola Joviat, Mbici, Urgell Comerç Centre, Oficina tècnica del Camí Ignasià, Espai Sant Pere Claver, Parc de la Sèquia (Fundació Aigües de Manresa-Junta de la Sèquia), Urbi Apartaments, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Delegació Bages-Berguedà.

⁹ Bàsquet Manresa, Viatges Masanés, Restaurant Txus, Federació Empresarial de la Catalunya Central, CC OO Catalunya Central, Cambra de Comerç de Manresa i UGT.

2. MANRESA 2022: UNA OPORTUNITAT PER A LA CIUTAT

Manresa 2022: La visió

Avui el nom de Manresa es troba escampat arreu del món de la mà de la Companyia de Jesús, la qual cosa evidencia el pes mundial d'aquest orde a través de la seva obra espiritual, educativa i social.

En el marc de la commemoració de mig mil·lenni de l'estada d'Ignasi de Loiola a la capital del Bages, la **Companyia de Jesús** es prepara per assumir dos reptes:

- La conversió de **la Cova** en un centre d'espiritualitat d'abast mundial.
- L'endegament del **Camí Ignasià**, amb voluntat de convertir-lo en referent de pelegrinatge i turisme religiós.

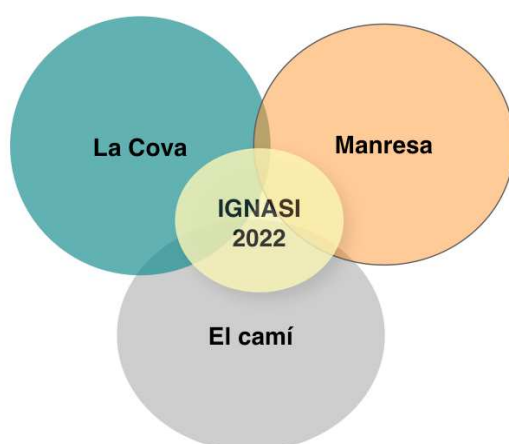
L'any 2022 és, doncs, una **fita per a la Cova, l'orde jesuïta i l'Església** en general, una fita amb una **dimensió estrictament religiosa**.

En aquest context, **Manresa i el seu Ajuntament** es volen pronunciar de manera proactiva celebrant la commemoració i aprofitant aquesta fita des d'una **dimensió ciutadana**, per a la **revitalització i la projecció cultural, social i econòmica de la ciutat**.

Per tot plegat, neix el Projecte Manresa 2022, amb tres reptes principals:

- Celebrar i acollir la commemoració ignasiana, aprofitant l'esdeveniment per a l'interès general de tota la ciutadania, per a la dinamització social i econòmica de la ciutat.
- Preparar la ciutat per acollir els visitants i adequar-la a tal efecte, en especial el Centre Històric.
- Posicionar la ciutat com un referent del turisme espiritual i de pelegrinatge. Fent que Ignasi esdevingui un referent per a l'imaginari col·lectiu dels manresans i, alhora, un element d'identificació externa i d'atracció de visitants.

Manresa 2022 és la confluència entre la Ciutat, la Cova i el Camí

La visió de la ciutat del 2022

La visió que justifica aquest projecte és la d'una ciutat que hagi millorat l'autoestima i recuperat la centralitat i l'impuls, amb capacitat d'atracció turística i dinamisme econòmic i social, i que sigui sostenible. Que es presenti i es projecti internacionalment. Tot plegat cal fer-ho complementant la visió de la Cova i la del Camí amb la de la ciutat.

Visió de la Cova del 2022

1. L'experiència ignasiana genuïna. La Cova és un centre internacional d'espiritualitat que ofereix principalment pràctica, estudi i formació sobre l'experiència ignasiana genuïna.
2. Accés a noves formes de descobrir i endinsar-se en l'espiritualitat, a partir de la interioritat.
3. Especial atenció a l'adolescència i la joventut.
4. Universalitat. La Cova de Sant Ignasi és un centre internacional d'espiritualitat que sent la universalitat com a constitutiva de la seva missió.

Visió del Camí Ignasià

El 2022 el Camí Ignasià és un referent internacional com a itinerari cultural i espiritual que rescata els valors històrico-culturals locals i ignasians i satisfà les necessitats de creixement i transformació personal i d'oci dels caminants.

Manresa 2022: La missió

La missió del projecte Manresa 2022 ha de complementar –des de la dimensió més laica i generalista– la de la Cova i el Camí. Amb aquesta perspectiva, el pla es planteja els **objectius** següents:

Missió del Projecte Manresa 2022

1. **Aprofitar un esdeveniment espiritual de relleu mundial** per assolir **objectius d'interès general** per a tota la ciutadania. La commemoració constitueix **una oportunitat per a la ciutat**.
2. **Preparar la ciutat per a l'esdeveniment**, tot generant entusiasme i **autoestima** entre els manresans i **corresponsabilitzant** tots els sectors socials i econòmics, per mitjà del consens polític, econòmic, social i ciutadà.
3. **Fer d'Ignasi un referent** i una icona de la ciutat per projectar-nos al món: tornar Ignasi a la ciutat i projectar la ciutat d'Ignasi.
4. **Posar el Centre Històric al centre d'interès** ciutadà i turístic: **adequar-lo** per rebre visitants i tenir-lo també en condicions per als manresans. **Manresa se singularitza a través del Centre Històric**. Cal preveure aquesta **doble dimensió espacial, urbana i social**.
5. **Posicionar la Manresa ignasiana com a destinació turística**, en el marc de l'oferta interior i de turisme religiós i internacional. Impulsar la vocació de Manresa d'esdevenir una destinació de turisme familiar, accessible, sostenible i responsable.
6. Eexercir la **capitalitat ignasiana** a Catalunya i esdevenir destinació i distribuïdora de pelegrins i visitants cap a d'altres destinacions ignasianes catalanes.
7. **Generar activitat ciutadana, cultural, comercial i econòmica** per tal de dinamitzar i fer progressar Manresa.

Missió de la Cova

Potenciar eficaçment l'atracció que Manresa ha exercit al llarg de mig mil·lenni, com a bressol de les espiritualitats ignasianes (religioses i seglars) i de tota l'obra cultural, social, pedagògica... que en sorgeix. La "missió" de la Cova de Sant Ignasi (santuari i Centre Internacional d'Espiritualitat) és ser "memòria" d'aquesta "font" originària. A l'era de la mundialització i la globalització, desitgem facilitar que la Cova de Sant Ignasi continuï essent, com ho ha estat durant cinc-cents anys:

- 1. Punt de referència de les famílies ignasianes i de les obres que han impulsat.*
- 2. Lloc de transformació interior com ho va ser per a Ignasi,*
- 3. Escola de formació en espiritualitat, especialment per a "formadors" i agents "multiplicadors".*
- 4. Escola de valors. L'activitat del Centre desitja vehicular una formació que conjugui interioritat i profunditat, capacitat d'anàlisi i discerniment, sentit crític i compromís social, consciència individual i social, etc.*

Missió del Camí

Oferir una experiència personal significativa i memorable, orientada al creixement i la transformació personal des dels valors i l'espiritualitat ignasians al segle XXI, per mitjà dels atractius religiosos, culturals i naturals de l'entorn de la ruta efectuada per Ignasi de Loiola el 1522.

Manresa 2022: determinants estratègics

Ateses la visió i la missió de la ciutat i dels altres dos actors principals en la commemoració del 2022, s'exposen tot seguit els principals **aspectes determinants** que caldrà tenir en compte **per al correcte plantejament estratègic i desenvolupament del Projecte Manresa 2022:**

1. El projecte té **dos destinataris:**

- els **manresans** –els ciutadans– i,
- els **visitants** –els turistes.

2. Cal preveure **tres dimensions temporals**:
 - a curt termini, la Manresa de 2015/16 (possible any jubilar)
 - a mig termini, la Manresa de 2022 (500 aniversari)
 - a llarg termini, la Manresa referent turístic i de pelegrinatge
3. Cal tenir present l'evolució del **context econòmic** i diferents escenaris alternatius. El projecte no ha de representar **cap inversió extra** per a la ciutat que s'efectuï en detriment dels pressupostos ordinaris. Es tracta d'orientar durant deu anys les partides ordinàries en el marc de Manresa 2022, i aprofitar el projecte per captar recursos externs. En aquest procés, el finançament de les actuacions del projecte haurà de preveure, a més del finançament, l'esponsorització privada a partir de **programes de mecenatge**. De la mateixa manera, cal considerar la **inversió privada** en equipaments, serveis i activitats a l'entorn del projecte.
4. Convé tenir en compte els **plans estratègics de ciutat**, que no tan sols han de condicionar, sinó també guiar.
5. El projecte Manresa 2022 és un projecte **d'interès nacional i estatal**. Ha de comptar amb el suport estratègic de les institucions catalanes i estatals.
6. Ateses les dimensions i l'impacte que es vol assolir, cal preveure una **estratègia internacional** en el desplegament.

3. MANRESA 2022: TORNAR IGNASI A LA CIUTAT

Per fer possible el projecte Manresa 2022, i la visió i la missió –els reptes i els objectius– que el fonamenten, cal que la ciutat incorpori un **discurs estratègic** que expliqui la **relació i la presència ignasiana Manresa endins i Manresa enfora**. La ciutat és el punt de partida de la història d'Ignasi i de l'orde que va fundar. Per això, la base d'aquest relat és *“Tornar Ignasi a la ciutat”* ; és a dir, fer que la figura d'Ignasi torni **a tenir, a Manresa, la presència i el reconeixement històric que va tenir, i fer que els visitants el retrobin en la seva estada a la ciutat** (més enllà del relleu que té la Santa Cova com a icona del sant).

Sant Ignasi de Loiola

- 1491: Neix a Loiola Íñigo López de Recalde, en el si d'una família de la noblesa basca.
- 1521: Cau ferit durant la defensa de Pamplona. En el decurs de la convalescència, experimenta una profunda transformació, que l'impulsa a abandonar la vida anterior i a cercar la voluntat de Déu. Decideix pelegrinar a Terra Santa i fer vida de penitent.
- 1522: La primera fase del pelegrinatge el duu a Montserrat -on es confessa i es desprèn del vestit, l'armadura i l'espasa- i a Manresa, on viurà durant onze mesos. A la capital del Bages, en una mena de viatge interior, hi experimenta episodis de fervor espiritual, crisis i *il·luminacions*, que enfortiran la seva vocació religiosa i li deixaran una profunda empremta, que culminarà en la redacció dels *Exercicis espirituals* i la posterior fundació de l'orde jesuïta.
- 1523: Fa estada a Jerusalem.
- 1524-1527: Cursa estudis de gramàtica a Barcelona i continua la formació a Alcalá –on és processat per la Inquisició i empresonat- i a Salamanca, on se'l processa per segon cop i se li prohibeix predicar i ensenyar teologia. Decideix marxar d'Espanya.
- 1528-1535: Es llicencia en filosofia a París (1535) i comença a estudiar teologia.
- 1537: Ordenat sacerdot a Venècia, celebra la primera missa a Roma.
- 1540: El papa Pau III aprova la fundació de la Companyia de Jesús. L'any següent comença la redacció de les *Constitucions* de la Companyia i ell n'és elegit superior general. Estableix de manera permanent la seva residència a Roma.
- 1553-1555: Relata les seves vivències al seu secretari, que n'escriurà l'*Autobiografia*.
- 1556: Mor a Roma (31 de juliol).
- 1609: És beatificat per Pau V.
- 1622: És canonitzat per Gregori XV.

El relat d'Ignasi a la ciutat té dues lectures quant al temps i l'espai:

1. Any 1522: Manresa acull i il·lustra Ignasi

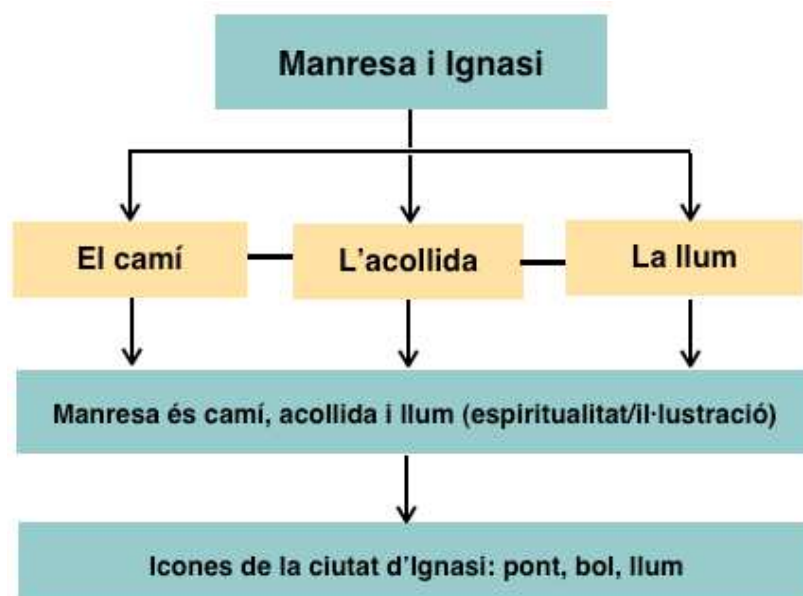
La capital del Bages es prepara, cinc-cents anys després, per mostrar **la Manresa d'Ignasi: la ciutat gòtica. La ciutat que ensenya l'entorn que va trobar i inspirar el pelegrí.**

2. Any 1622: Ignasi és canonitzat

La ciutat es prepara, quatre-cents després, per mostrar **la Manresa de sant Ignasi i dels jesuïtes: la ciutat barroca, la ciutat que recorda la petjada del sant i de la Companyia de Jesús.**

Així, la **síntesi del relat manresà d'Ignasi és la seva experiència a la ciutat**, a partir d'allò que hi fa o hi troba. I aquesta **relació** es basa en els següents **filos conductors**:

Manresa és camí, és acollida i és llum

1. Manresa és camí

El **Camí Ignasià** duu fins a la ciutat i la comunica amb el món. El **Pont Vell** de Manresa és el símbol del Camí:

- El pont és la **porta d'arribada** d'Ignasi a la ciutat i dels que fan el Camí Ignasià. El camí d'Ignasi segueix descobrint la ciutat que el va acollir i els indrets que va viure.
- Es tracta d'un **pont de relacions** entre Manresa i el Món, entre el patrimoni i l'espiritualitat, entre cultures i confessions, entre ciutat i Companyia.
- El pont simbolitza la connexió de Manresa amb Catalunya i la posició central que la ciutat ocupa en aquesta (n'és el cor), ja que es troba al mig d'una cruïlla de camins, nord-sud pel Llobregat, i est-oest, entre Girona i Lleida.

2. Manresa és acollida

L'estada d'Ignasi a Manresa és una història d'acollida, confraternitat i hospitalitat. La ciutat del Cardener va ser una *parada i fonda* per al pelegrí, conegut popularment per la gent de Manresa com a *Home Sant*¹⁰ i *Home del Sac*¹¹.

L'escudella –el bol– d'Ignasi conservat a la Cova és el símbol de l'acollida:

- Representa l'**aliment material** que va trobar Ignasi en la seva estada: l'hospital, l'allotjament, el vestir, el menjar.
- Representa l'**aliment espiritual** que va trobar Ignasi: l'acollida de mestres i mentors a la Seu, a l'antic Convent dels Predicadors i a l'eremitori de Sant Pau, i també per part de diferents dones pietoses i dels ciutadans que l'escoltaven i practicaven els seus exercicis.

¹⁰ **L'home Sant:** renom que ressaltaria la visió d'Ignasi com un home bondadós i agraït amb la ciutat, i també l'home espiritual, místic. És, però, una denominació que el vincula més directament amb *sant Ignasi* que no pas amb *Ignasi*, una figura més pròpia de la devoció religiosa que no pas ciutadana. És també un concepte massa genèric, que no singularitza el personatge i no l'identifica prou amb la ciutat.

El pelegrí: un altre dels perfils d'Ignasi, que el vincula a la idea del camí que el duu a Manresa, dels camins que recorren el seu pas per la ciutat i de la seva obra arreu del món. Es tracta d'una denominació que el relaciona més amb el Camí Ignasià que no pas amb Manresa. Ignasi s'identificava a si mateix com a pelegrí.

¹¹ **L'home del Sac:** nom amb què sembla que molts manresans de l'època es referien a ell, degut a la seva vestimenta austera, amb roba de sac.

3. Manresa és llum

Una de les icones de Manresa és la llum. La llum ens remet a la idea d'**espiritualitat**, la que trobà Ignasi a la ciutat:

- Diverses clarors il·lustraren **sant Ignasi**, segons l'*Autobiografia*, en la seva espiritualitat i universalitat. La llum és present en tota l'hagiografia ignasiana. Una llum al Cardener, llampecs blancs als Predicadors, etc.
- Un feix de llum misteriosa, segons la tradició, va donar la raó als manresans per poder fer la **Sèquia**, símbol de l'edat d'or gòtica de Manresa, on es troba l'origen de la Festa de la Misteriosa Llum.
- La patrona de la **Seu**, protectora de la ciutat, és l'**Alba**, que fa referència a la llum del naixement del dia.

El pont, el bol i la llum

Tots tres són símbols civils de la ciutat, que la vinculen a l'univers ignasià.

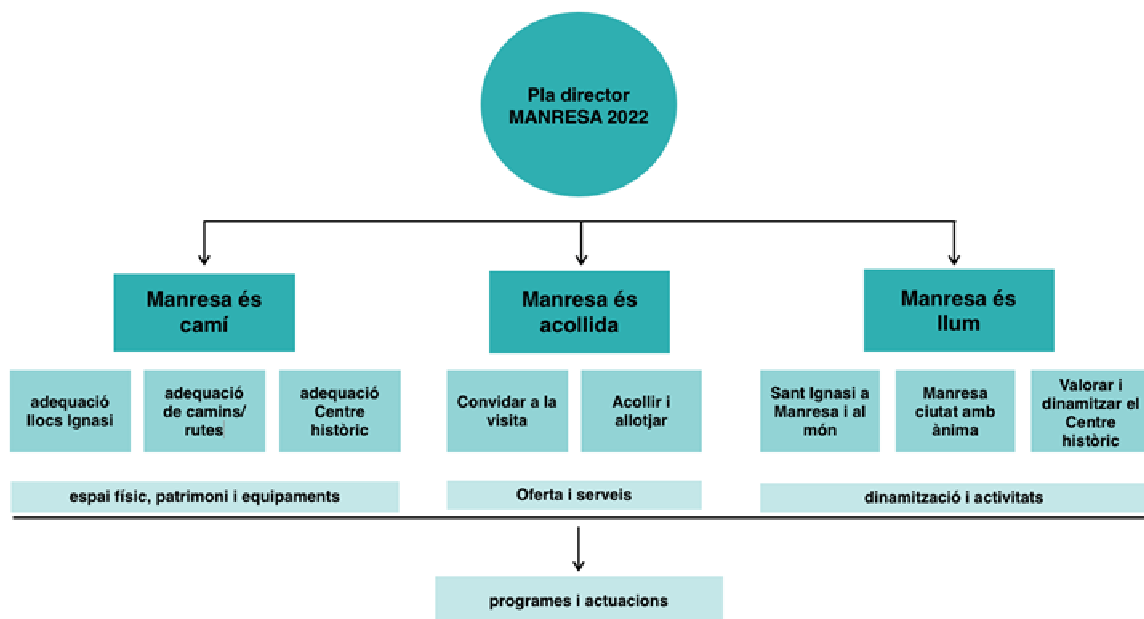
Aquest relat de la relació entre Manresa i Ignasi també se sustenta en la **percepció que la ciutat té del personatge**, la visió que el transforma en una figura popular, la d'un *Home sant* o *Home del sac*. L'*Home del sac* evoca la identificació amb el valor d'austeritat que representa el seu pas per Manresa (i en consonància amb l'actual missatge papal): "*Anava vestit amb teixit de saca i demanava almoïna*". És la imatge que el representa millor en la seva dimensió eremítica i contemplativa i d'home descuidat i malalt. D'altra banda, **el sac** com a objecte-producte ofereix múltiples possibilitats en tant que icona d'Ignasi a Manresa i inspiració d'elements de disseny i de marxandatge.

D'entre aquestes referències, caldria extreure'n el **lema o motiu del Projecte Manresa 2022**. En tot cas, cal diferenciar entre allò que fóra relat, lema o marca de la Manresa 2022 ignasiana i allò que faria referència a Manresa com a ciutat, de forma genèrica i permanent. En relació a aquest darrer sentit, es detecta un notable consens a reivindicar, tot modernitzant-ne la imatge i les formes, el lema "*Manresa, cor de Catalunya*".

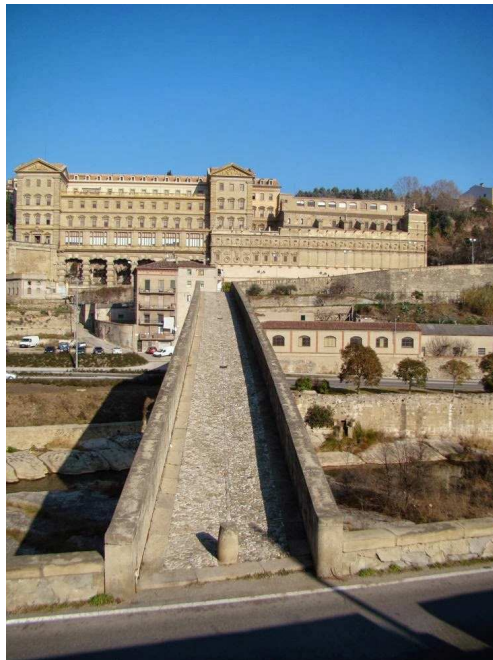
És, doncs, a partir d'aquest **relat manresà de la figura d'Ignasi** (camí, acollida, llum) que es bastiran les diverses línies estratègiques, **programes i actuacions del projecte Manresa 2022**, que tot seguit es relacionen i es descriuen de manera sintètica.

La **relació entre Manresa i Ignasi** es basaria, per tant, en aquests 3 **filos conductors**, que es desenvolupen en 8 apartats, 62 programes i més de 170 actuacions. Cadascun dels eixos determina, en el fons, una estratègia d'intervenció complementària. El Camí fa referència a la millora de **l'espai físic, el patrimoni i els equipaments** de la ciutat. L'Acollida se centra en les estructures i les actuacions relatives a **l'oferta i els serveis** als visitants. La Llum es refereix a les **activitats de dinamització cultural, artística, formativa i social** de la ciutat a l'entorn del patrimoni i la figura d'Ignasi.

Estructura de la proposta d'actuació del Pla director

3.1. Manresa és camí

El **Camí Ignasià** porta a Manresa i ens remet a l'arribada i a l'estada del futur sant a la ciutat. Per això, l'experiència ignasiana del pelegrí i el visitant no serà completa sense recórrer la ciutat ignasiana: els llocs i les rutes. Per aquesta raó,

Cal valorar i dignificar els llocs ignasians per conscienciar la ciutadania sobre la seva història i per presentar-los als visitants.

L'assumpció dels llocs ignasians com a part de la identitat ciutadana i la creació de valor turístic per als visitants demana la dignificació d'aquest patrimoni a partir de la seva preservació, presentació i promoció. Amb aquesta finalitat, es proposa els programes i actuacions que tot seguit s'exposen.

La Ruta Ignasiana a Manresa: 22 llocs ignasians i les rutes que les relacionen.

La Ruta consta de **22 llocs** (llocs, espais, elements) i **4 rutes relacionades amb Ignasi** des de les dues dimensions històriques a través de les quals es pot viure l'experiència ignasiana a la ciutat:

- **La ciutat que va acollir i il·lustrar Ignasi:** aquells indrets, monuments o experiències viscuts directament per Ignasi el 1522, existeixin o no en l'actualitat. Són la majoria d'espais que formen part de la ruta de la Manresa medieval, com és el cas de la basílica de la Seu o la capella de Sant Pau.
- **La ciutat que recorda l'empremta de Sant Ignasi:** aquells indrets, monuments o experiències que evoquen la petjada del sant i de la Companyia de Jesús, existeixin o no actualment. Són la majoria d'espais que formen part de la ruta barroca de Manresa. És el cas, per exemple, del santuari de la Cova o el Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi).

Aquests llocs es poden considerar des de la seva **rellevància en l'imaginari ignasià** i manresà o, també, per la seva importància com a **reclams turístics** en la visita a la ciutat. Segons la **rellevància estratègica per a l'interès turístic** i patrimonial de Manresa, ens interessa –a efectes del pla director– discernir entre dues categories de nodes:

1. Llocs essencials

En aquest estadi s'inclouen **quatre nodes** que posen en valor la ciutat i ofereixen ja -o poden oferir- una part complementària del relat ignasià i ajuden a estructurar la visita a Manresa, tot explicant l'estada, l'experiència i la petjada d'Ignasi a Manresa. El seu **caràcter estratègic turístic** deriva del fet que, essent essencials en l'imaginari ignasià, *obliguen* el visitant a entrar al centre de la ciutat. En qualsevol cas, han de disposar **d'elements interpretatius** estables i oferir un **servei d'atenció turística**.¹²

- **Cova (Santuari, Coveta i Museu):** representa i explica la figura del sant i l'obra de la Companyia, a més de l'actualitat relacionada amb el Centre Internacional d'Espiritualitat.
- **Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi):** representa i explica l'art i la societat posterior a sant Ignasi; la Manresa barroca i de l'antic règim.

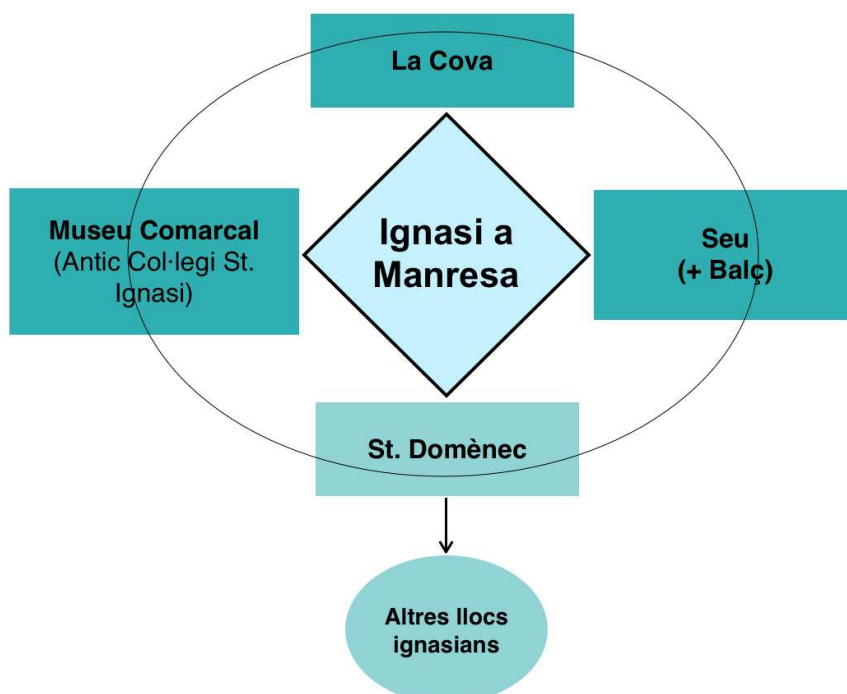
¹² Vegeu punt 3.1.1 ("L'adequació dels llocs ignasians"), del present capítol.

- **Basílica de la Seu – Centre d'interpretació del carrer del Balç:** representen i expliquen l'art i la societat en temps d'Ignasi; la Manresa tardomedieval.
- **Plaça Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors):** representa i explica la Manresa que Ignasi va viure i que ja no existeix. És el pol central de l'interès turístic de la ruta per la ciutat perquè condueix el visitant fins al centre. Per aquest motiu, ha d'allotjar el centre d'interpretació de la Ruta Ignasiana, des del qual es convidarà a la visita als altres llocs. Incorporarà un element commemoratiu, situat a la plaça.

2. Llocs rellevants

Es tracta de la resta d'espais o elements d'interès ignasià i patrimonial que complementen la visita, i que cal endreçar, senyalitzar i/o custodiar per a la seva preservació i presentació.

La Ruta Ignasiana: visita i experiència ignasiana a Manresa

Aquest sistema museístic i patrimonial permet ordenar la **visita a la Ruta Ignasiana en quatre modalitats**, segons l'estada i l'experiència que es busqui:

- **Visita essencial (dia 1):**
 - o La Cova: església i museu.
 - o Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi): col·lecció del museu i visita: la petjada ignasiana.
 - o Basílica de la Seu - Centre d'Interpretació del carrer del Balç: visites museïtzades, Manresa en temps d'Ignasi.
 - o Plaça Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors): futur Centre d'Interpretació. Manresa en temps d'Ignasi.

- **Visita urbana (dia 2):** visita als altres llocs ignasians dins la ciutat, complementaris respecte a la visita essencial: Sant Ignasi Malalt, Pou de la Gallina, Creu del Tort... o part de la visita extramurs.

- **Visita extramurs (dia 3 +):** vinculada als camins al voltant de la ciutat que recorria habitualment Ignasi:
 - o Camí de Santa Caterina (camí del Pelegrí, tram final del Camí Ignasià)
 - o Camí de la Vall del Paradís (camí de la Il·lustració)
 - o Camí de Viladordis (camí del Comiat)

- **Escapades ignasianes des de Manresa (un dia sencer):**
 - o Montserrat: petjades d'Ignasi, reformes de l'abat Cisneros; ruta de les ermites.
 - o Barcelona: petjada d'Ignasi i jesuïtes a la ciutat.
 - o Verdú: bressol de sant Pere Claver.

Manresa ha d'exercir la **capitalitat ignasiana a Catalunya** i esdevenir, d'aquesta manera, destinació i distribuïdor de pelegrins i visitants.

3.1.1. L'adequació dels llocs ignasians

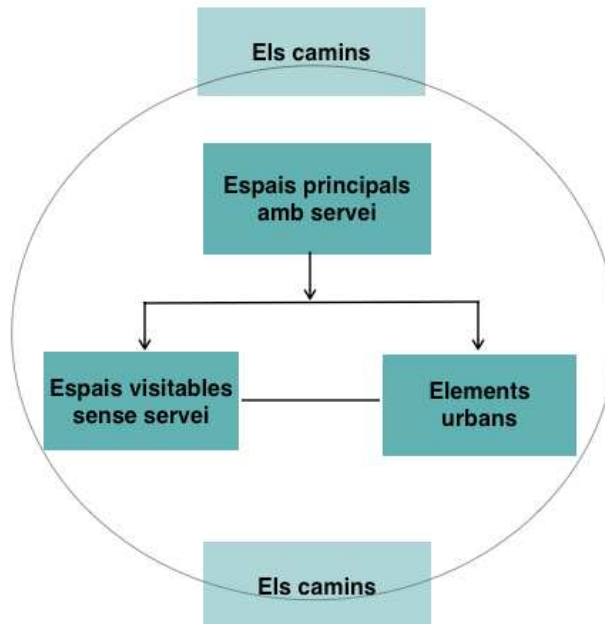
Ruta Ignasiana: 22 llocs i 4 rutes

Aquests **22 llocs ignasians** (edificis, espais, elements) que conformen la ruta per la ciutat s'agrupen en quatre categories, d'acord amb les seves **característiques** com a llocs visitables i les necessitats **d'intervenció** que plantegin:

- **Espais principals amb servei:** conformen la visita essencial a la ciutat (un dia). Sense ells l'experiència ignasiana del pelegrí o visitant no seria completa. Cadascun d'aquests equipaments ja té –o en tot cas ha de tenir– un servei amb elements visitables i interpretables. Es complementen entre ells i es relacionen quant al relat d'Ignasi a la ciutat. Per a cadascun es proposa desenvolupar un **projecte a partir d'una intervenció específica**.
- **Espais visitables sense servei:** es tracta d'aquells nodes que poden ser visitables però que no ofereixen un servei estable per al turista. Poden disposar d'elements interpretatius. Cal una **intervenció específica per a cadascun, a partir d'uns criteris generals**. En el cas de les capelles (Sant Ignasi Malalt, Rapte i Sant Pau), s'hi pot habilitar un vestíbul amb accés lliure durant el dia, separat de la resta del recinte per una vidriera. Al vestíbul, hi pot haver un plafó-resum i un dispositiu d'il·luminació de pagament. Dins el recinte es podria desplegar una museïtzació més detallada per a les visites guiades.
- **Elements urbans:** formen part de la ruta ignasiana, però no necessiten cap estructura, equipament o gestió específica per ser visitats. Les principals intervencions que hi calen són de **restauració, endreça i/o senyalització**.
- **Rutes:** circuits que es poden recórrer al terme municipal de Manresa i que **enllacen diversos llocs d'interès ignasià**. Alguns tenen una funció més interna de ciutat com a espais de passeig urbà-paisatgístic. D'altres tenen un sentit més marcat de recorregut turístic (especialment com a enllaç urbà del Camí Ignasià). En aquests casos, la funció principal de l'Ajuntament és

vetllar-ne pel manteniment, endreça, senyalització i promoció, en coherència amb la ruta ignasiana que enllaça els diversos nodes.

Ruta Ignasiana a Manresa

L'Ajuntament elaborarà un **projecte executiu per a l'adequació de la ruta ignasiana**, en què es prevegin tots els criteris d'actuació general i per a cadascun dels llocs i rutes ignasians que no disposin d'un projecte d'específic (Museu, Sant Domènec), per tal de preveure'n l'agençament, la museïtzació i la senyalització. Aquest projecte haurà de determinar, per tant:

- La definició i l'abast de la ruta
- Les intervencions i aplicacions que caldrà fer-hi i els criteris que se seguiran per a la seva valoració patrimonial i turística
- Les actuacions que caldrà desenvolupar en cadascun dels nodes de la ruta
- Les actuacions urbanístiques que afecten la ruta
- El pla de senyalització
- El pla d'enllumenat públic
- El llibre d'estil per al condicionament d'espais (mobiliari, colors, il·luminació, etc)

En aquests espais o elements, s'hi podran fer, totalment o parcial, les **intervencions** següents:

- Adequació pròpiament dita de l'element (mobles i/o immobles)

- Museïtzació/ senyalització
- Adequació de l'entorn físic
- Aspectes de gestió/ promoció de l'element

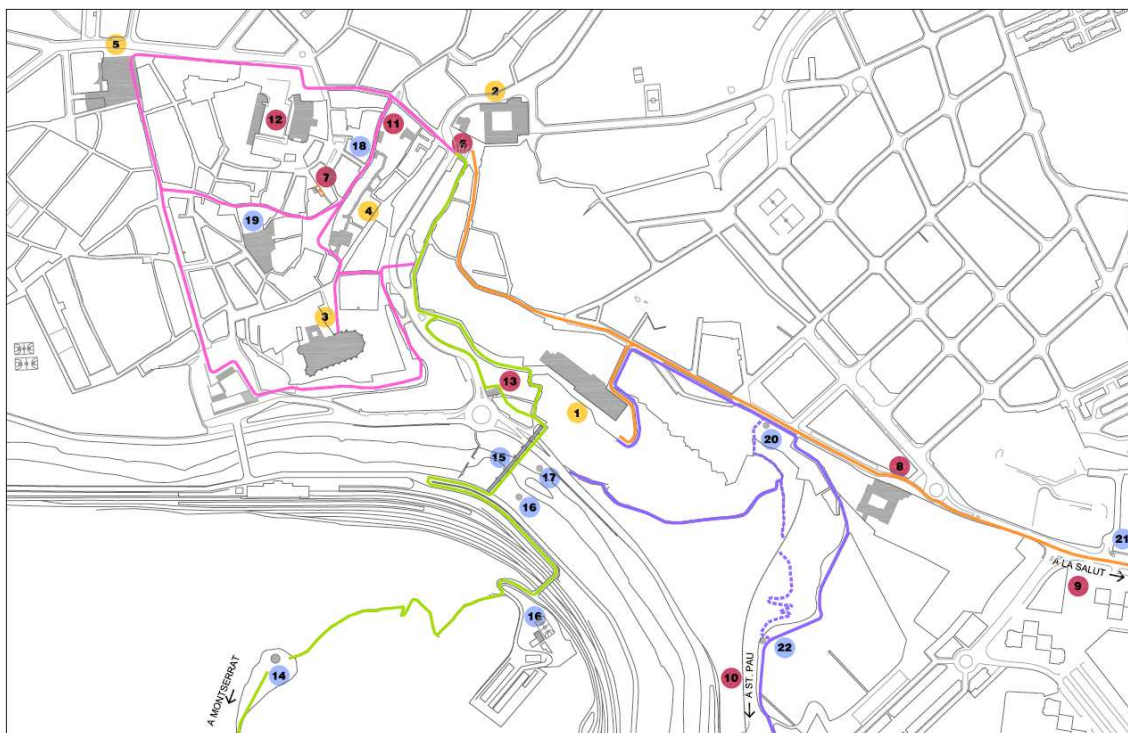
Com a **criteris generals**, aquestes intervencions hauran de seguir unes pautes comunes, entre les quals caldrà preveure les següents:

- Es prioritzaran aquells elements que siguin de **titularitat municipal**. En els casos en què sigui possible, les intervencions a la resta d'elements del patrimoni ignasià hauran de ser el resultat **d'acords** de reciprocitat amb els respectius titulars, per mitjà dels quals se'n garanteixi **l'aprofitament turístic**.
- Les intervencions tindran el **mínim impacte**, atenent al caràcter patrimonial dels llocs, a fi de no distorsionar, en la mesura del possible, la percepció visual de l'element en si mateix.
- Caldrà definir una **identitat gràfica unitària i coherent** als diferents elements, que els vinculi entre si. Aquesta identitat haurà d'incloure no tan sols la senyalística pròpiament dita, sinó també aspectes museogràfics i de mobiliari urbà. Es disposarà de senyalització explicativa del node, sempre amb el menor impacte possible, com per exemple a dins de la capella de Sant Ignasi Malalt o al vestíbul de Can Canyelles.
- Tant a la senyalització com als plafons explicatius, quan es faci **referència a aspectes de la vida d'Ignasi**, es reproduiran textualment fragments de l'*Autobiografia* o dels testimonis de la canonització. La resta de textos contindran informacions històriques objectivables.
- Els nodes tindran com a **senyalització identificativa de l'element només dues plaques bàsiques**: les actuals del patrimoni de la ciutat i les de ceràmica instal·lades als anys cinquanta –en castellà, francès, anglès i alemany- per tal d'evitar l'actual proliferació de suports commemoratius. La resta (per exemple, les que es van instal·lar el 1991, arran del 500 aniversari del naixement del sant) es proposa que siguin retirades per reduir interferències visuals. També podrien ser reubicades a l'espai de Sant Domènec aquelles que tinguin un cert valor.

- La **senyalització direccional** haurà d'incorporar el **símbol del Camí Ignasià** en aquells casos en què s'identifiqui l'element amb l'episodi ignasià a Manresa (actualment apareix a la Cova i a la Capella del Rapte, però no a la Seu ni al Museu Comarcal). També s'haurà de senyalitzar el conjunt de Sant Domènec.

A continuació es descriu cadascun d'aquests **22 llocs i 4 rutes les intervencions bàsiques** que s'hi proposen, que caldrà detallar en cada cas per al projecte propi –si escau–, o per al projecte executiu general **de la Ruta Ignasiana**.

PLÀNOL TÈCNIC dels 22 llocs i les 4 rutes ignasianes, segons tipus d'intervenció

Espais principals amb servei

1. Cova
2. Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi)
3. Basílica de la Seu
4. Centre d'interpretació del carrer del Balç
5. Plaça de Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors)

Espais visitables sense servei

6. Capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia)
7. Capella de Sant Ignasi Malalt
8. Convent de Santa Clara
9. Santuari de la Salut (Viladordis)

10. Ermita de Sant Pau i dipòsit d'aigua
11. Casa Canyelles
12. Alberg del Carme (antics convent i església del Carme)
13. Capella de Sant Marc

Elements urbans

14. Torre de Santa Caterina
15. El Cardener i el Pont Vell
16. Creu de la Guia (antiga Capella)
17. Creu de Beuys
18. Pou de la Gallina (i capella)
19. Casa Amigant

20. Creu del Tort
21. Creu de la Culla
22. Pou de Llum

Rutes

1. Camí de Montserrat a Manresa (Camí del Pelegrí)
2. Camí de la Vall del Paradís al Pou de Llum i Sant Pau (Camí de la Il·lustració)
3. Camí de la Cova a Viladordis (Camí del Comiat)
4. Ruta ignasiana principal (Centre Històric)

ESPAIS PRINCIPALS AMB SERVEI

1. Cova

Referència universal ignasiana. Conjunt monumental format a l'entorn de la balma on, segons la tradició, sant Ignasi es retirà per escriure els *Exercicis espirituals*. Constituït per la Cova pròpiament dita, el Santuari i la col·lecció-museu:

- la Cova –o Coveta-, ornamentada durant els segles XVII, XVIII i XIX amb retaules, relleus, estucs i arquivoltes obra de Joan Grau i Josep Sunyer, és l'espai sagrat per excel·lència de la Manresa ignasiana. És precedida per l'avantcova, vestíbul d'accés decorat a principis del segle XX d'acord amb una estètica modernista eclèctica, en què destaca un llindar de bronze de Josep Llimona;
- el Santuari, un dels exponents més representatius d'arquitectura barroca i jesuítica de Catalunya, construït entre 1750 i 1763 sota la direcció de Josep Morató; constitueix el punt d'accés dels visitants a l'avantcova i la Cova; en destaca sobretot la façana, que adopta l'estructura d'un retaule barroc; l'interior –decorat a darreries del XIX, a partir d'una estètica neorococó amb abús dels elements daurats-, consta d'una nau única amb capelles laterals cobertes per una tribuna superior amb gelosies i escultures de sants de la Companyia de Jesús; l'altar major, de Josep Ferrer, és d'època barroca;
- la col·lecció-museu, situada en diferents sales adjacents al Santuari, exposa diversos objectes relacionats amb Ignasi, entre ells una col·lecció de pintures que reproduïxen episodis de la vida del sant, la popular escudella del Tort i unes relíquies òssies.

Node principal i emblemàtic de la ruta a la ciutat i primer atractiu turístic per al visitant amb motivació religiosa. Tot i que es tracti d'un espai no municipal, la seva rellevància per a la ciutat demana la màxima implicació de l'Ajuntament amb la comunitat de la Cova per a millorar-ne l'acollida i preveure-hi la gestió dels fluxos de visitants. Per tot plegat, caldrà considerar actuacions com les següents:

Adequació de l'element

- Adequar les visites a la Coveta d'acord amb el Pla de Rehabilitació General de la Cova.

- Intervenir sobre els elements patrimonials barrocs, d'acord amb el Pla de Rehabilitació General de la Cova.

Museïtzació i senyalització

- Creació d'un centre d'interpretació del viatge d'Ignasi i la seva transformació espiritual a Manresa, a partir de l'actual col·lecció. Incorporar-hi com a continguts la descripció de l'estada i el recorregut pels diversos indrets de la ciutat.
- Elaboració d'un inventari de la col·lecció patrimonial de la Cova, i valoració de la possibilitat de cedir temporalment peces a d'altres indrets.
- Creació d'un apartat biogràfic d'Ignasi.
- Creació d'un apartat sobre la Cova de Manresa com a centre d'espiritualitat internacional.
- Senyalització integral del conjunt patrimonial de la Cova. Iniciar/reprendre converses amb la Companyia de Jesús, a tal efecte. Assegurar intervencions d'acord amb els criteris generals d'adequació dels nodes ignasians.
- Referenciació d'informació geològica i històrica sobre les balmes i covetes.

Adequació de l'entorn

- Actuar sobre els punts del conjunt monumental que requereixin una intervenció més urgent, d'acord amb el Pla de Rehabilitació General de la Cova.
- Habilitar una **parada per a autocars** privats i per a la línia regular del trajecte Barcelona-Manresa.
- Garantir un sol **sentit de circulació** i un accés per a **ús exclusiu de vianants**¹³.
- Analitzar les balmes i fer una representació gràfica del terreny al voltant de la Cova, per recrear el paisatge que va trobar Ignasi i que el va inspirar en els seus exercicis.
- Habilitar un aparcament per a vehicles especials i per a bicicletes.

Gestió i promoció

¹³ Vegeu punt 3.1.3. (Adequació del Centre Històric) del present capítol.

- Adequar un itinerari per a vianants des de la Cova fins al Centre Històric. Millorar la senyalització per anar a la Seu i a Sant Ignasi-Capella del Rapte. Valorar les connexions a través dels jardins de la Cova i/o el Casal de les Escodines.
- Potenciar l'aparcament públic del Centre Històric com a punt d'arribada dels visitants particulars, per mitjà d'una millora en l'accessibilitat i la implementació d'un abonament específic.
- Incrementar la promoció de la ciutat a la Cova, d'acord amb allò que s'especifica al capítol *Convidar a la visita i l'estada a la ciutat*.
- El Santuari haurà d'adequar el calendari d'obertura a la demanda generada per l'afluència de visitants i turistes.
- Habilitar un servei de sanitaris en consonància amb el volum de visitants previst.

2. Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi)

Actual seu del Museu Comarcal de Manresa i de l'Arxiu Comarcal del Bages. Edifici bastit a mitjan segle XVIII, d'estil neoclàssic, a partir de l'antic Hospital de Santa Llúcia. Punt d'inici de l'estada d'Ignasi a Manresa (1522) i de la implantació a la ciutat de la Companyia de Jesús (1602). Una de les principals obres dels jesuïtes a Catalunya en l'àmbit educatiu. Acol·lí el segon col·legi de la Companyia de Jesús a Catalunya, després del de Betlem a Barcelona. Símbol del zenit de la petjada postignasiana i jesuítica a Manresa i principal exponent de la influència de la Companyia a la capital del Bages. Funcionà com a centre educatiu fins a darreries del segle XIX, quan els jesuïtes es traslladaren a Sarrià. En destaca el pati central de planta quadrada amb un claustre porticat.

Les sales del museu allotgen la col·lecció més important de peces de retaules barrocs de Catalunya, representatius de l'anomenada *escola manresana* de retaulistes. Acull també un espai dedicat a Ignasi.

Node d'alt valor simbòlic, amb capacitat per exercir de centre d'acollida de pelegrins i de centre distribuïdor del conjunt del turisme ignasià.

Museïtzació de la petjada ignasiana al Museu (antic Col·legi de Sant Ignasi)

Amb l'objectiu de potenciar el relat de la col·lecció barroca i el coneixement de la ciutat postignasiana –i en el marc del pla estratègic del Museu-, s'ampliarà el recorregut pels espais barrocs amb dues noves sales al primer pis que tenen sostres elevats:

Sala 1: El Barroc i la Contrarreforma

- **Proposta de guió:**
 - o El Barroc i la Contrarreforma a la Catalunya central: context social, cultural i polític. Conflictes i convulsions a l'Antic Règim (bandolerisme, Guerra dels Segadors, guerra amb França, Guerra de Successió...). L'escola manresana d'art barroc.
 - o El Paper de l'orde jesuïta a Catalunya: clarobscur de l'obra regeneracionista. Jesuïtisme i antijesuïtisme. Influència artística. L'estil jesuític com a expressió de l'art barroc a Catalunya.
- **Proposta museogràfica:**
 - o Reconstrucció sencera de dos retaules barrocs del museu.
 - o Producció d'un audiovisual projectat en forma de trencaclosques barroc sobre l'origen d'aquest estil a Catalunya i la relació amb els jesuïtes i la Contrarreforma. El context social i polític de l'època a Catalunya. L'art jesuític i l'escola manresana del Barroc.

Sala 2: Els jesuïtes a Manresa

- **Proposta de guió:**
 - o Manresa i els jesuïtes: arribada al col·legi de Santa Llúcia (1602), donacions, adquisicions de terrenys, obres, tasca educativa, etc. Escoles i deixebles (pas per la Cova de José Pignatelli, restaurador de la Companyia, etc.) Paper social i educatiu del Col·legi de Sant Ignasi fins al segle XX. Conflictes entre jesuïtes, dominics i franciscans caputxins.
 - o La commemoració manresana de la canonització. Festes i processons barroques a la Manresa del XVII. La imatgeria.

- **Proposta museogràfica:**

- o Instal·lació de peces originals del museu: gravats sobre la construcció de la Cova, quadres, mosaic d'Ignasi, creu original de la Culla... i altres objectes que es troben a l'actual secció dedicada a sant Ignasi dins el Museu.
- o Plafons explicatius de la relació de Manresa amb els jesuïtes, i història del Col·legi de Sant Ignasi.
- o Diorama (passeigisme barroc) de la festa de la canonització. Descripció de les festes barroques que són a l'origen de moltes celebracions i imatgeria actuals de la ciutat. Reproducció, en mida natural, d'algun element d'aquesta imatgeria.

Sala 3: Lapidari

- **Proposta d'intervenció:**

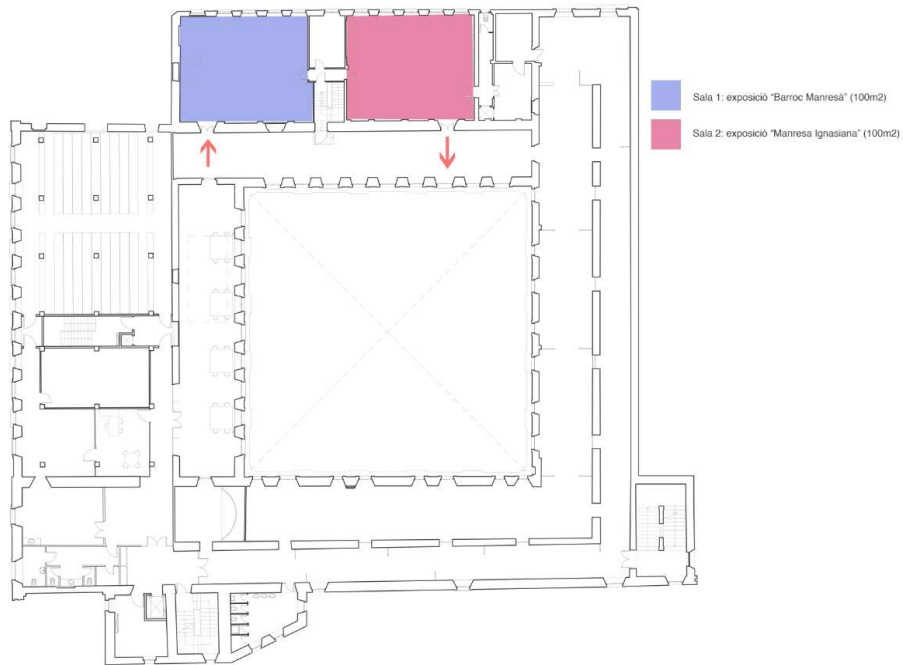
- o Endreçar, en format magatzem visitable, una selecció de les peces de l'actual lapidari, des de les més antigues fins a les restes de l'època franquista. L'encant de la sala consisteix a preservar-ne l'estructura de magatzem.

Sala 4: Acol·lida

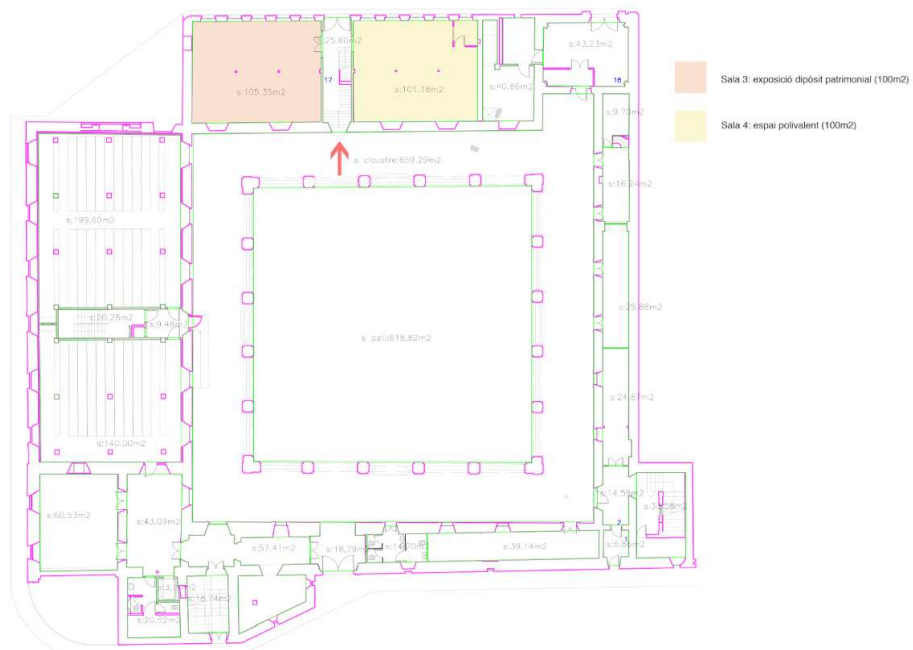
- **Proposta d'intervenció:**

- o Neteja de la sala i habilitació per a funcions polivalents.
- o Adequació com a espai de recepció de grups nombrosos de turistes, amb cortina enrotllable informativa sobre la ruta ignasiana, etc.
- o Habilitació com a espai de meditació en hores determinades.

Sales 1 i 2 (primer pis)

Sales 3 i 4 (planta baixa)

Adequació de l'entorn de l'edifici i de l'interior

- Executar la proposta de l'Ajuntament d'enderrocar la Sala Ciutat i completar la plaça Sant Ignasi amb l'obertura de l'entrada principal del Museu. Aquest espai enllaçaria amb el Camí Ignasià a través del carrer Montserrat. Caldrà habilitar un aparcament de bicicletes a la plaça.
- Obrir el Museu a la planta baixa:
 - o Recuperar el claustre per a la ciutat i fer-ne la via d'accés a l'edifici a través de la planta baixa. Cal tenir especial cura amb la rehabilitació de l'antiga porta del carrer Viladordis.
 - o Adequar la planta baixa com a punt d'acollida de pelegrins i visitants, sala d'exposicions temporals, sales polivalents per acollir grups i activitats diverses (com trobades de pelegrins i sessions de meditació, entre altres actuacions).
- Considerar la possibilitat d'instal·lar un bar/restaurant als baixos del Museu, que serveixi també de botiga. El fet de tenir una part del recinte del pati del claustre o dels porxos amb taules i cadires de bar donaria al conjunt una sensació de calidesa i qualitat. A més, es disposaria d'un espai de lliure accés a l'equipament travessant el bar, que podria acollir exposicions temporals sota els porxos, o bé mercats culturals de petit format (encants).
- Adequació estructural de les sales museïtzables (estructures, sostres, paviments, aïllaments i forjats).

Gestió i promoció

- El personal d'acollida del Museu, situat a la planta baixa de l'edifici de l'antic col·legi, controlarà:
 - o L'obertura i el tancament diari de la Capella del Rapte, amb accés vidriat.
 - o El segellament d'arribada i el lliurament del diploma del Camí Ignasià.
 - o La gestió de la informació per accedir al Refugi o al Museu.
 - o La derivació d'usuaris a l'Oficina de Turisme, quan s'escaigui.
 - o Un servei de consignes per guardar les motxilles dels pelegrins.
 - o L'ús de la sala d'acollida i actes.
- El servei de bar podria ser compatible amb un *corner* informatiu, i així cobriria les limitacions horàries de la nova Oficina de Turisme de la plaça Major i del punt d'informació i accés al Museu Comarcal.

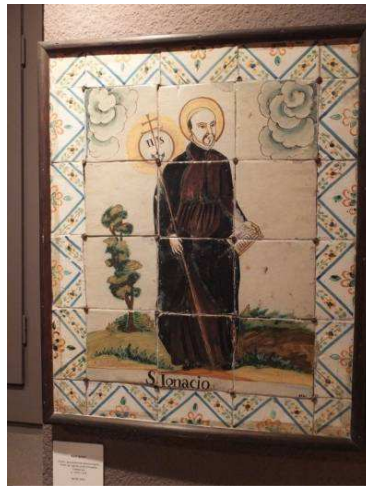
Retaules barrocs del Museu Comarcal de Manresa

Gravat del Santuari de la Cova.
Museu Comarcal de Manresa

Creu de la Culla.
Museu Comarcal de Manresa

Mosaic de sant Ignasi. Museu
Comarcal de Manresa

Retrat de Luperio de Arbizu,
fundador del Col·legi de Sant
Ignasi de Manresa.
Museu Comarcal de Manresa

Sala 1. Museu Comarcal de Manresa

Sala 2. Museu Comarcal de Manresa

Sala 3: Lapidari. Museu Comarcal de Manresa

Exemple de lapidari visitable. Museu de Tortosa

Sala 4: Espai polivalent. Museu Comarcal de Manresa

3. Basílica de la Seu

Màxim exponent de l'esplendor medieval de la ciutat i de la Manresa gòtica que conegué Ignasi, fou visitada pel sant el mateix matí que arribà a la capital del Bages. El pelegrí de Loiola hi assistí diàriament, pregà a la capella de Sant Antoni i hi tingué com a conseller espiritual el canonge Joan Bocotavi. A principis del segle XVI, tot just s'havia construït el cos bàsic de la basílica: la capçalera, la nau i les capelles laterals. Restaven, per tant, pendents de construir: el campanar, la capella del Santíssim i la façana de ponent.

Principal icona del patrimoni arquitectònic i artístic de la ciutat, en destaquen un conjunt de retaules gòtics dels segles XIV-XVI, els vitralls, les capelles laterals, el claustre, el campanar massís de 50 m d'altura, els tres portals exteriors i un espectacular sistema de contraforts i arcs que suporten les voltes. També inclou el museu històric, amb peces litúrgiques valuoses.

És un dels quatre nodes essencials de la visita ignasiana. Cal tenir present que el 2022 s'escau els 700 anys de l'inici de les obres de l'església gòtica.

Adequació de l'element

- Il·luminar l'interior de la basílica per mitjà d'un dispositiu de pagament lliure o centralitzat a l'oficina d'acollida, per poder-ho oferir com a opció al visitant.

Museïtzació i senyalització de l'element

- Habilitar un **nou espai museïtzat** a partir del tresor de la basílica, a l'abast dels visitants. L'actual emplaçament del museu de la Seu no el fa accessible i no reuneix les mínimes condicions de presentació que les peces mereixerien pel seu valor patrimonial i interès turístic. Exhibició i valorització del frontal florentí i del crist romànic com a obra mestra de l'art europeu, en el context de la Baixa Edat Mitjana.
- Habilitar, com a **lloc de referència ignasiana**, l'**actual capella de Sant Josep** –antiga capella de Sant Antoni Abat, del Gremi de Mestres Sabaters-, com a probable punt de pregària d'Ignasi. En aquesta capella s'ubicava el retaule cremat el 1714, obra de Borrassà. Al lateral dret de la capella hi ha un pedestal buit en què es pot emplaçar una figura del sant. Just a sota, s'hi col·locaria una petita placa interpretativa, que informaria que Ignasi va pregar-hi a la seva

arribada a la ciutat i durant la seva estada i sobre el retaule cremat en el marc de la Guerra de Successió.

Adequació de l'entorn

- Convertir el Parc de la Seu o el camí dels Corralers en un passeig per la història de Manresa, amb panells interpretatius de tot el que s'hi pot observar i referenciar (poblat ibèric, Puigcardener, Pont Vell, Santa Caterina, Guia, Cova, Sant Marc, torrent de Sant Ignasi, Escodines, indústries, fàbrica dels Polvorers, etc.).
- Habilitació dels antics Jutjats (Palau del Bisbe) com a edifici de serveis de la Generalitat.

Gestió i promoció

- **La visita:** el sistema actual de visites a la Seu no és prou eficient ni atractiu, i no ofereix prou garanties per cobrir el previsible increment de visitants en el decurs dels propers anys. Cal millorar la gestió de l'acollida als visitants i el relat de la visita pròpiament dita. Una possibilitat consistiria a signar un conveni amb l'Ajuntament per cedir la gestió de les visites a la Seu i unificar-les amb la de la Ruta Ignasiana, o bé incloure en un mateix *pack* l'entrada a la Seu i al Centre d'Interpretació del carrer del Balç.
- Habilitar el sistema de marcatge de segell als pelegrins de la ruta ignasiana de Manresa a l'oficina d'acollida de la Seu.
- Implementar una audioguia en diferents idiomes.
- Establir un protocol de relació amb Santa Maria del Mar per promocionar-hi la visita a la Seu de Manresa, tot aprofitant el lligam amb la figura de Berenguer de Montagut, arquitecte de les dues construccions. Editar un fullet promocional en diferents idiomes per difondre l'esmentada vinculació.
- Per mitjà d'elements mòbils, habilitar a l'interior de la basílica un accés principal a la cripta per als feligresos que assisteixin als oficis religiosos diaris, diferent de l'accés per a visitants i turistes a la resta de la nau, des del claustre.
- Implantar horaris de la nau central restringits només a feligresos, en les celebracions setmanals o festives que hom determini.
- Garantir una missa diària per a pelegrins a les 11:00 h, a la cripta.

4. Centre d'interpretació del carrer del Balç

A tocar de la Seu, és un exemple genuí de l'urbanisme medieval del segle XIV, reflex de la Manresa que conegué Ignasi. De traçat estret i sinuós, i amb diferents nivells esglaonats, discorre per sota els porxos que s'aixequen entre casa i casa per aprofitar l'espai que hi havia a l'interior de la ciutat emmurallada. L'accés al conjunt -actualment museïtzat i amb muntatges multimèdia-, es fa a través d'un antic casal habilitat com a centre d'interpretació.

És una visita obligada per entendre la ciutat gòtica.

Museïtzació i senyalització

- L'espai ja està museïtzat i senyalitzat, i disposa de l'equipament suficient per atendre les visites.
- Es proposa aprofitar els espais dels baixos del carrer per complementar la museografia i la visita, especialment al soterrani de la nova oficina de turisme, que es podria habilitar com a espai per a activitats escolars i exposicions temporals.

Adequació de l'entorn

- Valorar la possibilitat d'allargar el circuit de la visita al carrer del Balç fins al Pou de la Gallina i el vestíbul de Can Canyelles-Travessia dels Drets.
- Estudiar la possibilitat d'aprofitar el sector format pel carrer dels Arcs de Santa Llúcia i la travessia dels Drets per aconseguir la mateixa funció de recrear els espais urbans laberíntics propis dels ravals medievals, a tocar de la muralla.

Gestió i promoció

- Al carrer del Balç també es podrà segellar el bol de la ruta ignasiana.
- Caldria incloure en un mateix *pack* l'entrada a la Seu i al carrer del Balç.
- L'empresa concessionària del Centre d'Interpretació del carrer del Balç podria oferir també visites guiades a la Seu i a Sant Domènec, com també a la resta de punts ignasians.

5. Plaça de Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors)

L'actual Teatre Conservatori –al sector comprès entre les places de Sant Domènec i de Fius i Palà- conserva restes (contraforts i elements del claustre) corresponents a l'antic convent de dominics dels Pares Predicadors –transformat al llarg del segle XIX- i a l'església de Sant Pere Màrtir, enderrocada durant la Guerra Civil. L'abril de 1522 Ignasi s'allotjà amb els frares dominics, on tingué com a guia espiritual el prior, Guillem Perelló. El convent fou l'escenari d'un dels moments culminants de la transformació interior d'Ignasi: hi efectuà una penitència de set hores d'oració agenollat i un dejuni de vuit dies, visqué una etapa de crisi i malaltia, i tingué una visió de la Santíssima Trinitat i un diàleg amb la imatge de la Mare de Déu de Gràcia.

Espai central del projecte Manresa 2022. Enllaça el Centre Històric amb l'eixample més comercial de la ciutat. Permet la possibilitat de crear el centre d'interpretació sobre la Ruta Ignasiana i adequar l'entorn urbà per evocar l'antiga església de Sant Pere Màrtir i la figura d'Ignasi, per mitjà de la instal·lació d'un conjunt escultòric que representi l'acollida que la ciutat donà al futur sant, amb capacitat d'esdevenir icona ciutadana. Aquesta intervenció completaria la visita estrictament medieval, que sense aquest node quedaria circumscrita a la Seu i el seu entorn.

Per tot plegat, es proposa seguir el procés que a continuació s'exposa, amb les corresponents actuacions:

Adequació de les restes del claustre de l'antic Convent dels Predicadors i de l'entrada i els espais laterals per habilitar-hi un centre d'interpretació ignasià.

Posar en valor les restes del claustre (vestíbul del Conservatori i sales annexes) fent sortir a la llum elements arquitectònics fins ara ocults dins l'edifici del Teatre Conservatori, que es poden catalogar com a Béns Culturals d'Interès Local (BCIL). Fer accessible l'espai des de l'exterior de la zona visitable.

- **Proposta d'intervenció:**
 - o Projecte executiu per a les obres que es relacionen.
 - o Obres interiors per a la visualització de l'angle est del claustre, deixant llum entre columnes i arcs per recuperar-ne l'estat original. Instal·lació

d'una estructura de vidre per visualitzar aquest angle des del centre d'interpretació.

- o Eliminació del fals sostre de les dues primeres sales del lateral (taquilla i espai d'entitats) per tal que des de l'angle de la vidriera d'accés al vestíbul del teatre es percebi la dimensió del recinte.
- o Sistema d'entrada a l'espai.

Museïtzació: centre d'interpretació ignasià

Creació d'un centre d'interpretació a l'espai lateral del Teatre Conservatori, que actualment acull la seu social d'entitats culturals¹⁴ i fa la funció de taquilla (caldrà desplaçar aquesta al lloc original, al costat del vestíbul). A l'efecte, caldrà elaborar un projecte executiu i museogràfic, en coordinació amb l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament i el Museu Comarcal.

Proposta museològica i museogràfica

Espai 1:

- **Proposta de guió:**

- o Informació sobre la Ruta Ignasiana, amb recorregut explicatiu per la resta de nodes de la ciutat.
- o Els ordes mendicants en general i els predicadors (dominics) a la Manresa medieval; la relació d'Ignasi amb el Convent dels Predicadors i l'església de Sant Pere Màrtir.

- **Proposta museogràfica:**

- o Maqueta en tres dimensions a la paret, sobre la Manresa del segle XV. S'hi marcarien els nodes de la ruta ignasiana i constaria d'una pantalla amb imatges de cada node.
- o Recreació audiovisual sobre Ignasi i Manresa a partir dels testimonis del procés de canonització i de l'autobiografia per explicar la Manresa del segle XVI.
- o Elements de representació gràfica i text interpretatiu sobre la presència d'Ignasi a Manresa, els llocs i els protagonistes del moment.

¹⁴ En el cas que la proposta sigui assumida, caldrà oferir a les entitats afectades una opció adequada a les seves necessitats.

Espai 2:

- **Proposta de guió:**
 - o La Manresa medieval perduda: les esglésies que va conèixer Ignasi, avui inexistents: Sant Pere Màrtir, el Convent dels Predicadors, Sant Miquel, l'Hospital i la capella de Santa Llúcia, i la resta d'edificis religiosos desapareguts.¹⁵
- **Proposta museogràfica:**
 - o Projectió a la paret d'imatges dels edificis religiosos perduts.
 - o Exposició d'objectes originals procedents d'edificis de culte desapareguts, cedits pel Museu Comarcal (rosassa de Sant Domènec, capitells del Carme, escultura de Sant Miquel, etc.).

Espai 3:

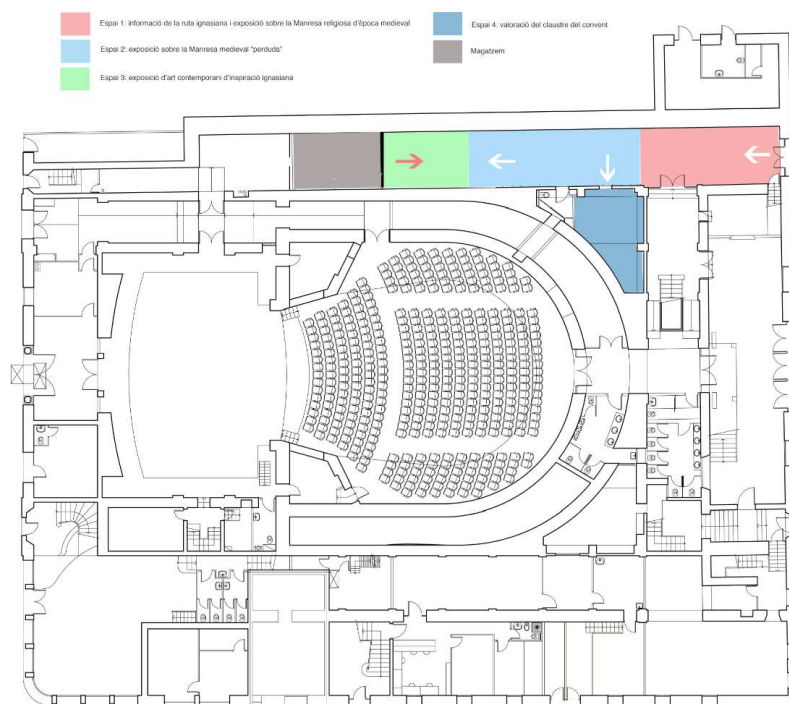
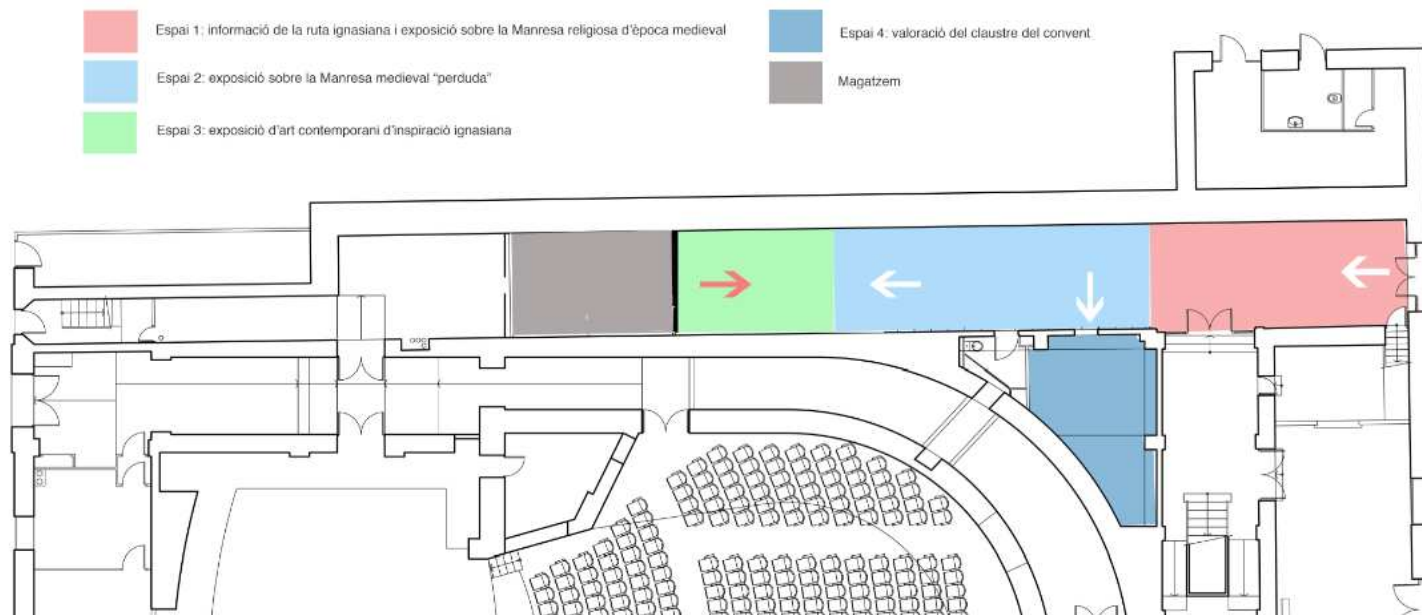
- **Proposta de guió:**
 - o Art efímer i contemporani d'inspiració ignasiana. Creacions d'art contemporani inspirades en la figura d'Ignasi (accions d'art efímer de Joseph Beuys i Fernando Prats).
- **Proposta museogràfica:**
 - o Elements gràfics i textos explicatius.
 - o Exposició d'elements objectuals (llibres, facsímils...).
 - o Projectió dels artistes i les respectives *performances* i accions.

Espai 4:

- **Proposta museogràfica:**
 - o Simulació fotogràfica (*trompe-l'oeil*) sobre la perspectiva general del claustre a la paret del fons de l'angle que tanca l'amfiteatre.

¹⁵ Sant Cristòfol i Santa Caterina, la Guia, l'església del Col·legi de Sant Ignasi, el monestir de Valldaura, etc.

Planta de l'espai on es proposa la intervenció

Adequació de l'entorn

Recuperar la plaça com a espai patrimonial emblemàtic, per mitjà de l'evocació de l'antiga església de Sant Pere Màrtir, el Convent dels Predicadors i la figura icònica de l'*Home del sac*.

- **Proposta d'intervenció:**

- o Instal·lació d'un mural o vinil a la paret adjacent als sanitaris públics de la plaça Sant Domènec, per evocar els edificis desapareguts: església i convent, etc.
- o Marcatge, al paviment, de la plaça de la silueta de la planta de Sant Pere Màrtir, o ubicació de referències amb plantilles de text pintat.
- o *L'Acollida*: instal·lació, a la plaça Fius i Palà, d'un conjunt escultòric que simbolitzés l'acollida que Manresa dispensà a l'*Home del sac*. Aquest element podria esdevenir una icona ciutadana, com succeeix en altres ciutats europees (Brussel·les [Maneken pis], Copenhagen [Sireneta], Lisboa [Fernando Pessoa], Praga [Jan Huss], Rotterdam [Erasme]...).

Gestió i promoció

- La gestió d'aquest espai haurà d'estar automatitzada. Caldrà obrir i tancar portes i instal·lar-hi torns de control d'accés, amb un codi identificatiu. En moments d'allau turística, es pot preveure un reforç per mitjà de personal eventual.
- En alguns casos de visites amb autocar concertades (o com a alternativa en cas *d'overbooking*), hi hauria la possibilitat de començar la visita per Sant Domènec, amb estacionament del vehicle a la plaça Valldaura.

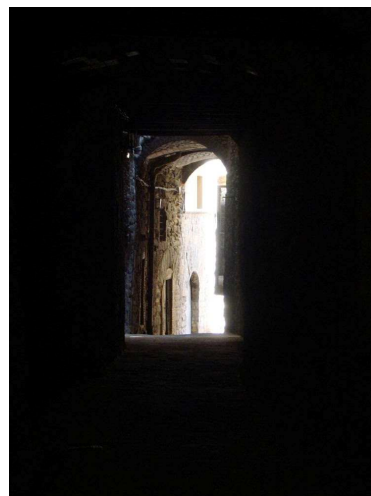
Imatges dels espais principals amb servei de la Ruta Igansiana a Manresa

La Cova. Santuari i casa d'exercicis.

Basílica de la Seu. Antic convent dels Predicadors i Església de Sant Pere Màrtir.

Antic Col·legi de Sant Ignasi. Carrer del Balç.

Elements d'intervenció a l'espai d'interpretació de Sant Domènec

Part dels arcs i columnes del claustre de l'antic convent dels Predicadors de Manresa

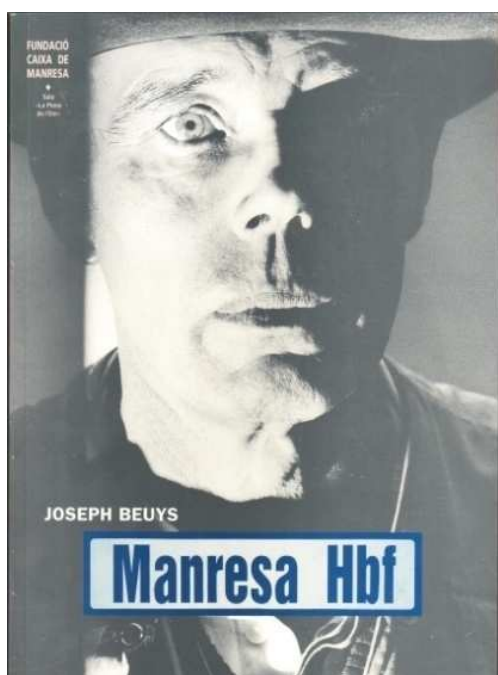
Capitells de l'església del Carme de Manresa. Museu Comarcal de Manresa

Fragments de l'arcàngel de l'antiga església de Sant Miquel. Museu Comarcal de Manresa

Rosassa de l'església de Sant Pere Màrtir. Museu Comarcal de Manresa

Dossier *Joseph Beuys, Manresa Hbf*. Fundació Caixa Manresa

Exemple de valoració i presentació d'elements patrimonials. Museu de Tortosa

ESPAIS VISITABLES SENSE SERVEI

6. Capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia)

Adossada a l'edifici de l'antic Col·legi de Sant Ignasi, l'actual Capella del Rapte –d'estil neogòtic, reconstruïda després de la Guerra Civil- ocupa l'espai que corresponia al desaparegut Hospital de Santa Llúcia, d'origen medieval, anomenat *hospital dels pobres o inferius*. Primer lloc d'acollida d'Ignasi a la ciutat. Tot just arribar a Manresa procedent de Montserrat, s'hi allotjà en una cel·la estreta i fosca i hi practicà els vots de pobresa i ajuda als altres. Escenari de l'episodi conegut com a *rapte* -o defalliment- de vuit dies. Conserva com a elements originals previs a la destrucció del 1936, la portalada gòtica de l'hospital i l'estàtua jacent del sant. Al mateix espai hi hagué el primer col·legi jesuític de Manresa, abans de la construcció de l'edifici que actualment ocupa el Museu Comarcal.

Espai propietat de la Companyia de Jesús, però de gran rellevància en la ruta ignasiana.

Adequació de l'element

- L'adequació de l'edifici annex a la Capella del Rapte com a refugi és responsabilitat dels seus propietaris.

Museïtzació i senyalització

- Habilitar una porta vidriada amb vinils interpretatius, que abordi dues temàtiques: l'episodi del rapte ignasià i el paper dels hospitals i l'assistència a la Manresa del segle XIV (Santa Llúcia, Sant Andreu, Sant Pau, les hospitaleres, la figura de Jerònima Claver, etc.). Incorporar imatges de l'edifici abans de la seva destrucció.
- Endreçar i il·luminar l'entrada de la capella.
- L'edifici adjacent a la Capella del Rapte, cedit actualment a la Comunitat de Sant Egidi, és previst que sigui destinat per la Companyia de Jesús a refugi per a pelegrins.

Adequació de l'entorn

- Urbanitzar l'entorn i posar en relleu la capella i l'antic Col·legi de Sant Ignasi, tot eliminant la Sala Ciutat i deixant la capella exempta. Aquesta mesura facilitaria l'accés al Museu, que podria esdevenir un espai semiobert en horaris determinats.

Gestió i promoció del conjunt

- La gestió de l'espai de la Capella del Rapte per a visitants –amb la consegüent obertura i tancament diaris en horaris paral·lels als del Museu Comarcal– correspondria, en virtut d'un acord entre l'Ajuntament i la Companyia de Jesús, al personal d'acollida de pelegrins / punt d'informació del Museu.
- La gestió del refugi de la Capella del Rapte dependrà de la Companyia de Jesús que, al seu torn, podria externalitzar-la.

7. Capella de Sant Ignasi Malalt

Esglesiola situada a l'antic hospitalet dels Amigant, on Ignasi fou acollit i recuperà la salut en dues ocasions, gràcies a la intervenció de la matriarca de la família, Àngela Seguí, que havia assistit als exercicis espirituals del pelegrí. Espai que representa el trànsit de la vida purgativa a la vida il·luminativa en la biografia del sant. El 1703 la cambra on s'allotjà Ignasi fou convertida en capella. L'actual espai –que conserva una pintura on es veu el sant al llit de malalt rebent atencions de la família Amigant– és posterior a la destrucció soferta durant la Guerra de Successió.

Centralitat urbana i valor simbòlic com a espai d'acollida, en el marc d'un entorn urbà amb reminiscències medievals.

Museïtzació i senyalització de l'element

- Col·locar una vidriera amb porta d'accés a la capella, que permetés veure'n l'interior. Habilitar-hi il·luminació de pagament.
- Millorar la senyalització per explicar dos eixos temàtics: l'episodi d'Ignasi malalt; i l'acollida i l'hospitalitat que van dispensar a Ignasi algunes dones

notables de la societat manresana del segle XVI, com Àngela Seguí (coneguda també com a Àngela Amigant), Micaela Canyelles, Agnès Clavera, Agnès Pascual, etc. Aquest apartat podria incloure una cronologia de les diferents acollides de què fou objecte Ignasi.

Adequació de l'entorn

- Endreçar l'entorn i facilitar-hi la visita. Recentment s'hi ha portat a terme una intervenció destinada a millorar el pas pel túnel de la plaça Major.

Gestió i promoció

- Des de l'oficina de turisme de la plaça Major, assumir-ne diàriament l'obertura i el tancament.

8. Convent de Santa Clara

Monestir romànic d'origen medieval –amb un apèndix modernista posterior- ocupat per monges clarisses a l'època d'Ignasi. Segons la tradició, el futur sant, de camí cap a Viladordis, s'aturava sovint davant el convent i s'asseia al pedrís de la portalada romànica, per escoltar els cants de les monges.

Malgrat el seu caràcter secundari com a node ignasià, ofereix l'oportunitat de posar en valor un espai que sol quedar al marge de les altres rutes i ofertes turístiques. Pel fet de tractar-se d'un espai privat, cal arribar a acords per integrar la seva visita segons els criteris de la ruta.

Museïtzació i senyalització de l'element

- Considerar la possibilitat d'habilitar un accés lliure a la part de l'església que no es dedica al culte directament, tancant l'accés a la part privada. Una altra solució consistiria en un vestíbul vidriat, de més difícil encaix, a l'estil del santuari de la Salut. Es tracta, en tot cas, d'un espai que depèn de la comunitat de monges dominiques de clausura.
- Habilitar un punt extern d'informació sobre els ordes de clausura.

- A l'exterior ja existeix una placa patrimonial instal·lada per l'Ajuntament, amb informació sobre la petja ignasiana, a part de la de ceràmica quadrilingüe.
- Instal·lar un plafó interior amb dos eixos temàtics: els possibles punts d'aturada d'Ignasi en el seu periple cap a Viladordis –a partir dels testimonis de la canonització- i els convents femenins a la Manresa del segle XVI.
- Incorporar un element d'àudio que recreï els cants que Ignasi s'aturava a escoltar assegut al pedrís del portal romànic, segons la tradició popular.

Adequació de l'entorn

- Sortint del convent en direcció a la Culla, caldria habilitar un senyal direccional que hi indiqués la localització del Pou de Llum.

Gestió i promoció

- Possible conveni amb la comunitat de monges dominiques per a l'accés lliure en horaris concertats (per exemple, de 9:00 h a 17:00 h) a la part de l'església no dedicada al culte (la part vidriada romandria tancada sense accés).
- Caldria especificar els horaris de visita a l'entrada principal.

9. Santuari de la Salut (Viladordis)

Esglesiola romànica del segle X, situada al poble Viladordis, freqüentada per Ignasi, que acostumava a pregar agenollat damunt la pedra de l'entrada, que actualment es conserva a l'interior del temple, on també es pot veure una talla gòtica de la Mare de Déu de la Salut. Segons la tradició, el juliol de 1522 hi patí un defalliment, com a conseqüència d'un dejuni absolut que practicà per fer front a una temptació del diable.

A 500 metres de l'església, la masia de les Marcetes –on residia la família que cuidava el santuari- conserva el record de l'acollida que van dispensar a Ignasi, que els agrai l'almoïna tot regalant-los un cilici i un cinyell, desaparegut durant la Guerra Civil.

Constitueix una bona destinació per al senderisme ignasià, tant pel que fa al turista que pernocti més d'un dia, com pel que fa als estadants de la Cova. També com a lloc de pas per al pelegrí que abandoni Manresa en direcció a Barcelona, passant pel Pont de Vilomara.

Museïtzació, senyalització i adequació

- Ja disposa d'un vestíbul de vidre que permet veure l'interior de l'església en hores en què roman tancada. Des d'aquest punt es pot contemplar la làpida del segle XVII referent a l'estada d'Ignasi. L'interior de la capella conserva una placa commemorativa. En una sala annexa a la capella, s'ha habilitat un espai museïtzat sobre el Santuari i sobre la relació d'Ignasi amb l'indret.
- A l'entrada del camí de les Marcetes, caldria habilitar un punt extern d'informació que contextualitzi la relació entre Ignasi i el conjunt església-masia de les Marcetes.

10. Ermita de Sant Pau i dipòsit d'aigua

Antic priorat cistercenc vinculat al monestir de Poblet, amb una església gòtica d'una sola nau i un retaule barroc presidit per Santa Bàrbara. Visitat sovint per Ignasi, feia la funció d'hospital de leprosos. Fou de camí a Sant Pau que el pelegrí tingué l'anomenada *Exímia Il·lustració*. Ignasi hi conegué Alfonso de Agurreta, prior del convent i responsable també de l'Hospital de Santa Llúcia, que n'esdevingué un dels seus principals confessors. Procedent de Terra Santa, Ignasi tornà a Manresa amb la intenció de quedar-s'hi, però la mort del seu amic el portà de nou a Barcelona. El 1700 el priorat fou venut a la Companyia de Jesús. Prop de l'eremitori de Sant Pau es conserva un dipòsit d'aigua construït el segle XVIII pels jesuïtes, destinat a assegurar la disponibilitat d'aigua per als horts de la zona, per mitjà d'un ramal de la Sèquia.

La llunyania geogràfica respecte al nucli urbà pot perjudicar-ne l'atractivitat.

Museïtzació i senyalització

- Valorar la possibilitat d'incorporar un vestíbul vidriat que garanteixi l'aprofitament turístic permanent de l'espai.
- Habilitar un punt extern d'informació a la capella que contextualitzi la relació entre Ignasi i el pare Alfonso de Agurreta, prior de l'antic convent cistercenc i responsable de l'Hospital de Santa Llúcia.
- Instal·lar un punt intern d'informació per referenciar l'antic hospital de leprosos ubicat a l'espai, el paper dels ordes contemplatius de l'època a Manresa

(cistercencs, benedictins...) i el valor arquitectònic i artístic de l'interior de la capella.

- Posar en valor el dipòsit d'aigua com a obra d'enginyeria hidràulica vinculada a l'orde jesuïta i relacionada amb la Séquia. Possibilitat d'instal·lar-hi un senyal identificatiu.

Adequació de l'entorn

- Suprimir l'aparcament al davant de la placeta d'accés a la capella.
- Endreçar i enjardinar l'accés a Sant Pau, amb una especial atenció pel que fa a l'arribada a través de Camí de la Vall del Paradís, entre l'accés a l'església nova i la capella antiga. En aquest punt, caldria valorar la possibilitat d'habilitar un camí que a nivell pla connectés l'inici del vial procedent de l'avinguda de Sant Pau amb la placeta d'accés a la capella.

Gestió i promoció

- Valorar la possibilitat d'un acord de reciprocitat/custòdia amb els titulars de l'espai (família Graells), que faciliti la visita a l'eremitori. Assegurar l'obertura i el tancament diari de la porta d'accés.

11. Casa Canyelles

Baixos de la casa número 30 del carrer de Sobrerroca, que donen a la travessia dels Drets, segurament l'antic porxo on Ignasi s'aixoplugà algunes nits del mes d'abril de 1522, gràcies a la caritat de Micaela Canyelles, que, segons la tradició, li féu un vestit de pana per que es despengués del sac que portava, o en tot cas, li arranjà el sac.

La certificació històrica del lloc incorporaria a l'itinerari ignasià la travessia dels Drets (carrerons de tipologia medieval) i la nova placeta prevista al POUM en aquesta travessia, a l'alçada de la casa Canyelles, i reforçaria l'atractivitat del carrer de Sobrerroca, on el Pou de la Gallina és un exponent propi de la devoció popular i llegendària.

Adequació de l'element

- D'acord amb el propietari, fer accessibles els baixos (celler) de la casa número 30. Simultàniament, estudiar la possibilitat de posar en valor els baixos dels immobles dels números 32 i 34, corresponent a l'antiga casa de Fius i Palà, on es troba un antic molí d'oli, propietat de l'ajuntament, que també caldria restaurar.

Museïtzació i senyalització

- Adequar un espai visitable als baixos de la casa Sobrerroca número 30, situats a la nova placeta. Instal·lar-hi un plafó interpretatiu de com era originalment l'espai que acollí Ignasi i un apartat sobre la vida econòmica a la Manresa del segle XVI, amb un especial èmfasi sobre el paper de la Sèquia en l'ampliació dels regadius urbans, en el desenvolupament de les primeres activitats industrials (adobers, paraires, teixidors...) i en la configuració de barris propers com el de la Cuirateria. Posar en valor l'antic molí d'oli.
- En qualsevol cas, a la façana de Sobrerroca 30 caldria incorporar una placa identificativa del node.

Adequació de l'entorn

- Agerçar la nova placeta, que s'ubicaria a la travessia dels Drets, aprofitant els patis de darrere de les cases 30, 32 i 34 de Sobrerroca, i excavar i restaurar les restes antigues. Habilitar un recorregut pel laberint medieval comprès entre els carrers de Sobrerroca i Santa Llúcia i la baixada dels Drets. Aquestes intervencions permetran completar la visita a la Manresa laberíntica que conegué Ignasi (Balç, Forn, Arcs de Santa Llúcia i travessia dels Drets).

12. Alberg del Carme (Antics convent i església del Carme)

L'any 1308, els frares caremelitans s'establiren a la ciutat i fundaren un convent i una església. El segle XVIII es reestructurà tot el convent i l'antic claustre gòtic -del qual s'han conservat alguns capitells- fou substituït pel que ara es pot veure, envoltant la plaça de Milcentenari, d'estil neoclàssic. El 1835 el convent fou abandonat i més tard convertit en caserna militar. El 1990 tot el conjunt es remodelà per destinar-lo a alberg. L'antiga església tampoc no es conserva. En lloc seu, hi ha l'actual església del Carme.

L'església del Carme fou un dels llocs de devoció d'Ignasi. Tot i que l'església original no es conserva, serà una de les joies gòtiques de Manresa que es mostrarà al centre d'interpretació ignasià i de la ciutat desapareguda que es proposa a Sant Domènec. Cal tenir en compte que l'actual alberg serà un lloc freqüentat pels pelegrins, cosa que en reforçarà el valor estratègic.

Museïtzació i senyalització

- A l'interior de l'alberg, es poden contemplar algunes peces (capitells), de l'antic convent, recuperades durant les obres de construcció de l'actual equipament. No s'hi proposa cap intervenció.
- A l'exterior, al claustre, hi ha una placa identificativa que es proposa substituir per una de nova que faci referència a la seva condició de lloc de devoció ignasiana.

Adequació de l'entorn

- L'entorn del Carme (alberg, plaça Mil·lennari, església, claustre) està subjecte a polítiques d'ordenació de l'espai públic pel fet de fer les funcions d'aparcament. No s'hi proposa cap intervenció especial.

13. Capella de Sant Marc

Esglesiola gòtica del segle XV que pertanyé al gremi de blanquers i assaonadors. Ignasi hi passà en entrar a Manresa a través del Pont Vell. Hi anava a pregar i, segons alguns testimonis, hi tingué una visió. Encara es pot veure, gravat en una pedra de l'entrada, i molt deteriorat pel pas del temps, l'antic escut del Consell de Ciutat.

Museïtzació, senyalització i adequació de l'element

- Instal·lar una placa exterior simple, on se'n descrigui la relació amb Ignasi.

Gestió i promoció

- La visita a l'interior de Sant Marc només seria possible dins de les visites guiades de la Ruta Ignasiana.

ELEMENTS URBANS

14. Torre de Santa Caterina

Erigida durant la Primera Guerra Carlina (1836) al punt que antigament ocupà el convent femení de Sant Cristòfol i Santa Caterina, que fou enderrocat durant la guerra civil del segle XV i reconstruït com a capella sense comunitat al segle XVI. Punt d'arribada d'Ignasi a Manresa, procedent de Montserrat, des d'on albirà per primer cop la ciutat.

Situació estratègica com a mirador de la ciutat i la seva façana monumental. Des de la torre de Santa Caterina es contempla la sortida del sol, la llum icònica de la ciutat. Lloc d'arribada del pelegrí del Camí Ignasià i espai privilegiat per al passeig ciutadà per millorar la percepció i el propi coneixement de Manresa.

Museïtzació i senyalització

- Col·locar un element informatiu sobre l'antic Convent de Sant Cristòfol i Santa Caterina, i sobre l'origen de l'actual torre.

Adequació de l'entorn

- Habilitar un camí de ronda que segueixi el camp de blat de sota la torre per que faci les funcions de mirador de la façana urbana que veié Ignasi en arribar a Manresa, per mitjà d'un sistema de tubs fixos amb peu explicatiu.
- Agerçar les feixes de propietat municipal que es troben al costat del camí com a jardins d'oliveres amb llocs per seure.
- Assegurar l'accessibilitat pel sud, cap a la Guia.
- Condicionar les edificacions, a la sortida nord.

15. El Cardener i el Pont Vell

El Pont Vell, juntament amb la Seu i la Cova, és un dels tres elements de la clàssica façana monumental de la ciutat, amb la característica silueta d'esquena d'ase. Construït als segles XII-XIII en un dels passos més estrets del Cardener, connecta amb l'antic camí ral que, passant per Castellgalí, portava a Montserrat, i que recorregué Ignasi en arribar a Manresa. Des del capdamunt de l'arc principal, ofereix un esplèndid mirador del Puigcardener i el puig de Sant Bartomeu, amb vistes de la Seu i la Cova, respectivament.

El Pont Vell i el riu Cardener són un dels elements icònics de l'imaginari ignasià (i de la ciutat), pel fet de ser el lloc d'arribada d'Ignasi a Manresa i perquè el Cardener representa un dels llocs de referència en la seva autobiografia, especialment en relació a l'Exímia il·lustració. Tant és així que el topònim del riu (o la seva versió antiga: Cardoner) ha servit per donar nom a diversos centres jesuïtes escampats arreu del món, així com a beques, retirs, programes, i altres recursos jesuïtes, tal com succeeix amb el nom de Manresa.

Museïtzació, senyalització i adequació de l'element

- Instal·lar un tòtem interpretatiu als accessos al pont, a banda i banda.

Adequació de l'entorn

- Considerar l'enderroc de la casa que es troba davant del Pont Vell i rebaixar l'hort (propietat de la Companyia de Jesús) per ressaltar al màxim la façana de la Cova i el camí que hi mena, i l'entrada a la ciutat. Més endavant -i en el marc del projecte paisatgístic del sud del Cardener-, caldria preveure la desaparició dels magatzems i la torre elèctrica.
- Millorar el pas de vianants per mitjà d'una passera volada que permetria enllaçar el parc del Cardener amb l'estació de Renfe, punt d'arribada de molts visitants. Es tracta d'un projecte en fase de realització entre l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona.
- Adequar una part de la llera del riu i habilitar-ne l'accés per poder arribar a prop de l'aigua, en el marc del projecte paisatgístic citat abans. Seria oportú el pas que hi ha des de la creu de la Guia per sota el pont, caminant per sobre la codina, fins a tocar l'aigua al salt del Bullidor.

16. Creu de la Guia (antiga capella)

Situades antigament a prop del riu, a l'inici del Pont Vell, abans d'entrar a la ciutat. Segons la tradició, tot just arribar a Manresa, Ignasi hi tingué una visió de la Mare de Déu i hi experimentà diversos raptos i il·lustracions. L'antiga ermita –de finals del segle XV- fou traslladada a l'actual emplaçament el 1856 amb motiu de la construcció de la línia fèrria Barcelona-Saragossa.

Museïtzació, senyalització i adequació de l'element

- Contextualitzar l'antiga capella i la creu de la Guia.

Adequació de l'entorn

- Adequar l'espai a l'entorn de la creu de la Guia.
- Habilitar una vorera virtual, per mitjà de senyalització horitzontal, a tot el tram d'accés cap a la Guia compartit amb vehicles, fins a l'arrencada del camí de vianants que mena a Santa Caterina.

17. Creu de Beuys

Monument dels artistes danesos H. Christiansen i B. Norgård, al peu del Pont Vell, erigit el 1994 en record de l'estada a la ciutat del creador alemany Joseph Beuys, que el 1966 visità la Cova i més endavant, a Düsseldorf, portà a terme l'acció artística *Manresa Hauptbahnhof* (*Manresa Estació Central*), inspirada en l'espiritualitat ignasiana.

Museïtzació, senyalització i adequació de l'element i entorn

- Contextualitzar la creu de Beuys, tot referenciant-ne l'obra.
- Adequar l'espai a l'entorn de la creu de Beuys.

18. Pou de la Gallina (i capella)

Conjunt patrimonial associat a la llegenda d'un dels episodis més populars de l'imaginari manresà: la resurrecció -a precés d'una nena, temerosa de la reacció de la seva madrastra- d'una gallina que havia caigut en un pou del carrer de Sobrerroca. Al costat del pou –l'aigua del qual era considerada beneïda- es bastí una petita capella, on un retaule explica el miracle. Una intervenció recent ha permès descobrir que fou excavat en roca viva i té 15 metres de fondària.

Espai llegendari associat a la devoció popular i a l'anecdota ignasià, amb la centralitat urbana com a punt fort. Recentment s'ha intervingut en la restauració del pou i en l'adequació física de l'entorn.

Museïtzació i senyalització de l'element

- L'any 2013 s'ha realitzat l'adequació del element en el marc de millores realitzades al carrer Sobrerroca. Cal solucionar el problema de l'entelament del vidre que tapa el pou. La senyalització és correcta, però caldria retirar-ne la placa commemorativa de granit instal·lada el 1991.
- La capella del Pou de la Gallina és visible des del carrer i s'obre per la festa de Sant Ignasi.

19. Casa Amigant

Antic casal dels Amigant, situat entre el carreró resultant de la bifurcació del carrer Sant Miquel i el carrer Amigant, passatge adjunt a la Plaça Major. És representatiu de la puixança de determinades famílies de la burgesia manresana del segle XVI, algunes de les quals s'ennobliren.

Element simbòlic, vinculat a la nissaga manresana que acollí Ignasi a l'*Hospitalet* que tenia a l'actual capella de Sant Ignasi Malalt.

Museïtzació i senyalització

- Instal·lar un plafó interpretatiu exterior a l'altura de l'actual Llibreria Roca, al carrer Sant Miquel, relatiu a la família Amigant com a exponent de les classes dirigents que constituïen la burgesia manresana del segle XVI, a l'època d'Ignasi, amb referències a d'altres nissagues burgeses i nobles, com els Peguera, Capdepòs, Dalmau, Canyelles, Caldoliver...

Adequació de l'element

- Plantejar, si s'escau, la possibilitat de recuperar i rehabilitar, en el futur, l'antic casal dels Amigant com a element del patrimoni històric de la ciutat, facilitant-hi l'accés als baixos i permetent la connectivitat entre el passatge d'Amigant i el passatge del carrer de Sant Miquel.

20. Creu del Tort

Indret de culte ciutadà, amb una notable dimensió popular. Una de les creus de terme on Ignasi s'aturava a pregar, de camí a Viladordis, al peu de l'antic camí ral de Barcelona pel Pont de Vilomara. Lloc de pas de les caminades d'Ignasi cap a llocs de devoció o meditació. S'hi albira el paratge conegut antigament com a *Vall del Paradís*. Un dels indrets de devoció més populars de Manresa, al costat de la casa del mateix nom, on els propietaris custodiaren durant segles l'escudella que feia servir el sant. Identificada amb el lloc on tingué diferents visions i on resà després de l'*Exímia II·lustració*. Segons la llegenda, un dels medallons de la creu original –avui conservada a la Cova, juntament amb l'escudella– suà sang després de la canonització (1627).

Museïtzació, senyalització i adequació de l'element

- Instal·lació d'un element interpretatiu sobre l'*Exímia II·lustració* del Cardener, la suor de sang del medalló de la creu, Cal Tort i l'escudella de fusta.
- Incorporació d'informació sobre el conjunt de creus de terme de l'època d'Ignasi.
- Intervenció al mur de la casa adjacent, per mitjà d'una acció artística o un relat interpretatiu.

- Instal·lació d'un senyal direccional que indiqués Santa Clara i el camí cap al Pou de Llum a través del carrer del Peix.

Adequació de l'entorn

- Agençar i netejar l'entorn.
- Considerar l'adquisició de terrenys adjacents per enllaçar l'indret amb el camí original, que baixa, seguint la Font del Gat, pel torrent de Santa Clara, fins al camí de la Font del Llop.
- A partir del POUM, ampliar l'espai públic situat entre la placeta de la creu del Tort i l'edifici contigu per dotar de més dignitat la placeta d'accés a l'espai.
- Millorar l'enllumenat de l'espai i eliminar la contaminació visual derivada del cablejat.

21. Creu de la Culla

Una de les creus de referència en l'imaginari ignasià. Situada també al peu del camí que Ignasi feia servir per anar a Viladordis, a prop de la masia de la Culla. D'interès pel lligam simbòlic amb el moviment cultural i polític de la Renaixença, a través del popular poema de Jacint Verdaguer.

Museïtzació i senyalització de l'element

- Col·locar un senyal identificatiu de l'element que especifiqui la relació de la Creu de la Culla amb Ignasi i també amb Verdaguer. Caldria retirar la placa de granit.

22. Pou de Llum

Monument en forma d'espiral instal·lat el 2008 amb motiu del projecte *Del Cardener a l'Antàrtida* (2001-2004), de l'artista xilè Fernando Prats. Inclou, al seu interior, una perforació de 15 metres de fondària, que simbolitza la connexió amb altres punts de la Terra, a través de l'experiència mística. Es troba situat a l'esplanada de la Balconada de Sant Pau, i és identificat per alguns com l'escenari on Ignasi tingué l'*Exímia Il·lustració*, entesa com a primera visió dels *Exercicis* i com a intuïció de la fundació de la Companyia de Jesús.

Espai de titularitat municipal altament valorat per la comunitat jesuïta, fet que es tradueix en un notable índex de visitants. Entorn òptim per a la contemplació de la façana monumental, de Montserrat i de la posta de sol, la darrera llum de la ciutat. El lloc constitueix un amfiteatre modern per a contemplar esdeveniments i/o espectacles que tinguin la ciutat històrica com a escenari.

Museïtzació i senyalització

- Habilitar un punt d'observació de la façana monumental i paisatgística de Manresa, per mitjà d'un sistema de prismàtics fixos o un plafó panoràmic semicircular plus (180° o 220°), d'esquena a la línia d'edificis del barri de la Balconada.¹⁶
- Incorporar-hi el relat autobiogràfic de l'episodi de l'*Exímia Il·lustració* del Cardener, tot partint de la placa existent que forma part del monument.
- Contextualitzar el Pou com a element tangible i com a acció artística.

Adequació de l'element

- No es troba sovint en bones condicions. Caldria buscar una solució per evitar-hi l'acumulació de sorra i afavorir-ne la visibilitat (aixecar i inclinar l'element artístic pròpiament dit o incorporar algun element de contenció). Convindria assegurar la custòdia del lloc per garantir-ne un manteniment constant.

Adequació de l'entorn

- Emprendre una intervenció d'urgència amb la instal·lació de papereres i enllumenat fins al carrer del Peix.
- Endreçar l'entorn i agençar-lo com un gran amfiteatre per a la contemplació de la façana monumental de Manresa.
- Aquest espai forma part de l'entorn que s'estudia des del projecte paisatgístic associat a la redacció del POUM.

¹⁶ Panoràmica de 180 graus: Montserrat, Montlleó, els Comtals, el Cogulló de Castellfollit, la Guia i la capella, Santa Caterina, l'Estació, el Pont Vell i el Cardener, la Seu i el Puigcardener, el Collbaix, el Puigmercadal i el Carme, la Cova, el Puigberenguer, el Puigterrà, Port del Compte, la Vall del Paradís, les Escodines, el Pedraforca, el Cadí, el Puigmal, el Convent de Santa Clara, Sant Joan de Déu i la Culla.

Espais visitables sense servei a la Ruta Ignasiana

Capella del Rapte: interior

Sant Ignasi Malalt: façana exterior

Convent de Santa Clara: portalada romànica

Vitrina on s'exposa la pedra on s'agenollava Ignasi a resar. Santuari de la Salut de Viladordis

Exemple de vestíbul tancat visitable. Santuari de la Salut de Viladordis.

Dipòsit de Sant Pau

Ermita de Sant Pau

Ermita de Sant Pau

Torre de Santa Caterina

Porxo de Casa Canyelles (carrer Sobrerroca, 30)

Elements urbans de la Ruta Ignasiana a Manresa

Pont Vell

Capella de Sant Marc

Pou de la Gallina (i capella)

Creu del Tort

Creu de la Culla

Panormànica des de la Balconada del Pou de Llum

Detall del monument, obra de Fernando Prats

3.1.2. L'adequació de les rutes ignasianes

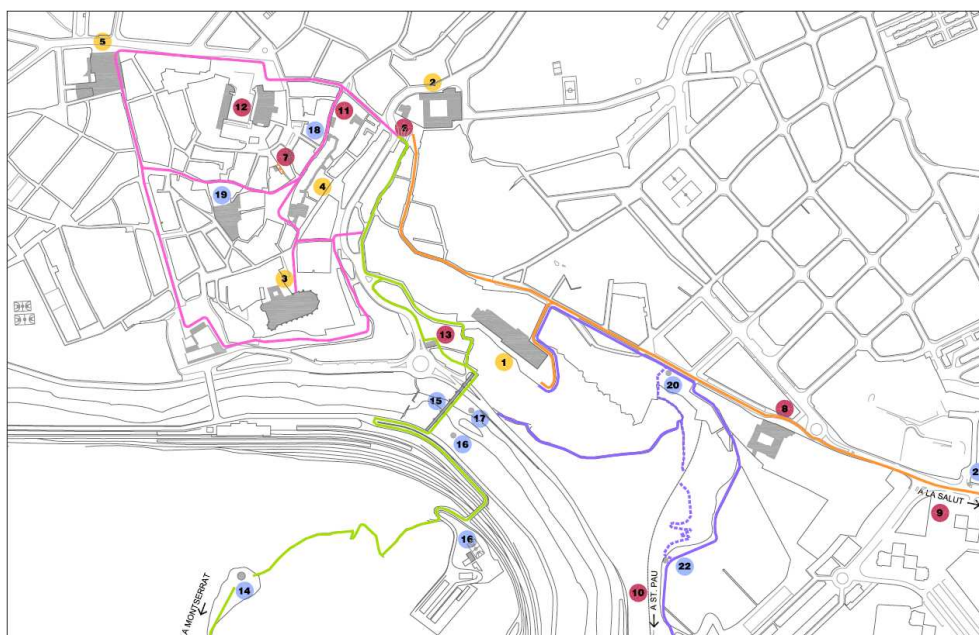
El Puigcardener i la Cova són el nucli d'una xarxa de camins de **caràcter històric, natural i paisatgístic**, que conformen també la **façana històrica** de la ciutat. Ateses les seves connotacions, les rutes proposades a partir d'aquests camins constitueixen un atractiu de primer ordre per als visitants, sobretot per als pelegrins, que entraran a la ciutat per l'esmentada façana sud.

Les rutes ignasianes demanen un **tractament i adequació bàsics** a partir de les intervencions següents:

- Arranjament
- Senyalització
- Il·luminació (en els trams urbans)
- Manteniment i custòdia

Aquestes **4 rutes completen els 22 llocs ignasians de Manresa**, i els relacionen:

1. Camí de Montserrat a Manresa, darrer tram del Camí Ignasià (Camí del Pelegrí)
2. Camí de la Vall del Paradís al Pou de Llum i Sant Pau (Camí de la Il·lustració)
3. Camí de la Cova a Viladordis (Camí del Comiat)
4. Ruta ignasiana principal (Centre Històric)

1. Camí de Montserrat a Manresa (Camí del Pelegrí)

Es tracta del darrer tram oficial del Camí Ignasià, que transcorre dins el terme de Manresa, entre la riera del Cornet i la torre de Santa Caterina, on el pelegrí es troba la ciutat als peus. S'hi proposen les **actuacions** següents:

De Montserrat a Santa Caterina

- Impulsar un programa de **custòdia del sender** des del terme de Castellgalí (passera del Cornet) fins al Pont Vell, a partir d'un conveni amb una entitat manresana, i d'acord amb la direcció del Camí Ignasià.
- Instal·lar eco-comptadors per controlar els fluxos, com els que hi ha al Parc Natural de la Muntanya de Montserrat.
- Aprofitar la proximitat de l'Heretat Oller del Mas per **senyalitzar els cellers de la DO** Pla de Bages del terme de Manresa o propers (Cooperativa de Salelles, Fargas Fargas, Sant Iscle). *Vegeu apartat Ignasi a taula: enoturisme.*
- **Endreçar la carrerada** de l'antic camí romà, entre la Torre Oliva i la Torre de Santa Caterina.

De Santa Caterina al Pont Vell

- Endreçar i ressaltar l'accés del camí que féu Ignasi en arribar a la ciutat, des de la torre de Santa Caterina fins a la Cova, passant pel Pont Vell.
- Posar en valor la part obaga de la façana històrica de Manresa, amb la balma i la balconada de Santa Caterina, que ofereix un dels principals miradors de la ciutat. Com ja s'ha dit a l'apartat de Santa Caterina, habilitar un mirador sobre la façana històrica (feixa inferior) i agençar alguna altra feixa d'oliveres del vessant com a jardí mirador.
- Habilitar, per a l'ús ciutadà, una anella verda que connecti l'eix format pel Pont Vell, la Guia i Santa Caterina, amb el camí de ronda arran de balsera (camps situats sota el nivell de la torre), el pont Fumat i el Passeig del Riu (variant a través del Congost).
- Estudiar el possible accés, en cul de sac, a alguna de les balmes, que permetrien visualitzar, per analogia, com era originalment la cavitat que aixoplugà Ignasi.

Del Pont Vell a la Cova i fins al Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi)

- Tot just travessar el pont, cal un senyal que indiqui la Cova per la pujada de la Cova, i un altre senyal que indiqui el Museu Comarcal -punt on se segellarà *la Ignasiana*-, la Seu i la plaça Sant Domènec.
- Per seguir cap a aquesta darrera direcció, es proposa habilitar, com a camí de vianants, la drecera que la gent ha fressat per la part superior del bosquet situat sobre Sant Marc. En arribar a l'altura de l'aparcament del Centre Històric, caldria assenyalar el pas pel carrer Montserrat (molt més agraït, estèticament i per trànsit, que no pas la Via de Sant Ignasi) i que ja porta, a nivell, a la plaça de Sant Ignasi i, per tant, a la mateixa entrada al Museu Comarcal.

Camí Ignasià. De Montserrat a Santa Caterina.
Oller del Mas

Camí Ignasià. De Montserrat a Santa Caterina

Camí Ignasià. De Montserrat a Santa
Caterina. Senyalització del camí

Camí Ignasià. De Montserrat a Santa
Caterina

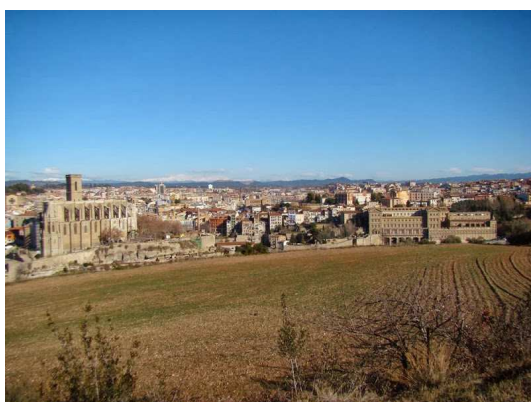
Camí Ignasià. De Montserrat a Santa Caterina.
Torre de Santa Caterina

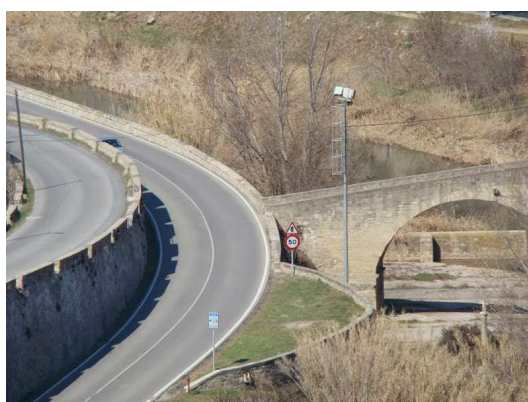
Camí de Santa Caterina a la Cova

Vistes de la Cova des del Camí de Santa Caterina

Vistes de la Seu i la Cova des del Camí de Santa Caterina

Accés al Pont Vell des del Camí de Santa Caterina a la Cova

El Pont Vell conduïnt a la Cova. Senyalització dels anys 50 de la Manresa Ignasiana, situada al Pont

2. Camí de la Vall del Paradís al Pou de Llum i a Sant Pau (Camí de la Il·lustració)

Es tracta del camí que recorre els escenaris de l'episodi de l'*Exímia Il·lustració del Cardener*. La Vall del Paradís és el nom amb què es coneixia aquest vessant verd pel regadiu dels darrers canals de la Sèquia, inserit en el triangle situat entre el riu Cardener i els barris de les Escodines, la Balconada i Sant Pau. El recorregut és frondós, amb horts, parets i balmes, i resseguit pel torrent de Santa Clara i per trams de la Sèquia (un d'ells, desguassa l'aigua al dipòsit construït pels jesuïtes a Sant Pau). És un recorregut de gran interès paisatgístic. El disseny i els usos d'aquest camí i el seu entorn es determinaran en el **projecte de paisatgisme** en el marc de l'**elaboració del POUM**.

Aquest camí –**actualment impracticable**– connectaria el Pont Vell amb la Creu del Tort, el Pou de Llum i la capella de Sant Pau, a través de la Vall de Paradís. Com **alternativa** per a accedir-hi, es recomana l'itinerari següent:

- **Cova-Sant Pau:** anant pel passatge de la Cova, carrer Nou de Santa Clara-carrer del Peix, mirador de la Balconada, Pou de Llum, i fent camí fins a Sant Pau. Aquesta variant és urbana fins al Pou de Llum. Després s'endinsa en zona rural.

Accions:

Caldria rebaixar la paret del carrer del Peix sobre la balsera a un metre i complementar-la amb una barra de seguretat per garantir la visibilitat de Montserrat i Santa Caterina.

En col·laboració amb la Junta de la Sèquia i els regants, cal emprendre l'**arranjament** (camins, regs i tanques d'hort) del **recorregut** que enllaça el Pou de Llum amb Sant Pau. La ruta ressegueix un ramal de la Sèquia, amb salts d'aigua i un **dipòsit** construït pels jesuïtes al segle XVIII, arribant a Sant Pau, que també convé arranjar.

Establir un cens d'horts erms de tot el camí de la Vall del Paradís, i incentivar els propietaris a fer-ne ús o a cedir-los temporalment.

Per fer accessible el camí íntegre de la Vall del Paradís caldria considerar les actuacions següents:

- Instal·lar una **barana al tram de carretera** de cent metres peril·losos, entre la voravia estreta i la C1411, des del Pont Vell a l'inici del Camí del Paradís, per assegurar la separació entre vianants i vehicles.
- **Camí de la Font dels Fans:** desencallar jurídicament la invasió de **pas públic** que s'ha produït entre la Creu del Tort i els camins de sota el saltant del torrent. Això permetria un recorregut rural des de la Cova-Pont vell fins a la Creu del Tort, sense travessar la via fèrria.
- Aprofitar l'estudi de paisatgisme de l'àrea per veure si és possible obrir un **camí al costat de la via**, separat per una tanca de protecció, que -salvant un petit tram complicat a l'altura del túnel- enllacés amb el camí, en direcció a Sant Pau, que discorre per sota del mirador de la Balconada, on hi ha el Pou de Llum.

El camí d'accés a Sant Pau per la vorera de la carretera és actualment la via més ràpida i freqüentada per accedir a la capella. Aquest recorregut no reuneix les condicions de seguretat i comoditat per als visitants, tot i que amb una adequació de l'entorn podria esdevenir una via més del circuit entre la ciutat i Sant Pau. La desaparició dels magatzems i l'edifici elèctric permetria, conservant l'ús agrícola o de centre de jardineria, traçar un camí ran de balnes, per davant de les hortes i coberts, i allunyat de la carretera, fins a enllaçar amb la vorera del trencall cap a Sant Pau.

Camí de la Vall del Paradís

Camí de la Vall del Paradís. Pas tallat per la via del tren

Aigua al llarg del Camí de la Vall del Paradís

Interior de Santa Clara.

Vistes de la ciutat des de la balconada del Pou de Llum

Dipòsit d'aigua de Sant Pau

Enllaç entre la Cova i l'ermita de Sant Pau per carretera.

3. Camí de la Cova a Viladordis (Camí del Comiat)

Aquesta ruta enllaça la Cova amb Viladordis, passant pel passatge de la Cova, el carrer Nou de Santa Clara, la Creu del Tort i el Convent de Santa Clara -amb visita opcional al Pou de Llum- i fins a la Creu de la Culla i, des d'aquest punt, fins a Viladordis¹⁷. En cas de continuar cap a Barcelona, caldria seguir fins al Pont de Vilomara, on Ignasi va ser acomiadat per la gent de Manresa.

El sender segueix exactament les **traces del Camí de Sant Jaume**, però en direcció contrària. Inclou els carrers Nou de Santa Clara, el carrer Puig i Cadafalch, el carrer Joan Miró, el carrer Alvar Aalto, l'avinguda Països Catalans i el carrer Agustí Coll (a l'altura de l'establiment Viena). Des d'aquí gira pel descampat i passa per sota la C55. A partir d'aquest punt hi ha senyals verticals fins a Viladordis. Es tracta d'un itinerari excèntric, però de màxim interès per al pelegrí. Al primer tram, coincideix amb la primera variant del camí de la Vall del Paradís cap a Sant Pau. En general, durant tot aquest recorregut convindria instal·lar **senyalització vertical** a les cruïlles amb més possibilitats de confusió.

A l'inici del camí, davant del Casal de les Escodines, caldria instal·lar-hi un plafó explicatiu de tot l'entorn, explicant els orígens medievals de l'ermita de Sant Bartomeu i la seva posterior evolució; el convent i església dels franciscans caputxins i l'espai de les balmes. A banda dels episodis vinculats a Ignasi, també caldrà tenir present els altres usos que ha tingut l'espai posterior a la Desamortització de 1835, com a caserna dels pesseteros (1835), asil d'ancians, presó municipal i l'actual Casal d'entitats.

La futura accessibilitat també depèn de les actuacions urbanístiques i del planejament que prevegi el **POUM**. En tot cas, caldria estudiar la possibilitat **d'habilitar accessos a Viladordis des de la Culla**, tot recuperant el camí que recorria Ignasi.

¹⁷ A efectes de mobilitat, i atesa la proximitat del Casal de les Escodines, es recomana la instal·lació d'un senyal direccional davant d'aquest important equipament, que indiqui els camins de la Il·lustració i del Comiat.

Creu de la Culla

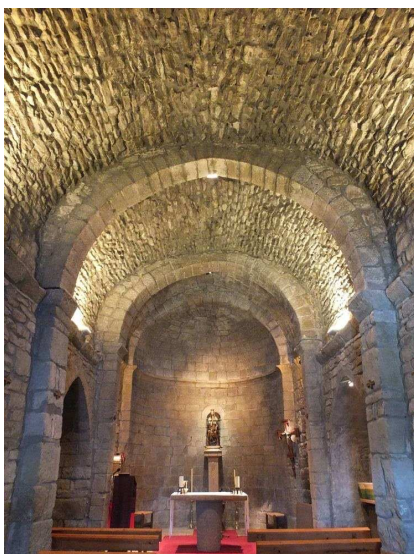
Poema de Jacint Verdaguer a la creu de la Culla

Camí del Comiat cap a Viladordis

Senyalització del camí de Sant Jaume

Santuari de la Salut (Viladordis)

Masia de les Marcetes (Viladordis)

4. Ruta ignasiana principal (Centre Històric)

Més enllà dels camins que hem descrit, cal tenir present que **la Ruta Ignasiana per la ciutat passa** principalment pels llocs que Ignasi recorria quotidianament **dins de les muralles**. Inclou els quatre nodes essencials (Cova, Seu, Rapte-Santa Llúcia-Museu i Sant Domènec-Predicadors) de la visita turística a Manresa, i els altres llocs dins de muralles (Casa Canyelles, Pou de la Gallina, Sant Ignasi Malalt, Carme i Balç). Mereix una especial atenció perquè, més enllà de ser el que visitarà el pelegrí, serà el que rebrà els **principals fluxos turístics**.

Paral·lelament, al marge de la proposta turística ignasiana, cal reforçar els aspectes que aquests anys han configurat la marca turística Manresa i integrar-los dins el discurs ignasià, per esdevenir un tot atractiu de cara als visitants, ja que, de fet, es tracta, en la majoria dels casos, dels **espais urbans medievals** que va conèixer el futur sant. Per aquest motiu, caldrà:

- Garantir el bon estat dels **eixos viaris bàsics** (senyalització, enllumenat, rehabilitació de façanes i mitgeres, etc.):
 - o de l'Oficina de Turisme cap als nodes principals (c/ Sobrerroca, c/ Sant Miquel i baixada del Pòpul).
 - o de la Cova al Museu (pel carrer Montserrat)
 - o del Museu a la Seu (pel c/ Santa Llúcia i c/ Codinella)
 - o del Museu a la plaça Sant Domènec (per baixada dels Drets, c/ Joc de la Pilota o c/Sobrerroca)
 - o de la Seu a la plaça Sant Domènec (baixada del Pòpul - c/ Balç - c/ Sant Miquel) i a la Cova (c/ Codinella i camí dels Corralers).
- Acondicionar els eixos viaris cap als **altres llocs ignasians**.
- Acondicionar els tres **espais urbans medievals**:
 - o Eix plaça del Carme - plaça de Sant Ignasi Malalt - carrer d'en Botí.
 - o Espai entre els carrers Sobrerroca i Santa Llúcia – carrer del Balç, i travessera dels Drets - carrer Arcs de Santa Llúcia.
 - o Espai entre la plaça Major, i els carrers Sant Miquel, Vallfonollosa i Na Bastardes, amb la posada en valor de l'antic call jueu i una possible

ronda arqueològica que enllaci el carrer Sant Pere, la baixada dels Jueus i el carrer Amigant.

Basílica de la Seu

Façana de l'Ajuntament

Carrer del Balç

Plaça de l'Ajuntament

Plana de l'Om

3.1.3. L'adequació del Centre Històric¹⁸

Millorar la qualitat urbana del Centre Històric de Manresa i posar-lo al centre d'interès ciutadà i turístic

El **projecte Manresa 2022** té per objectiu commemorar la petjada d'Ignasi. Per aquest motiu, la majoria de les accions que es proposen tenen una **incidència directa sobre el Centre Històric i la ciutat antiga, on el sant de Lloïola es fa present**.

Per aquest motiu, les actuacions del projecte que hom proposa caldrà que vagin al compàs de la **millora general de la ciutat** i del Centre Històric, especialment en aquells aspectes que condicionen la **qualitat de l'espai públic**. Això és especialment rellevant pel que fa a l'entorn urbà més proper als **nodes ignasians**.

Aquestes actuacions han de contribuir a fer de **la ciutat un espai endreçat i acollidor per als ciutadans i els visitants**. Aquesta transformació ha de tenir com a escenari preferent el **Centre Històric de Manresa**, que ha d'esdevenir més proper a la resta de la ciutat, i del qual convé fomentar l'interès ciutadà i turístic. Per aquest motiu, cal que el Centre Històric sigui **conegut**, per tal de ser **reconegut**.

El **Projecte Manresa 2022** no solucionarà tots els reptes de la ciutat i del Centre Històric, però **pot ajudar a generar un procés positiu**, assumit col·lectivament entre veïns residents, professionals residents, comerciants i visitants.

En aquest sentit, les **polítiques generals i sectorials del municipi**, i especialment les que estan enfocades a la millora del Centre Històric, no només han d'anar dirigides a millorar la seva qualitat urbana, sinó també a **valorar i dinamitzar aquesta àrea per millorar la ciutat; en definitiva**, donar resposta als reptes de revitalitzar la zona.

Les actuacions municipals haurien de vetllar especialment per **fer permeable el Centre Històric i millorar la qualitat urbana, econòmica i social de l'espai públic**, perquè sigui més fàcil i atractiu viure-hi i passejar-s'hi. Actualment, més enllà de les polítiques sectorials de promoció econòmica, social i cultural incloses al programa Vida

¹⁸ Moltes de les actuacions que es comenten en aquest punt prenen com a base el treball *Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa* (Ajuntament de Manresa, maig de 2013), que proposa una visió estratègica centrada en aquesta àrea urbana per millorar-ne la qualitat de vida en l'horitzó del 2022.

al Centre Històric, s'ha de considerar la redacció, entre 2013 i 2014, del POUM, com el referent del disseny i concreció de model de Centre Històric que ha de tenir la ciutat.

El Centre Històric ha de ser un espai endreçat i acollidor per viure-hi i per acollir els visitants.

És a partir d'aquestes premisses que caldrà tenir en compte els aspectes que tot seguit s'exposen.

1. Consideracions en el planejament urbanístic (POUM)

La funcionalitat del Centre Històric, en tots els aspectes que abasta l'urbanisme, s'haurà de reflectir en la nova redacció del Pla d'Ordenació Urbana de Manresa (POUM). Aquest ha de servir com una oportunitat per a la definició del futur del barri i per resoldre'n les mancances, tot eixamplant-lo i fent-lo més permeable. En aquest sentit, caldrà valorar si a partir del POUM s'ha d'elaborar un nou **Pla integral de revitalització del Centre Històric** (l'actual Pla data de 2001).

Al fil d'aquestes consideracions, es fa indispensable fomentar les virtuts -que hi són-, per establir-se al Centre Històric per mitjà del foment de polítiques d'habitatge de protecció i de polítiques de rehabilitació d'edificis i de promoció de locals buits. Cal esmerçar esforços per donar-les a conèixer de forma intensiva i valorar l'increment de les contraprestacions que actualment s'ofereixen.

2. Millora de la mobilitat, l'aparcament i la senyalització

Els aspectes de mobilitat i aparcament en relació amb la commemoració se centren en **l'accessibilitat general al Centre Històric i, en especial, a la Cova.**

Igual que la mobilitat, la senyalització és clau per assegurar la correcta accessibilitat al Centre Històric i als llocs ignasians. Caldrà considerar especialment la senyalització direccional, tant l'externa -que marca l'arribada al Centre Històric-, com la interna, fent coincidir la ruta turística principal amb l'eix comercial del Centre Històric.

En aquest àmbit, tot i que l'actuació municipal es concreta en les polítiques sectorials i el planejament i ordenació urbanística (POUM), es proposa la consideració d'alguns aspectes clau.

- **Mobilitat i estacionament:**

- o **Abonaments** especials de Rodalies, FGC i autobusos, per facilitar la visita a la ciutat.
- o Habilitar una **parada per a autocars** privats a la cruïlla Via Sant Ignasi-camí de la Cova (davant del pàrquing del Centre Històric) per facilitar la descongestió de vehicles a l'àrea d'accés al santuari. Habilitar una **àrea d'estacionament** d'autocars de forma eventual a la Fàbrica Nova o al Congost.
- o Habilitar una parada d'autobús regular de la línia Barcelona-Manresa, al costat del Pont Vell, que doni servei als barris de les Escodines, la Balconada i la Sagrada Família, i també als turistes i visitants de la Cova.
- o Garantir un sol **sentit de circulació** entre l'accés a la Casa d'Execicis i la plaça del Santuari, on es reservaran places d'estacionament per a persones amb mobilitat reduïda.
- o S'habilitarà una part de la calçada entre l'accés al Santuari i la Via Sant Ignasi per a **ús exclusiu de vianants**.
- o S'habilitarà estacionament per a bicicletes als principals nodes de visita.

- **Senyalització:**

- o Mantenir l'actual **senyalització direccional "Centre Històric"** des dels accessos de la ciutat. Caldria fer el mateix a la sortida de l'autopista de Montserrat - Sant Vicenç de Castellet, per direccionar els vehicles directament cap a la façana històrica. Aquest apartat ha d'estar vinculat al pla de senyalització que està elaborant l'Ajuntament.
- o Reforçar la **senyalització direccional per a vehicles** des de l'entrada sud a la Cova.
- o Millorar la **senyalització per a vianants** de la Ruta Ignasiana, des de cadascun dels nodes principals de la visita a la ciutat, per mitjà d'una senyalística que els vinculi entre si (Cova, Seu, Museu Comarcal, Sant Domènec).

- o L'esmentada senyalística dels nodes principals haurà de portar el **símbol del Camí Ignasià** (actualment apareix a la Cova, però no a la Seu ni al Museu Comarcal). També s'haurà de senyalitzar Sant Domènec i especificar l'antic Hospital de Santa Llúcia, a l'actual Capella del Rapte, i l'antic Col·legi de Sant Ignasi, al Museu Comarcal.

3. Funcionalitat, comoditat i embelliment dels espais públics.

Cal superar les mancances funcionals del Centre Històric que dificulten la vida al carrer i l'estada dels visitants. El programa ha de preveure actuacions com les que tot seguit s'enumeren.

- **Millora de les places i els parcs del Centre Històric.** Millorar els parcs actuals (Reforma, Seu...) i incrementar els espais lúdics per a infants i gent gran. Elaborar un programa d'activitats a les places del barri que actuen de node urbà (plaça Major, Plana de l'Om, Gispert, Sant Domènec i Reforma) per tal de dinamitzar-les i fer que esdevinguin punts vitals del barri.
- **Ordenança del paisatge urbà al Centre Històric.** Pot ser un complement al planejament urbanístic (POUM), per tal d'embellir el barri. A partir de la carta de colors existent, cal considerar-ne l'aplicació a tota la façana històrica de la ciutat, en especial a l'entorn de la Cova (carrer del Peix, al barri de les Escodines, etc.).
- **Aprofitament de solars buits.** Arranjar de manera temporal espais en desús. Per exemple, mitjançant programes i accions concretes en què les entitats del barri i la ciutat participin activament.
- **Elements urbans d'embelliment:** identificació i valoració d'elements urbans (portes, elements decoratius, plaques) i promoció d'escultures als carrers i posada en valor de les existents. Algunes actuacions en aquests punts poden consistir en la instal·lació de vinils amb imatges antigues del barri (la primera acció en aquest sentit ja s'ha portat a terme al c/ Sobrerroca), l'acceleració del conveni entre l'Ajuntament i el Cercle Artístic per pintar les parets mitgeres del a partir de propostes de lliure creació, que evoquin espais urbans antics

(*trompe-l'oeils*), o homenatge a escriptors o personatges manresans, o promoure d'activitats privades d'embelliment efímer: el *Mes de les flors*, per exemple.

- **Participació ciutadana en la custòdia i manteniment d'espais i equipaments públics** de diversos punts del Centre Històric.
- **Portar aigua al Centre Històric:** l'aigua com a element d'embelliment dels carrers i les places a partir de fonts i espais amb aigua. Recuperar, a l'antic traçat de la Sèquia, el raig d'aigua contínua al carrer del Rec.
- **Portar llum al Centre Històric:** per a un entorn comercial viu i per millorar la qualitat de vida dels veïns, cal una actuació decidida els propers anys en l'enllumenat, preveient el consum energètic dels principals carrers que conformen la ruta comercial, patrimonial i turística al Centre Històric, especialment en els que contenen nodes ignasians. Cal actuar prioritàriament, i de forma homogènia, als carrers Sant Miquel, Alfons XII, Born, Muralla del Carme i Galzeran Andreu, com també als respectius accessos principals.

4. Assegurar un bon manteniment dels carrers

Malgrat els esforços en la neteja del Centre Històric, cal estar amatents al constant manteniment general dels carrers per millorar la qualitat de vida dels residents, afavorir l'atracció de clients als comerços i transformar la imatge que es transmet als visitants. Cal un **Programa de neteja i manteniment específic per al Centre Històric**¹⁹ que prengui en consideració la creació d'una **unitat d'intervenció ràpida de l'Ajuntament** per facilitar les actuacions de manteniment urbà.

Entre el comerç i els veïns del Centre Històric es percep la demanda urgent d'actuacions. La majoria de les propostes que es fan en aquest pla són pensades a mitjà i llarg termini. Caldrà, doncs, elaborar, des de l'Ajuntament –i de manera consensuada amb comerciants i veïns– una llista d'intervencions immediates, sense massa cost i de ràpid efecte, que ajudin a prendre consciència de la voluntat d'actuar i

¹⁹ El personal de manteniment podria disposar d'uniformes diferenciats de la resta de la ciutat, per tal que fos identificable.

regenerar el comerç al barri, i fer més factibles les actuacions vinculades al projecte Manresa 2022. Una d'aquestes accions es pot centrar en la intervenció immediata en pintades a les parets, per tal de generar un efecte dissuasori.

3.2. Manresa és acollida

Un dels eixos del Projecte Manresa 2022 és l'acollida i l'hospitalitat. Si la ciutat s'ha de preparar i ha d'estar disposada per rebre visitants, cal que sàpiga com atraure'ls i acollir-los convenientment perquè servin un bon record de l'estada, igual que es va fer amb Ignasi fa 500 anys.

L'atracció de visitants ha de ser un objectiu de ciutat.

L'acolliment i l'hospitalitat han de ser marca de ciutat:

Manresa, ciutat acollidora i amable

L'objectiu, per tant, ha de ser **atreure els pelegrins (visitants) a la ciutat i acollir-los amb hospitalitat, tot oferint-los la visita i descoberta de Manresa**. Per aquest motiu, es proposa orientar l'acció municipal als objectius, programes i actuacions que tot seguit s'exposen.

3.2.1. Convidar a la visita i l'estada a la ciutat

La ciutat ha de tenir capacitat d'atracció de pelegrins i turistes

El primer objectiu per a que ens visitin consisteix en la captació en origen de visitants i turistes. Les accions proposades són les següents:

1. Marca i identitat corporativa de Manresa 2022

La primera actuació que es proposa és la creació de la marca del projecte Manresa 2022: a partir del relat de la ciutat, caldrà dissenyar un logotip i un lema, i elaborar un manual d'imatge i identitat corporativa. Ambdós elements definiran la identitat a què hauran d'ajustar-se els productes institucionals elaborats amb motiu de la commemoració, a partir d'unes premisses de coherència i unitat.

Més enllà de la marca Manresa 2022, cal considerar la compatibilitat d'aquesta amb una marca promocional de la ciutat en general, fora del context de la commemoració pròpiament dita. En aquest sentit, caldrà valorar la recuperació de l'eslògan *Manresa, cor de Catalunya*, que defineix tant el posicionament geogràfic i les funcions de capitalitat territorial, com els valors immaterials i les emocions que marquen la idiosincràsia de la seva gent ara i abans. Aquest eslògan també reforça el discurs del projecte Manresa 2022 (acollida, amabilitat, espiritualitat, experiència emocional).

2. Pla de màrqueting de Manresa 2022

Cal desenvolupar un programa de màrqueting per situar la destinació Manresa al si de les marques turístiques consolidades i de major abast, per exemple:

- Manresa com a derivada de Barcelona (Paisatges de Barcelona)
- Manresa com a fita del Camí de Sant Jaume català
- Manresa en la Ruta de l'Abat Oliba
- Manresa com a capital de la DO Pla de Bages

- Manresa com a capital del Geoparc
- Manresa en la ruta industrial i modernista del Llobregat
- Manresa com a fita en el Camí Ignasià

Manresa ha d'exercir de capital turística de la Catalunya interior, fent de prescriptora de les Valls del Llobregat i el Cardener i dels territoris que tradicionalment han estat el seu espai natural d'influència.²⁰

Com a **criteris generals**, aquest programa haurà de preveure una sèrie d'aspectes:

- Definició d'una estratègia de relacions públiques en línia.
- Posicionament a la xarxa i amb presència en directoris d'opinió. Detecció de líders i prescriptors que poden difondre el projecte Manresa 2022.
- Polítiques de màrqueting i promoció enfocats a la segmentació de mercats i productes, publicacions, prospecció i contacte amb empreses turístiques del territori, gestió d'operadors turístics i intermediaris, fires, viatges de premsa i viatges de familiarització, estratègies de comàrqueting, etc.
- Generació de recursos.

Aquest programa haurà de vincular-se directament al **Pla d'internacionalització de Manresa 2014-2022**, que s'està desenvolupant des de l'Ajuntament amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona.

3. Prescriptors de Manresa 2022

En un altra línia de treball, la promoció de Manresa 2022 i la commemoració ignasiana consisteix a aconseguir la visita i implicació de **prescriptors influents**. En aquest sentit, es proposa prioritzar la implicació de:

- La Companyia de Jesús, que ha d'esdevenir el principal prescriptor.
- El Camí Ignasià, que com a producte de turisme religiós i pelegrinatge és, i ha de ser, el principal prescriptor de l'estada a Manresa. Per això la ciutat s'ha de posar a disposició de l'Oficina Tècnica del Camí Ignasià, per tal d'impulsar conjuntament qualsevol acció de promoció. Ambdós han d'anar de la mà en tot

²⁰ Solsonès, Berguedà, Moianès, Lluçanès, Alta Segarra, etc.

allò que comporti projecció mundial i involucrar la xarxa jesuítica internacional²¹.

- El món eclesiàstic, començant pel possible escenari de la visita del Sant Pare i la declaració del primer any jubilar del Camí Ignasià, però també la jerarquia catòlica catalana i els cardenals i bisbes de ciutats jesuítiques.
- Personalitats de relleu que fan estada a la Cova.
- Manresans i bagencs amb projecció en el camp econòmic i acadèmic: Isidre Fainé, Àngel Simon, Valentí Fuster, Pere Joan Cardona, entre d'altres.
- Manresans i bagencs del món de les arts i l'esport: Pep Guardiola, Toni Elias, Míriam Ponsa, Manel Estiarte, Carles Checa, Manel Camp, Beth Rodergas, Carles Casas, entre d'altres.
- Entitats i empreses amb projecció a Catalunya i a l'estat: Tous, Iberpotash, Fundació La Pedrera, Fundació La Caixa, Bàsquet Manresa, entre d'altres.

Paral·lelament, cal plantejar una política de **prescriptors de la xarxa** mitjançant l'organització de *fam trips* a blogaires, *instagramers* de relleu, periodistes especialitzats en turisme i en turisme religiós, etc.

4. Atenció i informació turística

L'**atenció turística municipal** vinculada al fet ignasià es farà a través de:

- **Oficina Manresa 2022:** obertura d'una oficina gestora i d'informació turística de la Manresa ignasiana a la plaça Major, que serveixi de referent a visitants i turistes. S'ubicarà físicament a l'Oficina de Turisme de Manresa, que incorpora suports interpretatius sobre els quatre grans eixos del discurs turístic de la ciutat:
 - o Esplendor medieval - Pere III
 - o Manresa ignasiana
 - o Manresa barroca - rebel
 - o Manresa modernista

En cas de disponibilitat d'espais, es pot preveure una sala de projeccions on es disposi almenys de dos productes: un audiovisual genèric sobre els eixos

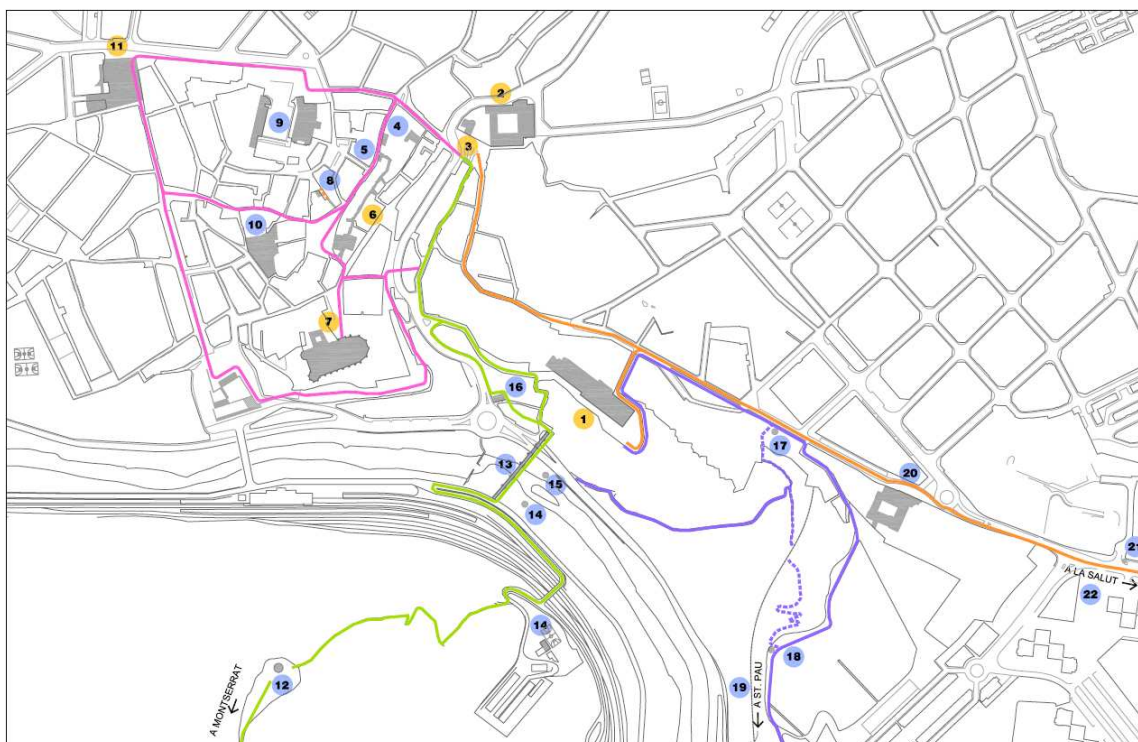
²¹ Vegeu punt 3.3.:1 "Ignasi, icona de Manresa. Sant Ignasi, icona al món".

turístics de la ciutat i un altre de centrat en l'edifici de l'ajuntament i el seu entorn com a marc d'esdeveniments històricament rellevants (crema del paper segellat i Bases de Manresa). L'adequació de l'oficina es complementa amb la incorporació de l'antiga tapa en forma de con del Pou de la Gallina i les pedres que l'envoltaven, o bé amb el trasllat d'alguna de les pedres originals del lapidari que es troben al Museu Comarcal, corresponents a cadascuna de les quatre rutes principals: medieval, ignasiana, barroca i modernista.

- **Informació promocional de la ciutat a la Cova:** apart dels tòtems turístics de la ciutat a l'entorn de la Cova, caldria disposar d'un element interactiu al vestíbul del Santuari amb informació de la Ruta Ignasiana a la ciutat i l'oferta turística, i mantenir un subministrament constant de fulleteria promocional de la ciutat al vestíbul/església/museu de la Cova.
- **Guia ignasiana i de la ciutat:** cal que els diversos punts d'atenció i promoció turística, públics i privats, disposin, de manera suficient i permanent, de suports informatius sobre la Ruta Ignasiana i dels atractius turístics de la ciutat. Per això, caldrà:
 - o Actualitzar l'actual **guia de la ruta ignasiana a la ciutat**, en idiomes, perquè pugui ser difosa a través d'impresos i també en altres formats.
 - o Subministrar, de forma eficient, **plànols del Centre Històric i de la ciutat** que incloguin patrimoni visitable, serveis d'hostaleria i altres, als agents turístics (allotjaments, restaurants...) i centres d'atenció al visitant, i posar-los a disposició també dels comerços que ho vulguin. Aquesta actuació ha d'anar acompanyada de la formació d'aquests agents (i de la Policia Local) com a prescriptors del patrimoni manresà, tal com es proposa més endavant.
 - o Elaborar una nova **guia turística i promocional de la ciutat**, en idiomes, i distribuir-la en punts clau dins i fora de Manresa.
- **Guia del Camí Ignasià:** donar suport als gestors del Camí per tal d'elaborar una guia que posi en relleu els elements turístics, esportius, culturals, gastronòmics i espirituals que fan atractiu el camí com a oferta turística (a l'estil de les guies que existeixen d'altres camins, publicades per editorials especialitzades).

- Elaborar una **Guia de la Catalunya ignasiana** amb tres focus principals: Montserrat, Manresa i Barcelona, i amb diferents focus secundaris (edificis jesuítics o d'estil jesuític, personatges, etc.).
- Efectuar un **seguiment qualitatiu dels pelegrins** que facin el Camí Ignasià amb final a Manresa al llarg dels anys 2014 i 2015, des de l'oficina de turisme. Al llarg d'aquests dos anys es pot considerar aquests pelegrins com a testadors del Projecte Manresa 2022. Caldrà valorar-ne l'opinió de manera sistemàtica, per tal de corregir els desajustos que es detectin.

PLÀNOL TURÍSTIC DE LA MANRESA IGNASIANA

LLOCS ESSENCIALS

LLOCS RELLEVANTS

RUTES IGNASIANES

1. Ruta ignasiana principal (Centre Històric)
2. Camí de Montserrat a Manresa (Camí del Pelegrí)
3. Camí de la Vall del Paradís al Pou de Llum i Sant Pau (Camí de la Il·lustració)
4. Camí de la Cova a Viladordis (Camí del Comiat)

LLOCS IGNASIANES

1. Cova	9. Alberg del Carme (antic convent i església del Carme)	18. Pou de Llum
2. Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi)	10. Casa Amigant	19. Ermita de Sant Pau i dipòsit d'aigua
3. Capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia)	11. Plaça de Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors)	20. Convent de Santa Clara
4. Casa Canyelles	12. Torre de Santa Caterina	21. Creu de la Culla
5. Pou de la Gallina (i capella)	13. El Cardener i el Pont Vell	22. Santuari de la Salut (Viladordis)
6. Centre d'interpretació del carrer del Balç	14. Creu de la Guia (antiga Capella)	
7. Basílica de la Seu	15. Creu de Beuys	
8. Capella de Sant Ignasi Malalt	16. Capella de Sant Marc	
	17. Creu del Tort	

Aquest plànol està elaborat des de la perspectiva turística, no tècnica i, per tant, l'ordre dels llocs i les rutes va en funció de l'itinerari lògic que faria un turista que recorrés la ruta ignasiana a Manresa, des del centre cap a la perifèria.

5. Manresa 2.0/2.2

La promoció de la ciutat a partir del **Projecte Manresa 2022** ha de preveure, de manera prioritària, l'**adaptació a les noves plataformes de comunicació**. Més enllà de la identificació i la descripció de la ruta ignasiana *in situ*, a través de la museografia i la senyalització, i de la difusió a partir de les guies de mà i de la visita guiada, el programa Manresa 2.0/2.2 ha de preveure l'abast digital del projecte, amb actuacions com les següents:

- **Posicionament a la xarxa:**
 - o Posicionament als cercadors i portals turístics.
 - o Correcció de la toponímia i localització a Google Maps.
 - o Millora i ampliació dels noms clau a Viquipèdia en els principals idiomes.
- **Web 2022:** construcció d'un portal web d'informació sobre el programa Manresa 2022, vinculat al portal turístic de Manresa i al web de la Cova i el Camí Ignasià. Aquest web ha d'incorporar el mapa de la ruta ignasiana amb el desplegament de cada node en finestres amb informació i imatges (abans-ara) de cada element.²² La versió en línia de la ruta es pot desenvolupar com un apèndix específic, o **microsite**, del *website* de turisme de l'Ajuntament. Entre els principals avantatges de disposar d'una aplicació de la ruta a Internet cal destacar els següents:
 - o serà un element clau d'accessibilitat i difusió;
 - o presentarà i orientarà el visitant en l'abast i els continguts;
 - o oferirà informació diversa, ampliable i actualitzable;
 - o permetrà el contacte amb l'oficina d'atenció turística;
 - o facilitarà l'accés a la versió digital de la guia de mà, tindrà una versió per als dispositius mòbils i informarà d'altres aplicacions virtuals.
- **Aplicacions virtuals per la ruta:** a partir de la creació del *microsite*, es pot desenvolupar un mapa virtual de la ciutat i la seva implementació com una app que faci la funció d'autoguia de les rutes turístiques de Manresa, inclosa la ignasiana, amb la recreació d'imatges en 3D de 360° d'espais essencials, com els interiors de la Seu i la Cova, el claustre de l'antic Col·legi de Sant Ignasi o la

²² Per exemple: <http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca/node/274> o www.ici-meme-2013.fr.

panoràmica des del Pou de Llum. També es poden desenvolupar continguts en realitat augmentada en un sèrie de nodes ignasians per reforçar-ne la visita. També es podria fer en els espais i monuments que ja no existeixen, tot recuperant imatges fotogràfiques.²³

- **Comunitats d'usuaris:** creació d'una comunitat d'usuaris per mitjà dels instruments 2.0: wiki, fòrum, bloc, xarxes socials, contingut social media (Youtube, Flickr, Vimeo, Twitter, Facebook, Instagram, etc.). Aquesta eina pot impulsar la creació dels *Amics* del projecte Manresa 2022 o *Amics de la Ruta Ignasiana*, amb vincles amb el Camí Ignasià.
- **Ignasi en 2.0:** bloc d'efemèrides de la commemoració. Dietari personal de l'estada d'Ignasi i crònica en el temps. A partir de la cronologia de l'estada d'onze mesos d'Ignasi a la ciutat, elaborar un bloc en format de dietari que reculli el dia a dia a la capital del Bages. Aquestes efemèrides es poden incorporar com a petites notes a la premsa local. Valorar la creació d'un *fals* perfil d'Ignasi a Twitter.

6. Productes de marxandatge manresans i ignasians

Associat a la promoció de Manresa –i aprofitant la commemoració-, caldrà posar les bases per a la definició d'un seguit de productes de marxandatge vinculats al patrimoni –material i immaterial- de la ciutat, alguns d'ells associats a les etapes medieval i barroca i a l'episodi ignasià. Seria el cas, per exemple, d'icones com el sac, el cinyell i el sol de l'anagrama de la Companyia de Jesús. Amb aquesta finalitat, es constituirà una comissió d'experts (artistes, historiadors, artesans, dissenyadors, periodistes, etc.) per a l'elaboració d'un **catàleg de les principals icones manresanes**. En aquest sentit, es determinaran les que poden ser representatives del Projecte Manresa 2022, de la commemoració ignasiana i de la ciutat.

Es convocarà un **concurs** per a l'execució de diferents productes basats en algunes de les icones del catàleg, prèviament seleccionades, de les quals sorgirà una línia de marxandatge institucional. Paral·lelament, el catàleg d'icones podrà servir de base per

²³ Un exemple en aquest sentit és Vic, amb la recuperació d'imatges antigues de diversos espais *invisibles*: <http://vicinvisible.vic.cat/>

a l'elaboració de productes de marxandatge des de la iniciativa privada; en aquest sentit el sector del disseny de joieria, moda i complements podria ser un element motor d'aquest marxandatge.

La promoció de productes agroalimentaris vinculats als ítems ignasians es tracta més endavant.

7. Programació de visites a la ciutat

A partir de la programació cultural que ofereix la ciutat, de les més dinàmiques i de qualitat de Catalunya, caldrà desenvolupar paquets de visites turístiques vinculats a espectacles o actes culturals amb ofertes d'allotjament, que s'adaptin a les possibilitats de visita que ofereix la ruta ignasiana.²⁴ També es poden desenvolupar productes de visita turística i mentoratge local per participar en activitats de cultura popular i actes populars.

²⁴ Visita essencial (dia 1), visita urbana (dia 2), visita extramurs (dia 3 +), escapades ignasianes des de Manresa (d'un dia sencer).

3.2.2. Acollir i allotjar els visitants

Els pelegrins han de descobrir sant Ignasi a la ciutat i la ciutat a través d'Ignasi

El pelegrí i el visitant a la Manresa Ignasiana no s'ha de limitar a la Cova, sinó que ha de trepitjar almenys tres llocs més de la ciutat: el Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi) - capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia), la Seu-Balç i Sant Domènec (antic convent dels Predicadors). Cal incitar-los, doncs, a entrar al centre urbà. És per aquest motiu que es proposen els **programes i actuacions** que tot seguit s'exposen.

1. Acollida ciutadana

Aquest programa ha de servir per a **facilitar l'arribada** del visitant i transmetre-li una **atmosfera d'acollida i d'acompanyament** durant l'estada. En aquest sentit, cal distingir el **pelegrí** que arriba caminant o en bicicleta, que majoritàriament efectua una sola pernoctació, del **turista** que arriba en transport i demana una oferta diferenciada.

És amb aquesta finalitat que es proposen les **actuacions** següents:

- **Acollida al pelegrí del Camí Ignasià:** es farà al mateix lloc on Ignasi fou acollit per primer cop: l'antic Hospital de Santa Llúcia. A efectes pràctics, el servei de certificació del Camí Ignasià tindrà lloc al recinte d'entrada al Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi), situat davant mateix de la Capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia). En aquest punt es lliurarà la *Ignasiana*, o diploma del pelegrí, atorgat per la institució responsable del Camí.²⁵ S'hi facilitaran informacions bàsiques sobre allotjaments (alberg, refugi, hotelaria) i sobre la Ruta Ignasiana de la ciutat. Per a d'altres informacions, els visitants seran derivats a l'Oficina de Turisme, situada a la plaça Major.

²⁵ La *Ignasiana* també es podrà certificar, de forma excepcional, al Centre d'Espiritualitat de la Cova, tal com es fa actualment, de forma provisional.

- **Acollida al visitant de la Ruta Ignasiana a Manresa:** l'itinerari ignasià no culmina amb el final del Camí -a l'Hospital o a la Cova-, sinó que continua amb l'experiència de descoberta de la ciutat que conegué i visqué Ignasi. A tal fi, tant als 4 punts essencials de la ruta com a l'Oficina de Turisme es lliurarà un carnet i en ell s'estamparà un segell a cadascun dels llocs principals de la Ruta Ignasiana a Manresa, que servirà perquè a l'Oficina de Turisme es doni **l'acreditació d'haver cobert la Ruta Ignasiana**, amb el lliurament d'un bol (escudella) i la possibilitat de diversos descomptes en serveis a diferents punts de la ciutat (menús, entrades, etc). El **segellament s'efectuarà en quatre punts:** Cova, Seu, Museu Comarcal-Capella del Rapte i Sant Domènec:
 - o Al **Museu Comarcal (antic Col·legi de Sant Ignasi)** -la façana del qual esdevindrà accessible arran de la desaparició de la Sala Ciutat- caldria habilitar la planta baixa com a punt d'informació i segellament de final d'etapa del Camí Ignasià, on es dispensarà el corresponent certificat. S'hi facilitarà informació sobre el refugi i l'alberg i, si escau, es derivaran consultes cap a la nova Oficina de Turisme, atesa la proximitat de la plaça Major.²⁶
 - o S'acordarà, amb la **Seu**, l'adaptació dels horaris d'atenció al públic a la demanda generada pels visitants, tot homogeneïtzant-los.²⁷
 - o S'habilitarà, al conjunt **Sant Domènec-Predicadors**, un sistema automàtic de torn de control d'accés, per mitjà de targetes que es lliuraran en qualsevol dels punts essencials, i també per mitjà d'un bitllet d'abonament conjunt.

Certificacions per a pelegrins i visitants

Hi ha tres tipus de **certificacions de recorregut**:

- La referent a l'etapa de pelegrinatge
- La referent a haver completat tot el pelegrinatge (lliurament de la *Ignasiana*).
- La referent a haver completat la Ruta Ignasiana a Manresa (lliurament del *Bol*).

- **Pack turístic de benvinguda als estadants:** format per un seguit de *souvenirs* ignasians de qualitat, amb una notable capacitat simbòlica i evocadora, especialment pensats per a les persones estatjades a la Cova.

²⁶ Vegeu punt 3.2.1: "Convidar a la visita i l'estada a la ciutat" del present capítol.

²⁷ Vegeu punt 3.1.1: "L'adequació dels nodes ignasians" del capítol 3.1 "Manresa és camí".

- **Borsa de voluntariat:** creació d'una associació amb la finalitat de prestar suport a esdeveniments cívics relacionats amb la commemoració. Treballarà en coordinació amb el voluntariat espiritual que puguin mobilitzar la Cova i les parròquies de Manresa, amb motiu d'actes més estrictament religiosos. Un dels serveis a oferir pot consistir en allotjaments particulars.
- **Oferta de guiatges:** caldrà adequar l'oferta de guiatges actualment existent a la commemoració, i desplegar un programa de formació de guies turístics especialment concebut per a l'ocasió. Es poden pensar diversos tipus de visites guiades, tant personalitzades com tematitzades, que complementin les que ja s'ofereixen actualment: la ruta del silenci, la visita tel·lúrica als llocs ignasians, la ruta enogastronòmica ignasiana, la ruta de la inspiració ignasiana, la ruta de l'acollida i la solidaritat, etc.
- **Acció Cicerone:** crear la figura del *ciudadà prescriptor* per poder oferir visites amb rigor a Manresa, en especial a la Ruta Ignasiana. Posteriorment es constituirà una *borsa de ciutadans prescriptors*. Es pot combinar l'acció voluntària amb la professional. Aquests *cicerones* podrien oferir un servei voluntari per a l'Ajuntament en casos de compromís institucional.
- **Agents sectorials prescriptors:** programa de capacitació sectorial dirigit a personal de l'hoteleria, la restauració, la policia local i qualsevol agent o col·lectiu que intervingui en l'atenció al visitant. Aquests agents que intervenen directament en el tracte al visitant rebran una formació específica per part de l'Ajuntament per reforçar l'acollida ciutadana, mitjançant el coneixement de la ciutat i del patrimoni local per part d'aquests agents.

2. Acollida espiritual i religiosa

Cal posar a l'abast dels pelegrins i turistes/visitants amb un perfil clarament espiritual aquells serveis religiosos que contribueixin a crear un marc propici per a les vivències que desitgen experimentar. Amb aquesta finalitat, el programa preveu:

- D'acord amb el Santuari de la Cova, instaurar la Missa del Pelegrí a la Seu (11:00 h), a fi de reivindicar la basílica com a primer lloc de referència eclesial per a Ignasi a Manresa.
- Plantejar l'ús eventual de la Capella del Rapte per a oficis religiosos de petit format.
- Considerar la possibilitat d'oferir diàriament a la Cova algun ofici litúrgic o exercici de meditació espiritual, als vespres. També es pot considerar fer meditació espiritual al Pou de Llum o a altres espais ignasians en dates concretes.

3. Allotjament als pelegrins

Una xarxa d'allotjaments de diversos formats i característiques no tan sols ha d'estar en condicions de satisfer el volum de demanda generat pels turistes i pelegrins que visitaran Manresa, sinó també per adaptar-se a les diferents tipologies d'usuaris. En aquest sentit, es preveuen les ofertes següents:

- **Refugi:** la Companyia de Jesús proposa habilitar un espai propietat de l'orde com a refugi (allotjament bàsic per a pelegrins) a l'edifici de la Capella del Rapte, actual seu social de la Comunitat de Sant Egidi. La Companyia ja disposa d'un allotjament amb aquestes característiques al Santuari: la casa Lluís Espinal.
- **Alberg:** la ciutat ja disposa de l'Alberg del Carme, tot i que caldrà donar més difusió a l'actual equipament i oferir descomptes per a pelegrins. A més, es pot plantejar la possibilitat que la Cova habiliti un alberg propi.
- **Hotel, hostals i apartaments:** des de l'Ajuntament es pot estimular la iniciativa privada que permeti ampliar l'oferta d'allotjaments, com ara l'obertura d'un hotel *amb encant* al Centre Històric i/o una casa rural a la masia de les Marcetes.
- **Programa Amigant. H&H:** es tracta de fomentar el concepte de *home hospitality* per a esdeveniments estacionals, des de la iniciativa privada però sense ànim de lucre, per mitjà d'un registre de cases acollidores, amb garanties de qualitat. Aquestes actuarien com a complement en cas de saturació de

l'oferta d'albergs i refugis. Oferirien, a més, un servei d'acompanyament en l'estada a la ciutat, emulant d'aquesta manera el paper de les famílies manresanes del 1522. En cap cas aquesta oferta no hauria de competir amb la que proporcionin hostals, hotels i apartaments turístics.

4. Ignasi a taula

Els establiments de restauració, els cellers i els comerços de Manresa i el seu entorn han d'estar en condicions de promoure una oferta enogastronòmica d'alt valor afegit, en consonància amb els valors associats a la commemoració, que satisfaci les expectatives de singularitat generades pels usuaris.

- **Menú del pelegrí:**

- o Fomentar, entre els restauradors, la implantació d'un *Menú del Pelegrí* o *Menú de Sant Ignasi* bàsic i econòmic, consistent, per exemple, en l'escudella de Sant Ignasi amb verdures i llegums autòctons, la gallina i un got de vi DO Pla de Bages amb marca ignasiana. Aquesta proposta pren com a base el testimoni recollit a les fonts autobiogràfiques, segons les quals a Ignasi se li serví a Manresa brou de verdures i gallina, i els diumenges prenia un got de vi. Tenint present la poca predisposició d'Ignasi a menjar, també es pot pensar en un *Menú Borja*, en al·lusió al virrei de Catalunya, sant Francesc de Borja, que sí que tenia afecció a la gormanderia, o bé un Menú de Sant Ignasi més elaborat.
- o Col·laborar amb operadors i agents del sector per tal que assessorin els restauradors sobre diverses variants d'aquest menú, a partir de receptes tardomedievals (Fundació Alícia, Escola d'Hosteleria Joviat, Institut Català de la Cuina, Cuineres del Bages, etc.).
- o Fomentar la figura d'Ignasi Domènech i la seva obra culinària com el primer xef mediàtic de Catalunya.

- **Millorar l'acollida i el servei dels establiments de restauració:**

- o Traduint les cartes dels restaurants a diferents idiomes i millorant la competència lingüística dels establiments en l'atenció al client.

- o Implementant un programa de formació de restauradors.
 - o Editant material informatiu sobre Manresa i Ignasi i la cuina de l'època per al sector d'hostaleria i restauració: fulletons, pòsters, etc.
 - o Millorant l'oferta de restauració per a grups nombrosos (col·lectius que vénen amb autocar, grups organitzats de pelegrins, etc.).
- **Enoturisme:** involucrar els cellers propers a Manresa en la commemoració, i instal·lar un senyal que indiqui la seva ubicació als que estiguin situats arran del camí d'arribada. Es recomana també que Manresa exerceixi la **capitalitat de la DO, amb un espai cèntric d'atenció i serveis al visitant** (estil enoteca).
 - **Productes enogastronòmics ignasians:** promoure i orientar, des de l'Ajuntament i els agents locals, la creació i comercialització -en l'àmbit de la iniciativa privada- d'una línia de productes de marca ignasiana, amb el corresponent etiquetatge, en sectors com la restauració, la pastisseria²⁸ i l'enologia. L'actuació cal que sigui impulsada des de l'Ajuntament, però liderada i promoguda per cada sector.

²⁸ Un exemple en aquest sentit és la iniciativa d'Hostal del Camp amb les postres de castanya.

3.3. Manresa és llum

El tercer eix estratègic, definitori del projecte Manresa 2022, és el de la llum. **La llum com a element icònic de la ciutat** (la llum de la Sèquia, de la Mare de Déu de l'Alba, de la exímia il·lustració d'Ignasi) i també com a símbol de l'esperit, de l'ànima d'una ciutat dinàmica socialment i econòmica, amb una gran tradició i projecció cultural. Si el camí ens obre als visitants i ens condueix a la projecció exterior, i l'acollida representa el tarannà amable i generós de la ciutat amb els forans i els propis veïns, la llum ha d'il·luminar la ciutat i fer-la més activa i més visible a l'exterior. És a partir de la llum, doncs, que es proposen tots aquells programes i actuacions que tenen a veure amb **la promoció, la difusió i la dinamització cultural i social** de la Manresa que volem ensenyar als que ens visiten i que volem reivindicar per als manresans. **Llum per a Ignasi, llum per a l'ànima, llum per al patrimoni, llum per a la dinamització ciutadana i comercial, llum per al món.**

3.3.1. Ignasi, icona de Manresa. Sant Ignasi, icona al món

Ignasi no ha de ser només una icona i un reclam turístic i promocional de la ciutat i el seu principal **referent de projecció** internacional, sinó que **ha de formar part de la identitat manresana**, com a mite que és de la seva història.

De la mateixa manera que l'Ignasi sant i la seva obra, a través de la Companyia de Jesús, és una **icona en el món catòlic**, Ignasi, l'*Home del sac*, és –hauria de ser– una icona per a Manresa.

Amb la voluntat de recuperar la presència d'Ignasi en l'imaginari manresà com un dels principals **referents històrics i d'identitat** de la ciutat, es proposen alguns programes de **sensibilització ciutadana**.

D'altra banda, el relleu internacional de sant Ignasi es farà més evident en el cinc-cents aniversari i durant el jubileu –si s'escau– i, sobretot, per la influència i projecció que pot exercir la figura del Sant Pare. Manresa ha d'aprofitar aquesta relació que s'establirà entre la commemoració i la ciutat per **projectar-se internacionalment** com a lloc de referència i origen de l'imaginari jesuític i com a ciutat amable, acollidora, moderna i emprenedora.

Els **programes i actuacions** que s'exposen a continuació persegueixen aquest doble objectiu: reforç de la identitat local i projecció a l'exterior.

1. Història i recerca sobre l'època d'Ignasi

Caldria impulsar la **recerca històrica sobre l'època d'Ignasi**, prèvia selecció d'àmbits temàtics relacionats amb la Manresa dels segles XVI-XVIII, a l'entorn dels quals promoure un **projecte d'investigació** per mitjà de la convocatòria anual de beques fins al 2022.

Una acció no relacionada amb la dimensió històrica de la commemoració, però rellevant en relació al context patrimonial, podria consistir en la reedició de **tríptics**

sobre la composició geològica dels materials de construcció de la Seu i la Cova, per part de la UPC de Manresa.

2. Ignasi a l'escola

Un objectiu prioritari del projecte Manresa 2022 és que el coneixement del patrimoni de la ciutat i, en especial, el que deriva de la figura d'Ignasi, sigui acostat a les escoles per al major coneixement dels infants. Ens asseguràrem, d'aquesta manera, que de cara al 2022, els ciutadans estaran més identificats amb la commemoració i amb la seva pròpia història.

- **Confecció d'un dossier pedagògic:** per tal de garantir l'aprofitament didàctic de la commemoració, d'acord amb el Consell Escolar Municipal i en col·laboració amb els responsables del Museu Comarcal i de la Cova, s'elaborarà un dossier pedagògic i tallers didàctics, destinats als diferents centres educatius de Manresa i adaptats als diferents nivells curriculars. Els continguts del dossier hauran de trobar el seu encaix en el programa d'activitats que es portin a terme en el marc de la commemoració. També s'hi pot implicar el Consell d'Infants. Cal pensar en accions específiques de formació de mestres i professorat de ciències socials.
- **Elaboració d'una auca:** des de la Fundació La Cova i la Cambra de Comerç s'ha elaborat una auca sobre l'estada d'Ignasi a la ciutat, amb la intenció de promoure la figura de l'*Home del sac* entre els escolars.
- **Presentació d'un joc sobre la Manresa del segle XVI.** Creació d'un joc de taula que permeti la descoberta de la Manresa del segle XVI, tant a través del seu urbanisme, com a través dels seus personatges, curiositats i fets històrics.

3. Ignasi, en audiovisual

- **Documental a TV3:** impuls i promoció per a la realització d'un documental per al programa *60 Minuts*, de Televisió de Catalunya, sobre l'obra jesuítica a

Catalunya des de sant Ignasi fins a l'actualitat, amb referències al Camí Ignasià i a l'actual pontífex romà.

4. El nom de Manresa i Ignasi

El nom de Manresa i altres topònims relacionats amb la ciutat es troben repartits arreu del món a través de l'obra de la Companyia de Jesús. Es proposa aprofitar aquest fet de dues maneres:

- **Les Manreses del Món:** invitació, a la ciutat, d'un representant de les institucions i equipaments d'arreu del món que portin el nom de Manresa. Arran d'aquest esdeveniment, es pot editar un opuscle amb un mapa que permeti identificar la presència universal del topònim Manresa a través de l'obra de la Companyia de Jesús.
- **Objectiu "Ignasi Manresa":** promocionar una oferta d'entrada gratuïta per a activitats culturals i turístiques de la ciutat, adreçada a tothom qui tingui Ignasi com a nom de pila (en qualsevol llengua), o Manresa com a cognom. En aquesta mateixa línia, en el marc de la commemoració, es poden convidar també personalitats notables de Catalunya, amb projecció social i mediàtica, que tinguin el nom d'Ignasi o el cognom Manresa. També es pot organitzar una trobada de persones amb el cognom Manresa i unir-les per mitjà d'una xarxa social amb la finalitat de cerca a "Ignasi Manresa".

5. Ignasi de festa

La celebració ignasiana té, evidentment, una dimensió principal religiosa, institucional, social i cultural. La dimensió social i cultural també es manifesta de forma festiva. Aquesta és la voluntat de les actuacions que volen portar "Ignasi de festa":

- **Festa de recreació històrica (*Barrocada*):** idear una festa de recreació barroca que evoqui la que es va portar a terme a Manresa arran de la canonització (1622). Aquest fet permetria recuperar i posar en valor la imatge festiva d'època barroca, a partir de l'estudi de les corresponents fons

històriques. La data de celebració s'hauria de determinar a partir de criteris turístics i comercials, preferentment a la tardor, atès que durant la resta de l'any hi ha múltiples celebracions. La proposta podria tenir com a alternativa la celebració d'un esdeveniment centrat en l'art efímer (característic d'una bona part de la creació artística del barroc), a partir de materials peribles i accions de caràcter temporal, aprofitant l'existència d'un clúster de disseny al Centre Històric.

- **Espectacle de so i llum 2022:** estudiar la possibilitat d'organitzar, l'any 2022, un espectacle de llum i so a la façana del riu visible des del sector urbà comprès entre la Balconada, la carretera de l'Estació i la Torre de Santa Caterina.
- **Festa de Sant Ignasi:** incorporar, a la tradicional Festa de Sant Ignasi (31 de juliol), elements que contribueixin a singularitzar-la (jornades de portes obertes als nodes ignasians de la ciutat i altres actes concrets) i a donar-li una major projecció ciutadana, especialment activitats de lleure destinades al jovent. Cal tenir present que aquesta data és l'inici i el final d'un possible jubileu.

6. Sexenni cultural ignasià. Manresa 2022 i les entitats de la ciutat

L'èxit de la commemoració ignasiana està supeditat a la identificació de la ciutadania amb el projecte. Cal, doncs, propiciar prèviament un context favorable i assegurar la participació ciutadana a través del teixit associatiu, si hom vol evitar que l'any ignasià sigui percebut com una superestructura aliena als itineraris vitals i quotidians de les persones, circumscrita a l'àmbit eclesial i religiós. El paper de la societat civil és vital si es pretén que la commemoració sigui inclusiva i resulti exitosa.

D'acord amb aquestes premisses, es proposa la celebració d'un Sexenni Cultural Ignasià, previ a les celebracions del 2022, i per mitjà del qual Manresa, a partir de l'any 2016, i de manera progressiva, assumiria la commemoració com a repte col·lectiu.

- **Convocatòria d'entitats:** seguint la pauta d'altres commemoracions i esdeveniments similars, caldria convocar aquelles entitats que, per la seva capacitat i impacte social, podrien participar en el Sexenni, des dels respectius àmbits (cultura popular, arts, esports, recerca, música, solidaritat, etc.). S'hauria

de constituir una comissió organitzadora, que fes les funcions d'assessorament i de promoció de les accions que es portessin a terme. Aquesta comissió estaria formada per entitats que treballen activament en la recerca i la promoció de la història i el patrimoni de la ciutat, com també per especialistes.

- **Religió i antropologia:** s'hauria de desenvolupar un programa de manifestacions culturals i antropològiques (dansa, música, gastronomia) vinculades a la pràctica religiosa, que podria incloure litúrgies i celebracions compartides.
- **Música:** en l'àmbit musical, s'obren múltiples possibilitats, entre les quals es pot considerar:
 - o La iniciativa de l'Orfeó Manresà, que proposa diverses accions relacionades amb la commemoració: vincular-se amb altres associacions musicals similars de les principals poblacions del Camí Ignasià; organitzar, de forma anual, dins la programació estable de la ciutat al Kursaal, un concert de música barroca, buscant la complicitat de l'equipament i de la comunitat jesuítica per promocionar Manresa 2022; produir i representar, amb l'assessorament de la Comunitat, un musical amb una visió moderna de sant Ignasi, la seva estada a Manresa i els valors que es desprenen del seus *Exercicis*, amb la participació d'actors, formació instrumental, grup coral i de dansa, per ser representat a Manresa i a altres ciutats on té presència la Companyia de Jesús. En podrien sortir cançons originals que es podrien enregistrar i difondre en format digital (CD, DVD, etc).
 - o També es podria organitzar un cicle de música renaixentista i barroca, amb un especial èmfasi en compositors catalans dels segles XVI i XVII i amb la participació d'intèrprets especialitzats en aquest període. L'ocasió podria servir per reivindicar l'obra d'alguns mestres de capella de la Seu de Manresa. El programa podria incloure també manifestacions de música contemporània basades o inspirades en l'espiritualitat del barroc, o mostres d'altres tradicions culturals i religioses.
 - o Festival de Músiques Místiques, anual o bianual, amb concerts i actuacions en diversos nodes ignasians.
 - o Es podria acollir algun muntatge multimèdia que integrés diferents expressions artístiques.

- o En el marc de la Fira Mediterrània, caldria promoure un ajut per crear, mentre duri el Sexenni, un espectacle anual de música popular catalana dels segles XVI- XVIII.
 - o En l'altre extrem, es podrien fomentar accions experimentals inspirades en l'època, a partir de plataformes com Raons de pes i Manrusònica.
- **Cinema:** a través de Cineclub Manresa, el Sexenni podria incloure un cicle de cinema, amb projeccions i cinefòrums, a partir de diferents eixos argumentals, com l'espiritualitat i l'època del Renaixement i el Barroc en general, des de diferents perspectives (política, social, artística, literària, històrica, etc.). Es podria complementar amb un cicle de conferències o amb xerrades a càrrec de cineastes. Un cop la Sala Ciutat (antiga sala Lloïola) hagi estat enderrocada i convertida en plaça, el nou espai urbà podria acollir sessions dobles de cinema a la fresca, amb la projecció de pel·lícules de gèneres.
- **Literatura:** des de la biblioteca del Casino i la xarxa de biblioteques veïnals es podrien impulsar clubs de lectura d'autors del Renaixement i el Barroc, juntament amb recitals i sessions poètico-musicals. Les activitats podrien incloure autors clàssics del barroc universal, com també noms representatius del barroc català i la tradició literària popular.
 - o Es podrien establir vies de col·laboració amb Òmnium Cultural, la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona, especialitzat en literatura moderna.
 - o El programa *Tocats de Lletra* –organitzat des de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament- també podria participar del Sexenni.
 - o De manera tangencial, es podrien abordar fenòmens coetanis relacionats amb el barroc català -i amb una notable dimensió popular- com la bruixeria i el bandolerisme.
- **Creació artística:** el Sexenni podria preveure tant l'organització d'exposicions d'art dels segles XVI i XVII -procedents de diferents esglésies manresanes- com activitats centrades en peces del fons de reserva del Museu Comarcal de Manresa.
 - o A través del Cercle Artístic i l'Escola Municipal d'Art es podria convocar un certamen artístic inspirat en l'estètica barroca, que podria tenir algun vincle amb elements del patrimoni manresà desaparegut i que es podria

- visualitzar en l'espai urbà del Centre Històric a través de recursos genuïnament barrocs, com *trompe-l'oeils* en alguns murs.
- o Es podria organitzar també un certamen d'art contemporani efímer que tingués com a escenari els espais urbans de Manresa, en homenatge al llegat immaterial i creatiu de Josep Beuys.
 - o Des del Sexenni, es podrien convocar concursos de fotografia, curtmetratges, documentals, etc. amb la participació de les entitats implicades en els respectius àmbits d'activitat.
- **Esport i lleure:** per donar una dimensió popular al Sexenni i a la commemoració, caldria preveure activitats de caire festiu, lúdic i recreatiu.
 - o Podria ser el cas d'una cursa-trail anual de Montserrat a Manresa, el diumenge després del dia d'arribada d'Ignasi, o curses urbanes per les rutes ignasians (durant la Setmana de Mobilitat, per exemple).
 - o També es poden proposar excursions regulars Montserrat –Manresa, a peu i en bicicleta, diürnes i nocturnes, i caminades populars un o dos cops a l'any, en dates assenyalades (com les curses)
 - o Les 4 rutes ignasianes es poden incorporar com a propostes d'itineraris per les marxes a peu i en bici que s'organitzen tant des de l'Ajuntament com des d'entitats excursionistes i esportives
 - o Conjuntament amb el CAE, es podria oferir un programa de jocs d'època barroca.
 - **Gastronomia:** en el context de la setmana prèvia a la Barrocada, es podria organitzar un certamen o mostra de cuina de l'època medieval i del barroc, en què es van posar les bases de la cuina catalana tradicional.
 - o Prenent com a base receptes d'època, es podria organitzar una sessió o, fins i tot, unes jornades gastronòmiques de cuina barroca, o de cuina espiritual/cuina pel benestar interior, amb la participació de la Fundació Alícia, l'Escola d'Hoteleria Joviat, el Gremi d'Hostaleria i la DO Pla de Bages.
 - **Cultura popular i tradicional:** algunes de les activitats podrien culminar en el marc de la Barrocada o festa de recreació barroca, de manera que el Sexenni serviria de preludi per avançar i assajar algunes propostes concretes de cara al 2022.

- o Caldria promoure la creació d'imatgeria festiva d'arrel barroca, amb la implicació d'entitats de l'àmbit de la cultura popular i tradicional.
- **Teatre i arts escèniques:** incentivar els elencs locals i els gestors d'espais escènics (El Galliner en seria un exemple) perquè programin peces dels segles XVI-XVIII.
- **Multiculturalitat i diversitat:** propiciar la creació d'àmbits de debat i reflexió a l'entorn de fenòmens com el colonialisme, l'aculturació i l'eurocentrisme per part d'entitats i col·lectius compromesos amb el foment de la diversitat i la multiculturalitat.
- **Medi natural:** es promouran acords de custòdia de camins -amb accions anuals de restauració i manteniment- amb entitats vinculades al medi ambient, a l'excursionisme i a l'esport. Al mateix temps, s'impulsaran caminades i curses per les rutes ignasians; algunes poden tenir un caràcter anual i de gran participació, com passa amb la Transèquia. Amb la col·laboració d'entitats, es fomentaran els camins ignasians a través del portal Wikiloc, amb la descripció del medi natural i agrícola que es troba des de l'arribada per Castellgalí fins a la sortida pel Pont de Vilomara.
- **Solidaritat:** oferir tallers didàctics relacionats amb la solidaritat i els valors ignasians contemporanis i laïcs a escoles i instituts de la ciutat, en el marc del Pla anual municipal de Sensibilització per la Pau, Solidaritat, Consum responsable i Igualtat de gènere; retolar senyals del Camí del pelegrí o de la ruta ignasiana amb valors ignasians contemporanis i laïcs; incloure el cinema solidari i de temàtica espiritual a un possible cicle de cinema, durant el sexenni cultural; organitzar activitats específiques relacionades amb la temàtica ignasiana durant Setmana Solidària de Manresa.

7. Vinculació Manresa-Montserrat i Manresa-Barcelona.

La vinculació ignasiana entre la ciutat, el Santuari i la capital del país és prou estreta per destacar els tres nodes com els principals a Catalunya per entendre la figura del sant de Lloïola. Des de Manresa cal prendre la iniciativa per a establir aquests lligams estratègics per mitjà d'actuacions com les que a continuació es proposen.

- **Edició d'una guia dels llocs ignasians de Catalunya:** promoure la coedició entre, d'una banda, l'Ajuntament de Manresa, Montserrat i Barcelona i, d'altra banda, una editorial especialitzada, d'una guia sobre la Catalunya d'Ignasi, que inclogui els tres llocs.
- **Visita ignasiana a Montserrat:** garantir que l'oferta turística de Montserrat inclogui una visita ignasiana a Manresa, tal com es fa a Barcelona. Establir contactes amb el Patronat de la Muntanya de Montserrat amb aquesta finalitat, i per tal que es doni a conèixer l'oferta manresana des del Santuari.

8. Ruta dels santuaris (Manresa-Montserrat-Verdú)

Els tres santuaris de devoció ignasiana tenen per si mateixos un interès que transcendeix el dels altres nodes del Camí Ignasià català. Cal establir una ruta entre ells, de manera que, partint de Manresa com a eix central i de pernoctació, es facin les visites als altres dos, amb l'oferta complementària de productes turístics (patrimoni, enoturisme, gastronomia, comerç) al voltant de la ciutat.

9. Xarxes del Camí Ignasià

La relació entre Manresa i altres llocs ignasians s'estén principalment a través dels municipis i ens del Camí Ignasià.

- **Nodes del camí català:** promoure l'associació dels municipis i ens catalans del Camí Ignasià liderats des de Manresa, especialment: Lleida, Verdú, Tàrraga, Cervera i Igualada.
- **Azpeitia/Loiola:** l'any 1991 es va establir una relació entre les ciutats d'Azpeitia i Manresa amb motiu del 500 aniversari del naixement d'Ignasi. Amb motiu de l'efemèride del 2022, s'està reprenent aquesta relació entre ciutats i santuaris (Loiola-Cova).

- **Altres nodes del camí i DO:** promoure la relació amb **altres municipis** del País Basc, la Rioja i Aragó inclosos al Camí Ignasià, i amb algunes poblacions en concret, com Laguardia, Alfaro, Calahorra, Navarrete, Tudela, Saragossa, Fraga i Xabier. Es pot impulsar, també, la participació de les **DO** que es troben en aquest itinerari: Txakolí, Rioja, Navarra, Costers del Segre i Pla de Bages. En aquest sentit, juntament amb el Camí Ignasià, es pot elaborar una **guia enoturística del Camí**, concebuda sobretot des de l'òptica gastronòmica, enològica i de serveis en general.

10. Partenariats internacionals

La commemoració ignasiana comporta la necessària relació i projecció de Manresa a nivell internacional. Aquest aspecte, que pot ser atribuït a la majoria de programes del Projecte Manresa 2022 (interconfessionalitat, patrimoni, etc.), es fa més evident en aquells que tenen una dimensió estrictament internacional. Aquestes actuacions es relacionen tot seguit de manera succinta, però mereixen una atenció especial a partir de l'estratègia de posicionament internacional que l'Ajuntament està elaborant a nivell de tota la ciutat.

- **El Camí Ignasià europeu:** la Manresa ignasiana ha de formar part essencial del Camí Ignasià homologat per Europa com un camí cultural i/o religiós. Per la seva filosofia i característiques, el Camí Ignasià reuneix amb escriu els requisits per obtenir el reconeixement d'*Itinerari Cultural Europeu* per part de l'Institut Europeu d'Itineraris Culturals (Consell d'Europa), atesa la seva capacitat –més enllà de l'estricta vessant turística- d'aglutinar valors, promoure noves formes de trobades entre els joves europeus, posar en valor patrimonis poc apreciats i desenvolupar programes de cooperació, i atès que el pelegrí va fer camí des de Manresa cap a Jerusalem passant per diverses ciutats i pobles d'Europa.

La projecció internacional del llegat ignasià i de la Companyia de Jesús constitueixen oportunitats idònies per dimensionar el Camí Ignasià a escala europea, al mateix nivell que altres productes consolidats.

La possibilitat de prendre com a base el periple vital de Sant Ignasi -que inclou capitals culturals europees com París, Roma, Londres, Salamanca, Barcelona-, permetria consolidar una oferta que connectaria Manresa amb els principals

nodes del Vell Continent, a través de convenis de partenariat amb operadors de diferents àmbits (turístic, cultural, econòmic, educatiu, etc.).

- **Xarxa de ciutats relacionades amb fundadors jesuïtes:** com s'ha indicat, la projecció internacional de l'obra del sant de Loiola ha donat com a resultat una geografia jesuítica, formada per ciutats vinculades als cofundadors de l'orde, la majoria d'ells canonitzats i coetanis d'Ignasi. És el cas Villaret (Pierre Favre), Xabier (Sant Francesc Xavier), Almazán (Diego Laínez), Toledo i Nàpols (Alfonso Salmerón), Bobadilla del Camino i Loreto (Nicolás de Bobadilla), Vouzela i Lisboa (Simão Rodrigues), i d'altres. La possibilitat d'establir lligams amb aquestes ciutats –aprofitant l'avinentsa de la commemoració– permetria accedir a programes europeus a través de xarxes que podrien tenir Manresa com a epicentre.
- **Xarxa de ciutats de turisme religiós, espiritual i cultural:** en la mateixa línia, caldria estudiar la possibilitat de convertir Manresa –atesa la seva doble condició de *capital ignasiana* i *jesuítica*– en un punt de trobada permanent de diferents ciutats en l'àmbit del turisme religiós, espiritual i cultural. Seria interessant, a tal fi, la creació d'un fòrum o plataforma, que podria fer de la capital del Bages no tan sols un àmbit de reflexió, anàlisi i intercanvi d'experiències, sinó també el bressol d'iniciatives compartides. Manresa podria esdevenir, d'aquesta manera, un lloc de referència mundial, al costat de centres de pelegrinatge com Roma, Assís, Pàdua, Lourdes, Jerusalem, Eisleben, etc. Alhora, caldrà valorar la participació en altres xarxes i programes com Perviam, Crossroads, etc.

La possibilitat d'un agermanament o acte compartit amb Wittenberg –cèlebre per la seva relació amb la Reforma protestant, on Luter penjà les 95 tesis– generaria expectatives i obtindria ressò més enllà dels àmbits estrictament espirituals i religiosos.

11. Vincles amb la xarxa mundial de la Companyia de Jesús

Cal participar de la xarxa de contactes del món jesuític a partir de les escoles i universitats, residències i santuaris, etc., per tal de canalitzar la promoció de la ciutat. Es prestarà suport logístic a les iniciatives de la Cova en l'organització de congressos

o seminaris internacionals de superiors, universitats, escoles jesuítiques, etc., per tal de potenciar la projecció exterior de Manresa i el turisme de qualitat, amb l'objectiu que Manresa sigui prescrita per la Companyia de Jesús com a destinació.

3.3.2. Manresa, ciutat amb ànima

La llum també es reflecteix en l'ànima de les persones i de les ciutats. D'acord amb les connotacions que el missatge i la figura de sant Ignasi poden aglutinar -i tenint en compte la projecció i la influència de la Companyia de Jesús en àmbits com l'educació, la formació, el lideratge i el món dels negocis- caldria aprofitar l'avinentsa de la commemoració per **desenvolupar un programa d'activitats a l'entorn** de tres eixos relacionats, d'una manera o altra, amb **l'espiritualitat**, entesa aquesta en el sentit més ampli, i partint de la condició de Manresa com a escenari de la culminació del **viatge iniciàtic** experimentat per Ignasi.

Pel seu caràcter transversal, aquests eixos haurien d'atraure un ampli espectre de públics, que haurien d'anar **més enllà de la religiositat *strictu sensu***, per arribar al món de la laïcitat, en el qual han sorgit i s'han consolidat moviments vinculats, d'una banda, a la solidaritat i l'altermundisme i, de l'altra, **a la recerca de noves pràctiques de benestar i desenvolupament personal**.

La commemoració ignasiana esdevindria, d'aquesta manera, un **punt de trobada entre diferents àmbits i tradicions**, alhora que trobaria el seu encaix en el context d'una societat secularitzada com és la manresana i la catalana en general, on són possibles noves formes de transcendència.

Tot plegat contribuiria al propòsit de fer de la ciutat el marc d'una experiència transformadora (*Manresa et canviarà*), de la mateixa manera que per a Ignasi fou, cinc-cents anys enrere, l'escenari de la culminació del **viatge iniciàtic** que experimentà.

1. Manresa, ciutat del *benser*

En els últims anys sembla que es posi en qüestió l'associació del benestar individual i social al benestar econòmic, que fins ara es feia dependre un de l'altre. Així, pren força la idea del que podem anomenar *benser*, com un nou concepte que va més enllà de la satisfacció material i que presenta nous objectius basats en el conjunt d'oportunitats,

sensacions i emocions que fan que una persona se senti digna i respectada, inclosa en la seva comunitat i amb la possibilitat de satisfer les seves expectatives raonables. Atenent a aquesta dimensió entre el benestar personal i l'espiritualitat, i en sintonia amb allò que s'ofereix des de la Cova, Manresa pot reforçar aquest lideratge amb altres iniciatives com les que tot seguit s'enumeren:

- **Salut integral. *Wellness*:** incentivar l'oferta de serveis vinculats a salut al Centre Històric. Promoure-hi l'establiment de centres de *spa* a través de la iniciativa privada.
- **Manresa ciutat amable:** d'aquí al 2022, promoure i complir els valors i deures del Pla de Civisme per potenciar la imatge de ciutat amable.
- **Silenci i meditació:** fomentar l'aproximació al fenomen espiritual per mitjà de pràctiques com el silenci i la meditació. Incorporar al Museu Comarcal un espai de meditació a les sales del claustre de l'antic Col·legi de Sant Ignasi. Oferir la possibilitat d'una visita en silenci als nodes ignasians.
- **Aula de valors:** creació d'un àmbit de reflexió i de debat a l'entorn de diferents eixos de pensament i noves formes de transcendència, que combini l'espiritualitat i la laïcitat: diners i consciència, ètica i competència, eco-economia, bioètica, *coaching*, resiliència, assertivitat, empoderament, filosofia i vida quotidiana, reinventar-se, entrenament de la voluntat, discerniment, contemplació *versus* acció, condicions per a la felicitat, comunicació de les emocions, esport i autoconeixement, viatge i autoconeixement, justícia social i pau, consum conscient, solidaritat, etc. Un clar exemple pot ser el programa "Pessics de Saviesa" que divulga del pensament i el coneixement filosòfic, iniciat el 2013.

2. Manresa solidària: projecte Lluís Espinal

Impuls a la col·laboració de les entitats de Manresa i el Bages, amb Cristianisme i Justícia / Fundació Lluís Espinal, en l'àmbit de la solidaritat envers els més desfavorits, tot reivindicant, d'aquesta manera, el llegat del jesuïta santfruitosenc

assassinat a Bolívia, icona de la teologia de l'alliberament i pioner del periodisme de denúncia.

3. Manresa, ciutat d'interconfessionalitat

Cal fer de Manresa un **referent de la interconfessionalitat** en l'àmbit local i català, i consolidar-lo com a punt de trobada regular entre representants de diferents confessions. En el marc d'una possible visita del Papa Francesc, s'hauria d'aprofitar l'avinentesa per promoure a la ciutat una **trobada** interconfessional, que donés impuls a aquesta vocació d'esdevenir un escenari permanent del diàleg intrereligiós. En el mateix sentit, Manresa pot fomentar un **àmbit de debat i reflexió a l'entorn de noves formes d'espiritualitat** i la seva incidència en la societat. Dins aquest mateix àmbit, un altre eix podria girar a d'una visió crítica de la diàlectica entre els conceptes Reforma protestant i Contrareforma catòlica. L'existència de la Fàbrica de l'Aranya al costat de la Cova, que acull la comunitat islàmica de Manresa, esdevé un espai paradigmàtic d'aquest esperit interconfessional. En aquest sentit, es podrien reprendre les Jornades de Diàleg Interreligiós d'anys anteriors.

4. Manresa–Cova, pol de formació empresarial i gestió de capacitats

En l'àmbit del coneixement, es proposa desenvolupar accions en:

- **Formació en lideratge:** signar un acord estratègic entre la Cova i diferents centres universitaris per promoure una oferta formativa en l'àmbit del lideratge i la gestió empresarial, a partir del llegat i la filosofia ignasians. Cal garantir-ne l'homologació i el reconeixement oficial.
- **Emprenedoria i formació empresarial:** considerar els aspectes d'esperit ignasià associats a l'emprenedoria (reinventar-se, *mindfulness*, etc.), en els programes formatius desenvolupats pel Centre de Desenvolupament Empresarial de l'Ajuntament de Manresa (CEDEM). Fomentar programes formatius relatius a la responsabilitat social de les empreses i a l'economia cooperativa, que s'integren al tercer sector; en certa manera, els jesuïtes en van ser pioners, amb les missions.

- **Projecte Vital:** desenvolupament del “Projecte Vital” dels escolars no universitaris. La Fundació Jesuïtes Educació (amb 1.300 educadors que donen servei a prop de 13.500 alumnes i les seves famílies, des de Llar d'infants fins a Formació Professional) i la Fundació La Cova han signat un conveni per promoure tot tipus de tallers sobre pedagogia i interioritat que es puguin dur a terme al Casal Lluís Espinal, basats en l'espiritualitat ignasiana. Alguns d'aquests tallers es podrien exportar a les escoles de Manresa, adaptant-les a cada centre i a l'escola pública i laïca, en molts casos.

3.3.3. Valorar i dinamitzar el Centre Històric

Descobrir el Centre Històric i apropar-lo a la ciutat. El Centre Històric, punt de partida de la ciutat

La valoració del llegat ignasià implica indefugiblement la **valoració del patrimoni**. Aquest se centra en gran mesura a l'entorn del Centre Històric i la ciutat antiga. I resulta fonamental la **difusió del coneixement del nostre patrimoni per reforçar la identitat i l'autoestima** dels manresans.

La commemoració ha de permetre convertir el **Centre Històric en un espai central de la visita a la ciutat**, però també pot servir per **dinamitzar-lo ciutadanament**. L'Ajuntament pot **emprendre** polítiques públiques i estimular la iniciativa privada perquè es creïn **atractors institucionals, culturals, creatius i comercials** al barri que propiciïn dinamisme. Des de l'Ajuntament, caldria posar especial èmfasi en els programes i actuacions següents:

1. Campanya ciutadana d'autoestima per al Centre Històric

Un dels aspectes cabdals que necessita el Centre Històric per a la seva revitalització és el foment de l'autoestima, barri endins i barri enfora. Caldria una **campanya de comunicació i participació ciutadana** entre residents i comerciants del Centre Històric, combinant el foment de l'autoestima amb la promoció econòmica. Per exemple, destacant i premiant les bones pràctiques o activitats creatives (botigues que preserven el patrimoni, botigues d'alt valor afegit, artesans locals, etc.). També amb polítiques de comunicació que mostrin habitatges privats rehabilitats amb encant i els posin en valor amb entrevistes als seus protagonistes.

D'altra banda, es poden dur a terme múltiples accions de sensibilització, com la creació d'un *mur del desig* d'allò que vol ser el barri, en un mur habilitat a l'efecte de

forma expressa,²⁹ o lliurar un *pack* d'informació sobre la història i la identitat als nous empadronats.

2. Programa de difusió i valoració del patrimoni a la ciutat

El patrimoni manresà –especialment al Centre Històric– ha de ser conegut per ser reconegut. Per aquest motiu és necessari definir una sèrie d'actuacions que el facin conèixer a la ciutadania:

- **Patrimoni a les escoles.** Donar a conèixer el patrimoni de la ciutat i el seu marc històric i artístic, mitjançant unitats didàctiques adaptades a diferents cicles formatius.
- **Formació i memòria ciutadana.** Programa permanent de formació sobre la història i el patrimoni de Manresa enfocats a entitats, agents turístics i comerciants, per tal que coneguin amb profunditat el Centre Històric i els seus principals atractors (Cova, Seu i Museu, entre altres). D'altra banda, es pot fer participar les entitats del barri per recuperar les vivències de la gent gran i preservar i difondre la memòria popular dels barris i carrers de la ciutat antiga.
- **Conèixer la ciutat - Reviure la història oculta.** Programa pensat per recuperar la història de la ciutat que no és tan coneguda, però que permet reforçar el discurs patrimonial i l'autoestima del Centre Històric. Per exemple, amb la difusió d'imatges al carrer del patrimoni perdut o recuperant escenes del passat, tot donant una dimensió patrimonial més enllà del que es veu, amb visites a llocs poc coneguts o ocults, xerrades, etc.

3. Projecte d'identitat i de notorietat de Manresa al voltant de “la Llum”

Projecte d'identitat i de notorietat, amb la Llum com a element d'identitat de ciutat; la ciutat que neix de la Llum: la Llum de la Sèquia, la Mare de Déu de l'Alba, la il·lustració d'Ignasi. La creació d'una ciutat de la Llum es basa en quatre projectes marc / actuacions en els àmbits cultural, patrimonial i urbà:

²⁹ Proposta de l'AVV del Barri Antic.

- **Potenciació de la Festa de la Llum:** cal seguir prenent la Festa de Llum com a principal esdeveniment festiu de la identitat manresana, promocionant les festes que s'han consolidat en els darrers anys (Fira de l'Aixada) i promovent-ne de noves³⁰.
- **Il·luminació del patrimoni:** projecte d'il·luminació de la façana històrica de Manresa a partir dels principals monuments que en formen part. Manresa ha d'enlluernar i pot esdevenir un referent en la il·luminació patrimonial.
- **Qualitat de l'enllumenat urbà:** projecte d'il·luminació urbana dels carrers i les places del Centre Històric, per a la qualitat de vida, i tenint en compte factors com la funcionalitat i l'optimització, la seguretat, l'activitat cultural, social i comercial, el disseny d'acord amb l'entorn, el cost, el manteniment i l'eficiència energètica.
- **Manresa, membre de LUCI** (Lighting Urban Community International). LUCI és una xarxa de ciutats compromeses amb l'ús de la llum com a eina per al desenvolupament urbanístic, social i econòmic, amb tres grans àmbits d'actuació: intercanvi, promoció i progrés. Manresa pot formar-ne part presentant la seva candidatura a partir del projecte que representa l'aposta pels tres punts anteriors, tenint present que la identitat de la ciutat al voltant de la llum és un aspecte indiscutible en la seva presentació com a *ciutat de la llum*.

4. Atractors de capitalitat

En el marc actual de la nova organització territorial del país, en què la Catalunya Central ha de jugar un paper clau, caldrà considerar el Centre Històric com a zona prioritària de la ciutat per ubicar-hi equipaments públics de caràcter supralocal (futures delegacions administratives, entre d'altres). Aquesta centralitat hauria de tenir una aposta principal en l'àmbit universitari i de formació en general, per tal de fer un barri permeable al jovent, més enllà de l'oferta d'oci. Dins d'aquest àmbit caldria considerar el trasllat de l'Escola Oficial d'Idiomes al Centre Històric.

³⁰ A l'*Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa* se'n descriuen algunes.

Alhora, caldrà fomentar les iniciatives que poden contribuir a fer del **Centre Històric un punt clau com a atractor cultural i creatiu de la ciutat**. És indispensable facilitar la continuïtat i el creixement de les iniciatives existents, per tal de reforçar-les.

- **Equipaments al Centre Històric:** el Centre Històric disposa de diverses instal·lacions públiques en desús que, de cara al futur, poden resultar vitals per acollir serveis; principalment cal considerar **l'antic edifici dels Jutjats** (Palau del Bisbe). També és l'escenari urbà d'equipaments i establiments privats de caràcter emblemàtic que no es poden deixar al marge si hom pretén recuperar la centralitat de la zona. Caldria, en aquest sentit, un pla per promoure l'ús d'espais públics i privats com a contenidors de serveis, i elaborar un catàleg adreçat a potencials inversors.
- **Clúster de moda, joieria i complements:** a partir de la configuració del comerç establert als principals carrers comercials del Centre Històric i els voltants (Urgell, Born, Nou, Vilanova, Alfons XII, Sant Miquel, plaça Major-Sobrerroca) i d'alguns artesans i dissenyadors que tenen els seus tallers al barri, es pot afirmar que la moda, la joieria i els complements formen un conjunt singular i identificable per la seva quantitat i qualitat. Per aquest motiu, es pot apostar de forma clara per un comerç d'autor i disseny propi, per al barri i com a marca de ciutat. Es podrien potenciar dues iniciatives principals, en ple Centre Històric:
 - o Transformar l'Escola d'Art de Manresa en **centre del disseny aplicat a la joieria i els complements de moda**, ubicat en un local al centre del barri.
 - o Organitzar un **esdeveniment comercial de caràcter nacional** en l'àmbit de la joieria i els complements de moda.
- **Clúster enogastronòmic:** el Centre Històric també destaca per la quantitat d'establiments vinculats a l'oferta gastronòmica. Caldria valorar el paper atractor d'aquest sector a partir de la creació d'una entitat o taula de treball específica en aquest àmbit i la instal·lació d'un atractor que el potenciï:
 - o **Enoteca del Bages:** vinculat directament amb l'enoturisme, es proposa impulsar un establiment al Centre Històric de foment de la DO Pla de Bages i dels productes agroalimentaris de la comarca, que incorpori un servei d'enoteca i d'oferta gastronòmica.

- **Clúster musical i d'oci:** el Centre Històric també destaca per la quantitat d'establiments vinculats a l'oferta musical i d'oci. Es pot impulsar la creació d'una entitat o taula de treball específica d'aquest sector, vinculada a la de gastronomia, i l'edició d'una guia en format digital de les activitats al barri.
- **Entitats al centre:** al Centre Històric existeixen força locals amb possibilitat d'esdevenir seu social d'entitats i d'activitats socials i culturals. L'existència d'aquestes seus, separades o en un hotel d'entitats, promouria un barri més proper a la ciutat.

5. Atractors comercials

No s'entén el turisme sense activitat econòmica. El reconeixement i valoració del patrimoni en si mateix no genera aquesta activitat. Per això el comerç és l'element indispensable per fer reeixir el projecte Manresa 2022. En aquest sentit, es considera oportú l'impuls d'accions com les següents:

- Creació d'un **portafoli d'inversió del Centre Històric** per cercar inversors, principalment en el sector del comerç i els serveis en general. Fomentar mesures entre diferents propietaris per **generar locals de major superfície**.
- **Entorn comercial viu:** potenciar el programa d'esdeveniments de dinamització dels carrers i places al Centre Històric, de caràcter estable i periòdic.
 - o Mercats i fires als carrers: augmentar les accions comercials d'aquest tipus al carrer. Potenciar el mercat dels dissabtes i el mensual de brocanters a la plaça Major.
 - o Secrets de les botigues: visites a establiments emblemàtics i que preserven el patrimoni.
 - o Programació estable d'espectacles infantils els dissabtes, amb la finalitat d'incentivar els fluxos de famílies i transmetre la imatge d'un barri viu.
- **Entorn comercial patrimonial:** tenir present, en la futura ordenança de paisatge urbà, criteris comuns d'harmonia i coherència amb l'entorn comercial tradicional del Centre Històric (rètols, portes, llums o qualsevol altre element

destacat de les façanes). Igualment, cal instar al manteniment del símbols comercials antics i genuïns que doten de personalitat a la ciutat.³¹

- **Incentius al comerç:** el barri necessita un pla transversal d'actuació que incideixi en el comerç com a eix vertebrador de l'estructura i l'associacionisme en un sector mancat de lideratge.
 - o La continuïtat espacial de l'eix comercial del Centre Històric es trenca a causa d'un considerable percentatge de locals buits. Caldrà, doncs, definir **polítiques actives per a l'ocupació de locals** mitjançant l'activitat econòmica, a fi d'atreure residents i retenir visitants.
 - o L'Ajuntament pot arrendar locals per fomentar l'ocupació per mitjà de **lloguers temporals a baix cost**. Aquesta mesura podria desembocar en la creació d'un petit viver d'empreses en algunes zones del barri, la qual cosa contribuiria a donar continuïtat a la passejada comercial. Paral·lelament, s'haurà de valorar la possibilitat de penalitzar aquells locals desocupats de llarga durada i en condicions fora de mercat.
 - o **Incentius de caràcter fiscal** directe per a l'obertura de comerços al barri. Establir incentius de caràcter fiscal en la sol·licitud de la llicència d'activitats.
 - o Dotar de polítiques de **protecció comercial els establiments consolidats**, mitjançant premis, ajuts i estímuls puntuals. Valorar la creació d'una borsa de futurs negocis en traspàs per jubilació, a través de la continuïtat del programa municipal Reempresa.

³¹ Girona i Vic desenvolupen programes d'arqueologia comercial per integrar el passat comercial en els nous establiments.

4. MANRESA 2013-2022: EL PROCÉS

El projecte Manresa 2022 es va començar a gestar a mitjan 2013, amb la voluntat que sigui un projecte de ciutat que es vagi desenvolupant fins al 2022 com a fita clau, però que ha de permetre posicionar la ciutat més enllà d'aquesta data. En tot cas, aquest pla director es centra en les principals actuacions que caldria portar a terme des d'ara i fins a la commemoració ignasiana.

Tot seguit se sintetitzen els programes i actuacions previstos per a cadascun dels tres eixos estratègics. També s'indica el procés de coordinació i desenvolupament del pla que, en tant que estratègic, reclama una visió i una gestió obertes i flexibles, per a la seva constant adaptació.

4.1. Proposta d'actuació

La proposta d'actuació del Pla director Manresa 2022 s'articula a partir de tres eixos: Manresa és camí, Manresa és acollida i Manresa és llum. A cada eix li corresponen diversos apartats, que integren els corresponents programes i accions, tal com hem vist a la introducció del capítol 3. Tots els programes i accions es presenten en una taula de síntesi, que ha de servir de guió per al desenvolupament del Pla, a partir de les prioritats que s'estableixen.

El **criteri de prioritat** està segmentat en tres nivells, segons la necessitat que representi el compliment de cada programa i de cada actuació, per tal d'assolir amb èxit els resultats esperats del projecte Manresa 2022. Tant els programes, com les actuacions que formen part de cada programa, seran prioritzats amb els mateixos criteris, segons la seva rellevància per al compliment dels objectius del projecte:

- **Nivell 1:** estableix que el compliment del programa o actuació és indispensable per assolir els objectius mencionats a la visió i missió del Pla. Per a això és prioritari assegurar-ne el finançament o l'execució institucional, per tal que sigui factible en el termini establert. **És indispensable que es faci.**

- **Nivell 2:** establert per a aquells programes i actuacions que aporten notorietat al projecte, o sense els quals es perd una oportunitat d'execució que difícilment es tindrà al marge de la commemoració. **És necessari que es faci.**
- **Nivell 3:** assenyala aquells programes i actuacions l'acompliment dels quals comportaria atènyer l'excel·lència del projecte. **És oportú que es faci.**

Per tal de desenvolupar els programes proposats al Pla director Manresa 2022, es preveu elaborar una sèrie de **fitxes de suport**, destinades a facilitar el treball d'execució i seguiment dels programes i actuacions a nivell intern municipal. Aquestes fitxes inclouran la informació següent per a cada programa:

- **Informació genèrica:** dades de referència per ubicar el programa dins el pla; també inclou el nivell de prioritat d'aquest.
- **Descripció:** síntesi del programa.
- **Actuacions:** relació detallada de totes les accions que integren el programa.
- **Prioritat-fases:** criteris de prevalença de cada acció que integra el programa, amb la corresponent segmentació per fases.
- **Calendari:** previsió temporal per executar les accions que integren el programa.
- **Unitat responsable:** referència a la unitat de l'Ajuntament responsable de la supervisió directa i/o execució de l'acció corresponent.
- **Pressupost:** en les accions en què sigui possible, s'adjuntarà un pressupost orientatiu relatiu a la seva execució
- **Finançament:** en les accions en què sigui possible, s'indicarà a quina línia de finançament es pot acollir, per tal de garantir-ne l'execució.

Les **fitxes de suport** del Pla Director seran elaborades i aprovades per la **comissió executiva / de seguiment Manresa 2022**, que es reunirà de forma ordinària quinzenalment, i que estarà formada per:

- Regidoria de Promoció econòmica, Comerç i Turisme
- Regidoria de Cultura
- Regidoria d'Urbanisme
- Gerència
- Cap de Comunicació
- Coordinació del projecte Manresa 2022
- Cap d'Unitat de Turisme i Promoció de la Ciutat
- 2 experts externs

**Taula-síntesi de priorització dels eixos, apartats, programes i actuacions
del Pla director Manresa 2022.**

Eix 1 Manresa és camí			
Apartat Adequació dels llocs ignasians 1.1			
Programa		Prioritat	Actuacions
1	Adequació de la ruta ignasiana	1	Projecte executiu
2	Cova	2	Adequació de l'element
			Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
3	Museu Comarcal (antic Col·legi Sant Ignasi)	1	Museïtzació de la petjada ignasiana
			Adequació de l'entorn edifici i interior
			Gestió i promoció
4	Basílica de la Seu	1 - 2	Adequació de l'element
			Museïtzació i senyalització de l'element
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
5	Centre d'interpretació del carrer del Balç	3	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
6	Plaça Sant Domènec (antic Convent dels Predicadors)	3	Adequació de les restes del claustre.
			Habilitació espai centre d'interpretació
			Museïtzació
			Adequació de l'entorn
7	Capella del Rapte (antic Hospital de Santa Llúcia)	1	Adequació de l'element
			Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció del conjunt
8	Capella de Sant Ignasi Malalt	1	Museïtzació i senyalització de l'element
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
9	Convent de Santa Clara	3	Museïtzació i senyalització de l'element
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
10	Santuari de la Salut (Viladordis)	3	Museïtzació, senyalització i adequació
11	Ermita de Sant Pau i dipòsit d'aigua	2	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
			Gestió i promoció
12	Casa Canyelles	2	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'element
			Adequació de l'entorn

13	Alberg del Carme (antics convent i església del Carme)	1	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
14	Capella de Sant Marc	2	Museïtzació, senyalització i adequació de l'element
			Gestió i promoció
15	Torre de Santa Caterina	1	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'entorn
16	El Cardener i el Pont Vell	1	Museïtzació, senyalització i adequació de l'element
			Adequació de l'entorn
17	Creu de la Guia (antiga capella)	2	Museïtzació, senyalització i adequació de l'element
			Adequació de l'entorn
18	Creu de Beuys	2	Museïtzació, senyalització i adequació de l'element
19	Pou de la Gallina (i capella)	3	Museïtzació i senyalització de l'element
20	Casa Amigant	2	Museïtzació i senyalització de l'element
			Adequació de l'element
21	Creu del Tort	2	Museïtzació, senyalització i adequació del element
			Adequació de l'entorn
22	Creu de la Culla	3	Museïtzació i senyalització de l'element
23	Pou de Llum	2	Museïtzació i senyalització
			Adequació de l'element
			Adequació de l'entorn

Apartat Adequació de les rutes ignasianes

1.2

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Camí de Montserrat a Manresa (Camí del Pelegrí)	1	Custòdia del sender
			Ecocomptadors
			Senyalització DO
			Endreça de la carrerada
			Endreça camí d'Ignasi arribada a la ciutat
			Mirador balconada Santa Caterina
			Anella verda Pont Vell - Santa Caterina - Congost
			Accés balnes
			Senyalització Pont Vell - Cova - Museu - Seu – Sant Doménec
			Habilitació camí de vianants
2	Camí de la Vall del Paradís al Pou de Llum i Sant Pau (Camí de la Il·lustració)	2 - 3	Arranjament camí de la Cova - Sant Pau
			Instal·lació barana carretera
			Habilitació pas públic camí Font dels Fans
			Estudi camí costat via
3	Camí de la Cova a Viladordis (Camí del Comiat)	2	Habilitació accés a Viladordis des de la Culla

4	Ruta ignasiana principal (Centre Històric)	1	Manteniment eixos bàsics
			Acondicionar eixos viaris a altres llocs ignasians
			Condicionament espais urbans medievals

Apartat 1.3 Adequació del Centre Històric

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Consideracions en el planejament (POUM)	1	Consideracions
2	Millora de l'aparcament, la mobilitat i la senyalització	2 - 3	Aparcament
			Senyalització
3	Funcionalitat, comoditat i embelliment dels espais públics	2 - 3	Places i parcs
			Ordenança paisatge urbà
			Solars buits
			Elements urbans d'embelliment
			Custòdia i manteniment ciutadà
			Aigua al barri
			Millora enllumenat del Centre Històric
4	Assegurar un bon manteniment dels carrers	2 - 3	Programa de neteja i manteniment

Eix 2 Manresa és acollida**Apartat Convidar a la visita i l'estada a la ciutat
2.1**

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Marca i identitat corporativa	1	Creació marca Manresa 2022
2	Màrqueting Manresa 2022	1	Pla de màrqueting
3	Prescriptors Manresa 2022	1 - 2	Prescriptors amb influència i prescriptors en la xarxa
4	Atenció i informació turística	1 - 2	Oficina Manresa 2022
			Punt promocional a la Cova
			Guia ignasiana i de la ciutat
			Guia del Camí Ignasià
			Guia de la Catalunya ignasiana
			Programa de seguiment qualitatiu
5	Manresa 2.0 / 2.2	1 - 2	Posicionament a la xarxa
			Web 2022
			Aplicacions virtuals per a la ruta
			Comunitat d'usuaris
			Ignasi en 2.0
6	Productes marxandatge manresans i ignasians	2	Productes marxandatge manresans i ignasians
7	Programació de visites a la ciutat	3	Programes i paquets turístics

**Apartat Acollir i allotjar els visitants
2.2**

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Acollida ciutadana	1 - 2 - 3	Acollida al pelegrí del Camí Ignasià
			Acollida al visitant de la Ruta Ignasiana a Manresa
			Pack turístic de benvinguda als estadants
			Borsa voluntariat
			Oferta guiatges
			Acció Cicerone
			Agents sectorials prescriptors
2	Acollida religiosa	2	Missa matinal del pelegrí a la Seu
			Ús litúrgic de la Capella del Rapte
			Oficis de vespre o exercicis a la Cova. Altres
3	Allotjament als pelegrins	2	Refugi
			Alberg
			Hotel - Hostals - Apartaments
			Programa Amigant. H&H
4	Ignasi a taula	2	Menú del Pelegrí
			Millora acollida i servei en restauració
			Enoturisme
			Productes enogastronòmics ignasians

Eix 3 Manresa és llum

Apartat 3.1 Ignasi, icona de Manresa. Sant Ignasi, icona al món

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Història i recerca sobre l'època d'Ignasi	1	Beques de recerca
2	Ignasi a l'escola	2	Dossier pedagògic
			Auca
			Joc de Manresa s. XVI
3	Ignasi en audiovisual	2	Documental a TV3
4	El nom de Manresa i Ignasi	2	Les Manreses del món
			Objectiu "Ignasi Manresa"
5	Ignasi de festa	2	Festa de recreació històrica (<i>Barrocada</i>)
			Espectacle de so i llum 2022
			Festa de Sant Ignasi
6	Sexenni cultural ignasià. Manresa 2022 i les entitats de la ciutat	1	Convocatòria entitats
			Religió i antropologia
			Música
			Cinema
			Literatura
			Creació artística
			Esport i lleure
			Gastronomia
			Cultura popular i tradicional
			Teatre i arts escèniques
			Multiculturalitat i diversitat
			Medi natural
			Solidaritat
7	Vinculació Manresa-Montserrat i Manresa-Barcelona	1	Guia llocs ignasians de Catalunya
			Visita ignasiana a Montserrat
8	Ruta dels santuaris (Manresa-Montserrat-Verdú)	2	Ruta dels santuaris
9	Xarxes del Camí Ignasià	2	Nodes camí català
			Azpeitia / Loiola
			Altres nodes i DO
10	Partenariats internacionals	3	Camí Ignasià europeu
			Ciutats relacionades amb fundadors jesuïtes
			Ciutats de turisme religiós, espiritual i cultural
11	Vincles amb la xarxa mundial de la Companyia de Jesús	2	Xarxa de contactes JHS prescriptors de Manresa

Apartat 3.2 Manresa, ciutat amb ànima

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Manresa, ciutat del <i>benser</i>	2	Salut integral. <i>Wellness</i>
			Manresa, ciutat amable
			Silenci i meditació
			Aula de valors
2	Programa Lluís Espinal. Manresa solidària	2	Impuls a la solidaritat
3	Manresa, ciutat d'interconfessionalitat	2	Punt de trobada de la interconfessionalitat
4	Manresa - La Cova, pol de formació empresarial i gestió de capacitats	1	Formació en lideratge
			Emprenedoria i formació empresarial
			Projecte Vital

Apartat 3.3 Valorar i dinamitzar el Centre Històric

Programa		Prioritat	Actuacions
1	Campanya ciutadana d'autoestima per al Centre Històric	1	Creació de la campanya
2	Programa de difusió i valoració del patrimoni de la ciutat	2	Patrimoni a les escoles
			Formació i memòria ciutadana
			Conèixer la ciutat - Reviure la història oculta
3	Projecte d'identitat i de notorietat de Manresa al voltant de "la Llum"	1	Potenciació de la Festa de la Llum
			Il·luminació del patrimoni
			Qualitat de l'enllumenat urbà
			LUCI
4	Atractors de capitalitat	2	Equipaments al Centre Històric
			Clúster moda, joieria i complements
			Clúster enogastronòmic
			Clúster musical i d'oci
			Entitats al centre
5	Atractors comercials	2	Portafoli d'inversió
			Entorn comercial viu
			Entorn comercial patrimonial
			Incentius al comerç

4.2. Desenvolupament del projecte

El procés i calendari del Pla director Manresa 2022 s'articula en les fases següents:

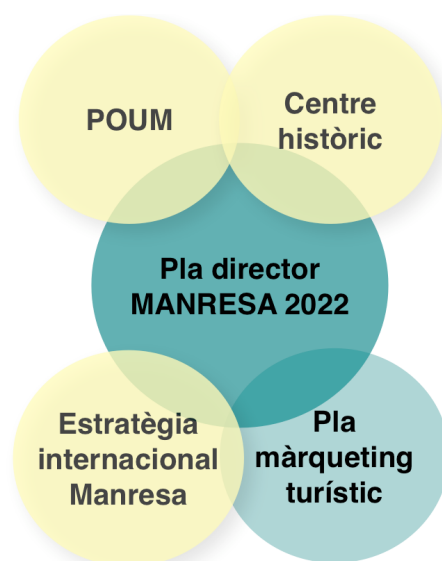
- **Fase 1** (octubre 2013-desembre 2013): definició de l'estratègia: elaboració del Pla Director
- **Fase 2** (març 2014): establiment del pla d'accions.
- **Fase 3** (juliol 2014-2022): aprovació del Pla Director, i seguiment i execució del pla d'accions, d'acord amb les prioritats i la disponibilitat pressupostària.

Com ja s'ha vist, el Pla Director està focalitzat –d'una banda- a captar i acollir els visitants a Manresa a l'entorn de l'esdeveniment dels 500 anys de l'estada d'Ignasi de Loiola a la ciutat del Cardener, i –d'altra banda- a millorar alguns elements col·laterals que facilitin l'anterior objectiu.

Per tot plegat, cal tenir present la interrelació del Pla Manresa 2022 amb altres plans o programes estratègics que estan en marxa en aquests moments:

- Primer, l'elaboració del **Pla de màrqueting turístic** destinat a definir el posicionament de la marca, el seu reforç, la segmentació del mercat, etc., que afecta el conjunt del potencial atractiu de Manresa: medieval, ignasià, barroc, industrial/modernista, contemporani, gastronòmic, comarcal, etc, que òbviament intersecciona amb Manresa 2022 a través de l'àmbit ignasià.
- Segon, la definició de **l'estratègia d'internacionalització de Manresa**, en la qual el vessant turístic té un paper rellevant.
- Tercer, l'elaboració del **POUM**, que proposa endreçar urbanísticament tota la ciutat i, en especial, aquells espais que afecten l'àrea que es preveu de més afluència de visitants arran de la commemoració.
- Quart, el **programa Vida al Centre Històric de l'Ajuntament**, que pretén millorar la qualitat de vida i la dinamització d'aquest sector urbà.

Així doncs, el Pla director es vincula i es complementa amb altres **plans i programes de la ciutat**:

Un cop executada la primera fase amb aquest document que es presenta, la segona fase del **desenvolupament del projecte estratègic** consisteix, bàsicament, en els punts següents:

- **Concretar el pla d'accions:** les aproximadament 170 accions, dels 60 programes presentats al Pla Director (que es poden anar revisant, ampliant o modificant) seran quantificades econòmicament i en l'aspecte de recursos humans. També seran prioritzades i temporalitzades, per mitjà d'un cronograma a curt, mitjà i llarg termini. Igualment, s'identificaran els responsables de l'execució, siguin interns o externs, públics o privats. Alhora, es definiran els diferents indicadors de seguiment i avaluació. Les accions es presentaran en format de fitxes estandarditzades; cada acció, per tant, quedarà recollida a la fitxa corresponent, i totes les fitxes tindran el mateix format i els mateixos apartats.
- **Fixar una metodologia d'execució** del pla d'accions: un sistema de gestió i de participació per a la implementació del pla d'accions, a través de l'Oficina Manresa 2022 i de la Taula de Treball Manresa 2022, entre d'altres. L'establiment d'una metodologia de treball haurà de definir les tècniques de participació que caldrà aplicar per a l'execució del pla d'accions, com també els mecanismes de coordinació i gestió d'aquesta execució.

- **Definir i executar un pla de comunicació** per promoure i difondre el projecte i poder tirar-lo endavant amb la complicitat dels agents socioeconòmics i de la resta de la població. El pla de comunicació ha d'estar temporalitzat i pressupostat i ha de contenir una distribució de tasques, en què es distingeixi la difusió local i difusió nacional i internacional.
- **Desenvolupar un sistema de seguiment i avaluació** de la implementació del pla d'accions, amb uns indicadors generals que permetin fer-ne un seguiment i valorar-ne els resultats, tant durant l'execució -per poder introduir-hi millores-, com al final del projecte.

A continuació, s'apunten les línies generals de la metodologia de gestió i execució del projecte Manresa 2022, així com el sistema de seguiment i avaluació, i, per últim, es fa una proposta genèrica de finançament.

4.2.1. Procés de gestió i participació

El **projecte Manresa 2022** s'articula a través d'uns determinats **òrgans de gestió i coordinació**:

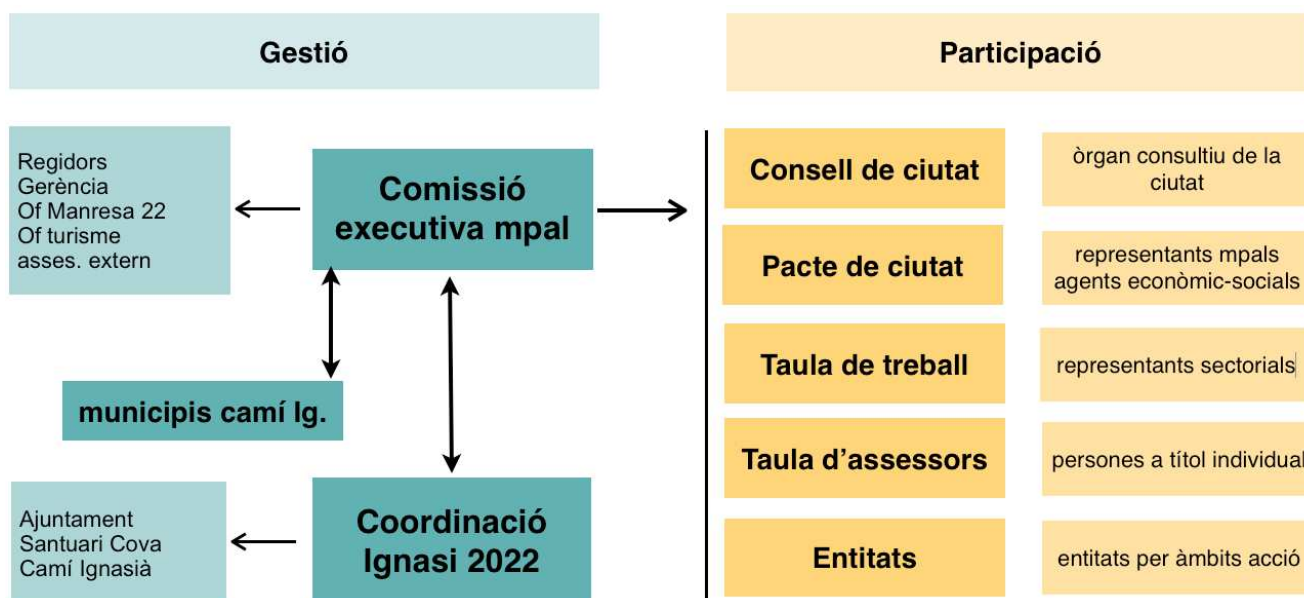
- **Comissió executiva Manresa 2022:** és l'òrgan intern municipal que vetllarà per que es compleixi l'estratègia fixada i s'executin els programes previstos des de cada servei municipal. La secretaria tècnica d'aquesta comissió convocarà periòdicament una trobada de coordinació amb els caps de servei o responsables de cada àrea. La comissió estarà formada per:
 - o Regidors concernits
 - o Gerència/ Oficina Manresa 2022
 - o Oficina de Turisme
 - o Suport extern, si s'escau
- **Coordinació Sant Ignasi 2022:** cal constituir formalment una relació estable de coordinació amb els organismes vinculats directament amb la commemoració (durant el 2014):
 - o Ajuntament (representant de la comissió executiva)
 - o Cova (responsable del Santuari)
 - o Oficina Tècnica del Camí Ignasià (responsable del Camí)
- **Coordinació entre municipis del Camí Ignasià:** es convocaran reunions periòdiques amb els municipis catalans del Camí Ignasià, de cara a millorar els serveis i la senyalització que s'ofereixen en aquest tram. No seria descartable la creació d'una associació de municipis del camí de Sant Ignasi, sempre que existís alguna finalitat de reconeixement internacional i accés a programes europeus.

Procés i mecanismes de participació ciutadana:

El Pla director Manresa 2022 preveu un **procés i uns mecanismes de participació ciutadana** que s'articularan a partir de:

- **La Taula de Treball Manresa 2022:** és l'òrgan de participació i coordinació entre l'Ajuntament i els agents del sector. Pel fet d'estar formada per representants d'entitats i agents concernits directament per la commemoració ignasiana, farà les funcions de taula de treball del projecte Manresa 2022. És recomanable efectuar entre dues i quatre trobades ordinàries anuals.
- **Taula d'assessors:** apart de l'òrgan formal de participació dels agents sectorials, es porten a terme trobades i reunions periòdiques amb persones rellevants de diferents àmbits, per tal de completar el desenvolupament del projecte.
- **Relacions bilaterals amb sectors:** atenent els diversos aspectes del projecte que caldrà desenvolupar, es faran trobades amb entitats i representants dels sectors afectats, per tal de decidir i coordinar actuacions.
- **Pacte de Ciutat:** format per representants polítics i representants dels agents socioeconòmics, amb els quals caldrà consensuar el projecte.
- **Consell de Ciutat:** òrgan estable de consulta en què escau posar en consideració el projecte Manresa 2022 al llarg de tot el procés.

Estructura de gestió i participació del projecte Manresa 2022

4.2.2. Proposta de finançament

El finançament de les propostes de programes i actuacions del **Pla director Manresa 2022 no ha de comportar una inversió de recursos municipals extraordinària**, sinó que ha de basar-se, d'una banda, en els recursos ordinaris de l'Ajuntament i, d'altra banda, a obtenir-ne d'extraordinaris a partir d'altres Administracions i ens privats. A la taula de programes i actuacions previstes, s'apunten les **diverses fonts de finançament** de què es poden nodrir. Tot i que aquest és un procés dinàmic que caldrà anar concretant a mesura que es defineixin els programes i els corresponents pressupostos, es consideren aquestes possibles fonts de recursos:

- **Pressupost ordinari de l'Ajuntament:** d'entre les diferents partides que integren el pressupost ordinari de l'Ajuntament, cal garantir -des d'una perspectiva transversal- que una part significativa de les accions que s'executin anualment, des de les diverses àrees i departaments, tingui relació amb el projecte de la commemoració, tot aprofitant programes ja consolidats.
- **Programes i ajuts de la Generalitat :** atès l'interès nacional que presenta el projecte Manresa 2022, el Pla preveu que alguns dels programes proposats puguin obtenir finançament a través de les línies d'ajuts i subvencions dels diversos departaments del Govern de la Generalitat. Així, escau especialment acollir-se als programes i convocatòries del Departament d'Empresa i Ocupació destinats al foment del turisme o l'ocupació (taxa turística, SOC, etc.) i altres departaments i àrees del Govern que puguin tenir relació amb la commemoració (Presidència, Economia i Coneixement, Cultura, Direcció General del Patrimoni Cultural, Direcció General de Medi Natural, etc.). En aquest sentit, cal destacar que, paral·lelament al tancament d'aquest pla director, s'ha obtingut finançament dins la convocatòria 2014 de subvencions a ens locals per al desenvolupament de plans de foment territorial del turisme.
- **Programes de la Diputació de Barcelona:** moltes de les actuacions proposades es poden acollir també a programes oferts des de la Diputació de Barcelona, com de fet ja s'està fent en el cas del mateix Pla Director, el Pla d'Internacionalització de Manresa i el Pla de Senyalització Turística. En tot cas,

les diverses àrees de la Diputació (Serveis de Turisme, Desenvolupament Econòmic Local, Relacions Internacionals, Territori i Sostenibilitat, Atenció a les Persones, Hisenda, Recursos Interns i Noves Tecnologies) disposen de programes *ad hoc* per a moltes de les actuacions de Manresa 2022.

- **Programes europeus i estatals:** alguna de les iniciatives exposades al Pla director tenen caràcter internacional, tant pel que comporta en termes de projecció de la ciutat, com en termes de cooperació amb altres agents europeus. Per això, i d'acord amb l'estratègia internacional de Manresa que l'Ajuntament està elaborant, caldrà valorar l'oportunitat d'acollir-se com a ciutat –o en col·laboració amb altres municipis– als diversos programes transnacionals en l'àmbit del turisme, del patrimoni, del desenvolupament econòmic local, de l'ocupació i d'altres, impulsats des de la Comissió Europea (FEDER, FSE, Cooperació Territorial Europea, Cruïlles d'Europa, itineraris culturals europeus, programa COSME, programa HORIZON 2020, PEFTI, Programa Europeu de Turisme Sènior, etc.). La relació de Manresa amb el projecte del Camí Ignasià, que té una dimensió estatal a través dels diversos municipis per on passa, també pot ser objecte de programes interregionals espanyols.
- **Mecenatge:** més enllà de la necessària i evident participació dels pressupostos públics en el finançament del Pla, es preveu canalitzar col·laboracions econòmiques privades al projecte. Amb aquesta finalitat caldrà elaborar, des de l'Ajuntament, un **Programa de mecenatge del projecte Manresa 2022** que faciliti la participació d'empreses i particulars, tot oferint-los la possibilitat d'aportacions a mida i amb els avantatges corresponents (fiscals, si és el cas, o de visualització del patrocini, en d'altres casos). En el mateix sentit, caldria que l'esdeveniment fos elevat a **interès estatal** (a l'estil del cas del 5è aniversari del naixement de santa Teresa) per tal d'acollir-se als **incentius fiscals** per part de l'Ajuntament i de les persones que fessin alguna inversió o donació al projecte, cosa que facilitaria en gran mesura assolir espònsors; així com demanar col·laboracions en difusió en guies, publicitat, fulleteria, etc. Cal també tenir en compte incentius com els de la Llei de pressupostos de 2014.³²

³² Beneficios fiscales aplicables a «Donostia/San Sebastián, Capital Europea de la Cultura 2016»; Beneficios fiscales aplicables a «Expo Milán 2015»; Beneficios Fiscales aplicables al «Campeonato del Mundo de Escalada 2014, Gijón»; Beneficios fiscales aplicables al «Campeonato del Mundo de Patinaje Artístico Reus 2014»; Beneficios fiscales aplicables al

- **Inversió privada:** tractant-se d'un projecte que pretén la promoció turística i econòmica de la ciutat, està clar que moltes de les actuacions previsibles tenen un caràcter estrictament privat, tant pel que fa a l'execució, com pel que fa al finançament. Això es fa evident en el cas d'inversió en serveis i productes destinats al turisme (hotels, restaurants, marxandatge, etc.). En tot cas, promoure la inversió privada i público-privada en iniciatives relacionades amb la commemoració és un dels objectius del Pla: que els agents privats contribueixin al desenvolupament econòmic local, alhora que s'impliquin en la projecció i la promoció de la ciutat.

Taula de prioritats del procés de desenvolupament del Pla

Actuacions		Prioritat	Actuacions
	Procés i mecanisme de gestió		
1	Creació comissió executiva	1	Organització interna municipal
2	Coordinació Sant Ignasi 22	1	Relació estable organismes
3	Coordinació municipis ignasians	2	Relació estable municipis
	Procés i mecanisme de participació		
1	Taula treball Manresa 2022	1	Coordinació i participació de l'òrgan
2	Taula d'assessors	1	Relació estable de contacte
3	Relacions bilaterals amb sectors	2	Relació estable de contacte
4	Pacte de Ciutat	1	Incorporar projecte Manresa 2022
5	Consell de Ciutat	1	Incorporar projecte Manresa 2022
	Proposta de finançament		
1	Pressupost ordinari Ajuntament	1	Pressupost orientat per àrees
2	Programes i ajuts de la Generalitat	1	Finançament públic
3	Programes de la Diputació	1	Finançament públic
4	Programes europeus i estatals	2	Desenvolupament de programes
5	Programa de mecenatge	2	Foment del programa de mecenatge
6	Inversió privada	2	Foment de la iniciativa privada
	Proposta d'avaluació		
1	Elaboració d'indicadors	2	Pressupost orientat per àrees
2	Memòria anual d'avaluació	2	Finançament públic

«Madrid Horse Week» ; Beneficios fiscales aplicables al «III Centenario de la Real Academia Española»; Beneficios fiscales aplicables al «120 años de la Primera Exposición de Picasso. A Coruña, febrero-mayo de 2015»; Beneficios fiscales aplicables al «IV Centenario de la segunda parte de El Quijote *Sexagésima*»; Beneficios fiscales aplicables al «World Challenge LFP/85.º Aniversario de la Liga»; Beneficios fiscales aplicables a «Juegos del Mediterráneo de 2017»; Beneficios fiscales aplicables a la celebración del «IV Centenario del fallecimiento del pintor Doménico Theotocópuli, conocido como El Greco.

4.2.3. Seguiment i avaluació del pla

El **sistema d'avaluació i seguiment del Pla director** s'establirà a través de la Comissió executiva municipal del projecte Manresa 2022, com a òrgan d'organització i gestió interna de l'Ajuntament. El Pla, tant pel que fa a l'estratègia en general, com pel que fa a les accions, caldrà que es vagi revisant anualment. Caldria, per tant, que l'Oficina Manresa 2022 elaborés una **memòria anual** que inclogués almenys:

- La relació i la valoració de les actuacions dutes a terme des de l'Ajuntament i des d'altres instàncies i organitzacions ciutadanes.
- La proposta d'accions que caldrà desenvolupar l'any vinent.

Quant als **indicadors** per a l'avaluació del Pla, caldrà que siguin proposats per la Comissió executiva i pel servei tècnic de què disposa l'Ajuntament per a aquests processos. Els indicadors proposats s'haurien de fixar en dos tipus de resultats que caldrà avaluar:

- el grau d'acompliment del pla i de les accions proposades (indicadors de control);
- el seu impacte real en la consecució dels objectius fixats (indicadors d'eficàcia).

Aquesta mirada avaluadora s'ha d'aplicar tant sobre els elements de suport, com sobre els procediments que nodreixen l'estratègia, tenint present que allò que interessa és **poder modificar l'estratègia d'acord amb els resultats** que es van obtenint, i rendir comptes de com s'avança cap a la meta fixada.

Pel que fa a l'**acompliment del Pla**, caldrà que des de la comissió executiva es calendaritzin i pressupostin aquelles accions que es pensin fer, tot prioritzant-les. Caldrà, doncs, que periòdicament es comprovi l'eficiència del desenvolupament del Pla: la relació entre la feina feta "real" i la que s'havia planificat a priori, atenent les previsions fetes. L'assoliment d'objectius parcials ha de ser la base per a la consecució d'objectius més generals, tot extraient-ne les conclusions que facin redreçar tant les accions reals com les planificades.

Pel que fa a l'avaluació del **rendiment extern**, concebut com l'avaluació del grau de transformació de la situació de partida en la direcció pretesa per l'estratègia, caldrà fixar alguns indicadors per mesurar l'èxit o el fracàs de les accions executades.

Alguns dels **exemples d'indicadors** que caldria considerar (quant a compliment o impacte) serien:

- Sobre el Pla:
 - o Nombre d'accions executades
 - o Capacitat de finançament assolida
 - o Impacte en mitjans de comunicació
- Ciutadania:
 - o Grau de participació ciutadana en el projecte (individual i per entitats)
 - o Grau de satisfacció de la població
- Visites:
 - o Nombre de visitants i procedència
 - o Nombre de pernoctacions
 - o Grau de satisfacció dels visitants
- Cultura:
 - o Nombre d'activitats culturals programades
 - o Nombre d'assistents a les activitats culturals
 - o Nombre d'elements patrimonials posats en valor
- Economia i mercat laboral:
 - o Nombre d'empreses creades
 - o Indicador sintètic de la diversificació de l'economia manresana
 - o Nombre de llocs de treball generats
 - o Evolució de l'atur local sobre evolució de l'atur català
- Urbanisme:
 - o Nombre d'actuacions vinculades a l'accessibilitat als llocs ignasians
 - o Nombre de senyalitzacions executades
 - o Nombre de finques rehabilitades al Centre Històric

5. MANRESA 2013: EL CONTEXT

Per a la realització del Pla director s'han tingut en compte els **diversos contextos** en què s'emmarca. Això s'ha fet analitzant les dades i el coneixement disponibles de cada context, i atenent la informació obtinguda a través del procés de consulta. Així, s'han analitzat **tres vectors**, el coneixement dels quals és clau per contextualitzar correctament el marc en què s'ha de dissenyar el projecte Manresa 2022.

- El **context turístic** de la ciutat i el **marc de la commemoració**, a partir de les fonts d'informació següents:
 - o El Pla Estratègic de la Cova de Sant Ignasi
 - o El Pla Director del Camí Ignasià
 - o La renovació del Pla Estratègic de Turisme de Manresa
 - o El Pla Especial de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa (2012)
 - o L'Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa (2012).
- Els **centres d'espiritualitat i turisme religiós** al món:
 - o Identificació de localitats i personatges de referència
 - o Anàlisi dels elements equiparables al cas ignasià i manresà
- El **context general de la ciutat i del Centre Històric**, a partir dels diversos plans sectorials i les dades disponibles, principalment:
 - o El Programa d'Ordenació Urbanística de Manresa (POUM)
 - o El Pacte de ciutat per la promoció econòmica i la cohesió social
 - o El Pla Estratègic de Ciutat 2015
 - o El Programa "Vida al Centre Històric"
 - o L'Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa (2012).

Malgrat que es fa una descripció més detallada de cada vector al capítol següent, tot seguit es presenta una **síntesi dels aspectes més determinants** observats per a cadascun d'aquests contextos.

1. El context turístic de la ciutat i el marc de la commemoració

A partir de la documentació analitzada i de les entrevistes realitzades, s'ha arribat a les consideracions següents:

- **La centralitat de Manresa a Catalunya** constitueix un avantatge comparatiu de primer ordre, i la **personalitat del Centre Històric** és un dels principals escenaris de la memòria col·lectiva de la ciutat.
- **Absència d'una identitat turística clara** i de posicionament de Manresa com a destinació turística. No obstant això, l'important patrimoni gòtic i industrial de Manresa, el posicionament en el senderisme *slow* (a través de la Sèquia), la pertinença a la marca Geoparc, l'existència de la DO Pla de Bages i la important programació cultural de Manresa són alguns dels recursos que poden fer d'**atractors per convertir Manresa en destinació turística atractiva**.
- **Espai urbà no prou condicionat per a la visita turística** i necessitat de millora de les estructures d'acollida. Baixa integració entre les rutes patrimonial i comercial. Manca d'aparcament per a bus proper als punts de destinació turística.
- **Manca de dignificació i adequació** d'una bona part del **patrimoni ignasià**, i inexistència d'un **relat global** sobre l'episodi ignasià. Absència d'un equipament interpretatiu sobre el lligam Ignasi-Manresa. Manca d'atractivitat i d'adequació museogràfica i senyalització de l'interior del **conjunt patrimonial de la Cova**. **Inadequada integració entre la Seu i la Cova** i necessitat de millorar la gestió turística de la Seu i, en menor grau, de la Cova.
- **Poca incidència de la figura de sant Ignasi** dins l'espectre de referents de devoció i pelegrinatge de l'àmbit cristià. **No obstant això, la moda jesuítica, el possible Jubileu i la visita del Papa Francesc**, reforçarien la rellevància internacional del pelegrí sant i les expectatives generades a l'entorn de la commemoració, i generarien un **ambient propici per a l'any ignasià**.
- El creixement del **turisme religiós** i del senderisme són factors que poden contribuir a un increment significatiu dels visitants potencials de la ciutat si

aquesta aconseguix **posicionar-se adequadament**. Existeix, però, el **risc que el turisme ignasià passi de llarg** cap a Barcelona o pernocti a Montserrat, o que d'altres ciutats de l'interior es posicionin per davant de Manresa respecte a l'oferta de *day trips* amb origen a la capital catalana.

2. Els centres d'espiritualitat i turisme religiós al món

L'anàlisi de diferents **ciutats vinculades a figures clau del pensament i la devoció** en l'àmbit cultural judeocristià, com també de punts rellevants de turisme religiós, permet identificar una sèrie d'indicadors que poden resultar d'interès des d'una **perspectiva comparativa**. D'entrada, un cop analitzats i comparats amb el cas manresà, cal observar que el marc ignasià de la ciutat presenta una sèrie de característiques que el fan **singular** respecte a d'altres casos de **centres d'espiritualitat i turisme religiós** amb projecció internacional:

- La **discreta projecció de la figura de sant Ignasi a Manresa (?)**, probablement per la seva adscripció, justa o no, al principal corrent contrareformista sorgit de Trento.
- El **caràcter marcadament laic de la societat manresana**.
- En l'àmbit de projecció internacional, la **manca d'un patrimoni religiós de primer nivell**, que inciti la visita més enllà dels aspectes estrictament espirituals.

En tot cas, l'anàlisi efectuada ha servit per reforçar les propostes del Pla Director que es desenvolupen a cada apartat.

3. El context general de la ciutat i del Centre Històric

Pel que fa a aspectes de tipus urbanístic, social i comercial, l'anàlisi de les fonts consultades ha permès constatar que:

- Hi ha hagut un **canvi de centralitat urbana** en què els atractors principals, més enllà dels patrimonials, se situen fora de les muralles.

- Els canvis produïts al Centre Històric en les darreres dècades han transformat d'arrel la seva **identitat** i han comportat una **pèrdua d'autoestima**. Tot plegat es pot revertir potenciant una imatge i un missatge positius sobre el que representa ser del barri, viure-hi, treballar-hi o comprar-hi.
- **Les percepcions no són la realitat:** en general es percep una sensació d'inseguretat i de residualitat, especialment per part dels que viuen en altres llocs de la ciutat, que no es correspon amb la realitat.
- **Un barri per revitalitzar:** el procés de revitalització del barri ha estat molt important en la darrera dècada i s'ha constatat un canvi significatiu, però no ha estat suficient. La redacció del POUM es presenta com la gran oportunitat per generar un nou procés en aquest sentit.
- **Un barri per omplir:** des de la dècada de 1980 el barri pateix un procés de despoblament i degradació progressiu. Tot i això, disposa d'un gran potencial atractor i s'observen tendències positives.
- **Un espai urbà poc permeable:** es detecta un nombre important d'**edificis singulars** que poden acollir **equipaments atractors** que ajudin a obrir el barri. Caldria la dinamització d'aquests espais públics i la millora de l'accessibilitat, la mobilitat i la senyalització.
- S'ha accentuat el desplaçament del comerç de proximitat i de conveniència per la manca de residents i els canvis en l'estil de vida i les pautes de consum de la població. Alguns carrers difícilment tornaran a tenir **vida comercial** i els altres corren el perill de quedar fora de la passejada comercial de la ciutat. S'han d'incrementar les polítiques d'incentius i cohesionar el comerç al barri com a element revitalitzador.
- **Crear valor en el comerç del barri i el comerç d'autor:** cal posar en valor els establiments i activitats que han format part de la idiosincràsia del barri i la seva contribució social, urbana i territorial, al mateix temps que s'han de potenciar els nous comerços d'autor que també aporten personalitat.

5.1. La commemoració ignasiana i el turisme a Manresa

A partir de la documentació analitzada i les entrevistes realitzades, s'ha arribat a les consideracions següents sobre debilitats, fortaleeses, amenaces i oportunitats sobre Manresa com a destinació turística:

Debilitats i amenaces:

- **Absència d'una identitat turística clara:** aquest fet –que impedeix transmetre a visitants i turistes un concepte de ciutat assumit col·lectivament- guarda relació amb el baix nivell d'identificació –cognitiva i emocional- de Manresa envers el seu propi patrimoni. N'és la causa una pèrdua de referències de la Manresa històrica, com a conseqüència, en part, de les transformacions urbanístiques i socials operades al nucli urbà.
- **Percepció d'un espai urbà hostil al Centre Històric:** el sector urbà que acumula els principals actius amb potencialitat turística es ressent d'una percepció negativa. Manquen estratègies satisfactòries destinades a transformar aquestes connotacions, per mitjà d'intervencions que posin en valor l'espai públic com a àmbit de sociabilitat i amb capacitat per generar relat, que resulti agradable, amable i acollidor per al turista.
- **Manca de posicionament de Manresa com a destinació turística:** atès que el turisme s'ha revelat com un sector estratègic, amb capacitat per generar dinàmiques transversals en diferents àmbits, resulta indispensable que, en el context de l'oferta turística de Catalunya, Manresa es posi com a destinació, tot prenent com a base elements que li confereixin singularitat i atractivitat. Es valora negativament l'abandó del concepte *Manresa, cor de Catalunya*, tot i criticar-ne l'antic disseny *carrincló*.
- **Consideració, a escala local, del turisme com a actiu menor, sense valor estratègic:** la feblesa d'una perspectiva transversal que contribueixi a generar sinergies té la seva plasmació en la inexistència d'un òrgan de gestió i

promoció turística, que coordini el potencial de la ciutat des d'una visió de conjunt de tots els agents implicats (administració, comerç, restauració, propietaris del patrimoni, operadors privats, associacions, ciutadans...). La Taula de Turisme, refundada fa un parell d'anys, és un bon precedent en aquest sentit.

- **Feble integració entre les rutes patrimonial i comercial. Espai urbà no prou condicionat per a la visita turística:** tal com recullen la Renovació del Pla Estratègic de Turisme de Manresa i el document *El potencial de desenvolupament turístic i comercial del nucli antic de Manresa*, aquest és un dels fets que impedeix una adequada rendibilització del turisme, que es ressent de l'absència d'una visió estratègica que incideixi globalment en els diferents àmbits de l'economia local.
- **Necessitat de millorar lesestructures d'acollida:** l'absència d'elements com segells d'arribada, menús en anglès, etc. dificulta una immersió satisfactòria en l'atmosfera ignasiana i el coneixement dels actius turístics de Manresa. Aquesta realitat entra en contradicció amb la mateixa essència del relat ignasià, que no es pot entendre sense el concepte d'hospitalitat.
- **Manca de dignificació i adequació d'una bona part del patrimoni ignasià:** el conjunt d'elements que integren la Manresa ignasiana són un recurs que no ha completat satisfactòriament la conversió en producte turístic, ni se l'ha dotat dels suports interpretatius adients. Aquest fet els priva del seu potencial comunicatiu, generador d'experiències singulars, base de qualsevol oferta en l'àmbit del turisme cultural.
- **Inexistència d'un relat global sobre l'episodi ignasià:** el fet de no vincular els diferents elements patrimonials a través d'un discurs relativament coherent repercuteix en una imatge de dispersió, que incideix negativament en l'aprofitament turístic dels recursos disponibles i n'inhibeix la capacitat evocadora del llegat ignasià de la ciutat.
- **Manca d'atractivitat i d'adequació museogràfica i senyalització de l'interior del conjunt patrimonial de la Cova:** a diferència del que ha succeït amb la basílica de la Seu, la senyalització integral de l'interior del conjunt de la Cova està pendent d'execució. Això no obstant, la Companyia de Jesús ha

emprès pel seu compte accions de senyalització, sense referència a cap projecte integral de ciutat.

- **Incidència discreta de la figura de sant Ignasi dins l'espectre de referents de devoció i pelegrinatge de l'àmbit cristià:** malgrat la rellevància i la projecció del sant de Loiola i de l'orde jesuïta, a l'entorn d'ambdós no s'ha generat un nucli i uns fluxos de pelegrinatge homologables als d'altres devocions dins l'univers cristià. Aquest fet, per bé que constitueix una feblesa, és també una oportunitat.
- **Caràcter marcadament laic de la societat manresana:** les accions destinades a posar en valor el patrimoni ignasià en el marc de la commemoració -com també el relat que en sorgeixi- hauran de trobar el seu encaix amb l'actual realitat social de Manresa, caracteritzada pel pes de la laïcitat.
- **Manca d'un patrimoni religiós de primer nivell, que inciti la visita més enllà dels aspectes estrictament espirituals:** l'absència d'elements patrimonials tangibles que, pel seu valor o espectacularitat, siguin homologables a d'altres centres de pelegrinatge, condiciona les estratègies de valoració turística que es puguin emprendre en el marc de la commemoració, les quals hauran de concedir una especial atenció als elements de caràcter intangible.
- **Absència d'un equipament interpretatiu sobre el lligam Ignasi-Manresa:** es troba a faltar l'existència d'un centre d'interpretació que –per mitjà de tècniques museogràfiques modernes- expliqui de manera satisfactòria aquest vincle, a través d'un discurs que, al mateix temps, convidi al coneixement de la ciutat.
- **Inadequada integració entre la Seu i la Cova i necessitat de millorar la gestió turística de la Seu i de la Cova:** aquest fet té com a conseqüència el desaprofitament les potencialitats dels dos principals actius patrimonials de Manresa, que es troben també entre els més importants de Catalunya. En la mateixa línia –per bé que a una escala menor-, la manca d'integració entre la Cova i el Museu Comarcal de Manresa impedeix que el segon capti fluxos de visitants de la primera, malgrat disposar d'una de les col·leccions d'imatgeria

barroca més importants del país, potencialment atractiva per al turisme de signe religiós-espiritual.

- **Falta d'atractivitat de la col·lecció-museu de la Cova:** la col·lecció-museu de la Cova de Sant Ignasi s'ha vist desproveïda, amb el pas del temps, de peces de notable valor històric. Aquest fet, juntament amb la manca d'unes adequades estructures museogràfiques i interpretatives de suport –que incitin a la descoberta de la Manresa ignasiana en el seu conjunt-, li resta capacitat d'impacte i atractivitat davant la perspectiva d'una commemoració que, per definició, basa el seu relat en la recuperació del passat a través de la petjada patrimonial.
- **Manca d'aparcament per a bus proper als punts de destinació turística:** aquest dèficit dificulta enormement -en termes de mobilitat- la gestió dels fluxos de visitants. És especialment greu si es té en compte la importància de la modalitat *day trip* com a producte turístic prioritari per a la ciutat.
- Possibilitat que **d'altres territoris assumeixin un paper primordial en algun dels productes/rutes emergents** (Camí de Sant Jaume, Abat Oliba, turisme industrial...), en detriment de l'oferta ignasiana de Manresa.
- **Risc que el turisme ignasià passi de llarg cap a Barcelona o pernocti a Montserrat**, de resultes de no haver consolidat una oferta prou atractiva ni amb prou identitat, o sense els serveis i les estratègies necessaris per retenir els visitants.
- **Risc que d'altres ciutats de l'interior es posicionin abans que Manresa davant l'oferta de *day trips* amb origen a Barcelona**, amb el consegüent desaprofitament d'una valuosa franja d'oportunitats.

Fortaleses i oportunitats:

- **La centralitat de Manresa**, que constitueix un avantatge comparatiu de primer ordre, tant pel que fa a proximitat des de diferents punts de la geografia catalana, com pel que fa a les vies de comunicació.

- **La personalitat del Centre Històric**, derivada del sentiment de pertinença a un espai que constitueix un dels principals escenaris de la memòria col·lectiva de la ciutat.
- **La important programació cultural de Manresa**, que té com a *buc insígnia* la programació estable d'espectacles del Teatre Kursaal, amb projecció més enllà de la capital del Bages, i les mostres de cultura popular, molt arrelades a la ciutat.
- **L'existència de la DO Pla de Bages**, que ha contribuït a revitalitzar en part el patrimoni vinícola i enològic de la comarca, amb una especial repercussió en l'àmbit del turisme a l'entorn dels vins de qualitat.
- **L'important patrimoni gòtic de Manresa**, testimoni de l'edat d'or medieval de la ciutat, que té la seva icona més representativa en la basílica de la Seu, element emblemàtic de la façana monumental de la capital del Bages.
- **El patrimoni industrial**, amb elements com el Museu de la Tècnica de Manresa –integrat a la xarxa del MNACTEC–, on s'explica la tradició de la indústria de la cinteria.
- **El posicionament de Manresa en el senderisme *slow***, a través de la Sèquia. A l'entorn del parc del canal s'ha configurat una àmplia oferta de lleure i activitats en l'àmbit del turisme naturalista, esportiu i cultural, que s'ha consolidat com un potent atractor.
- **La pertinença de Manresa a la marca Geoparc**, que està contribuint a diversificar l'oferta turística de la ciutat per mitjà d'un *label* reconegut per la UNESCO, i a vincular-la amb altres punts del territori amb característiques similars.
- **Les possibilitats de convertir Manresa en destinació turística atractiva, malgrat no ser atractora**: la recerca estratègica d'elements de singularitat pot contribuir a posicionar la ciutat no pas com a destinació atractora –si més no, al nivell en què ho són Montserrat i Barcelona–, però sí amb capacitat per resultar atractiva i aconseguir major pes dins el conjunt de l'oferta turística del país.

- **La singularitat del conjunt ignasià de Manresa respecte a d'altres centres d'espiritualitat i de turisme religiós amb projecció internacional:** tant el pes de Manresa en la biografia d'Ignasi, com la projecció i abast de la Companyia de Jesús, fan de la ciutat un referent internacional. Aquesta doble dimensió constitueix una valuosa oportunitat dins l'àmbit del turisme religiós, i més en el marc de la commemoració.
- **La *moda jesuítica*,** entesa com el conjunt de connotacions positives que la Companyia de Jesús ha sabut desprendre a l'entorn de la seva tasca en àmbits com la cultura, l'educació i la cooperació, i que ha tingut el seu reflex en l'impacte mediàtic derivat de l'elecció del Papa Francesc.
- **El possible Jubileu i la visita del Papa Francesc,** que reforçarien notablement les expectatives generades a l'entorn de la commemoració i generarien un ambient propici per a l'any ignasià.
- **El creixement del turisme religiós i del senderisme,** dos eixos estratègics a l'entorn dels quals Manresa es troba en una situació privilegiada per poder construir una oferta atractiva, aprofitant l'avinencesa de la commemoració.
- **La previsió de creixement del turisme no europeu per motius culturals,** fet que podria comportar un increment significatiu dels visitants potencials de la ciutat, en el cas que aquesta aconsegueixi posicionar-se adequadament.
- **La vinculació de Manresa a les rutes incipients** (Camí de Sant Jaume, Abat Oliba, Pirineu Comtal, Geoparc, Llobregat industrial...), la qual cosa situaria la capital del Bages en una intersecció d'interessos i potencialitats turístiques emergents.

5.2. Centres d'espiritualitat i turisme religiós

El turisme religiós: un segment de mercat en creixement

Com afirma Sílvia Aulet³³, el turisme religiós és un dels nínxols de mercat en creixement, tant als països desenvolupats com als països en vies de desenvolupament. Les principals destinacions d'aquesta tipologia són els llocs sants que representen indrets de devoció i de pelegrinatge, com també punts destacats per la seva peculiaritat històrico-cultural. Presenta una composició complexa, a causa dels diferents elements que conflueixen en les destinacions i els motius que empenyen els viatgers. Es tracta, per tant, d'un turisme que integra un ampli ventall de patrons, que moltes vegades interactuen en la intenció i la decisió d'emprendre el viatge: religiosos, culturals, tradicionals, espirituals, paisatgístics...

Assegura Robert Lanquar³⁴ que el turisme religiós i espiritual representa al voltant del 20% del turisme mundial. Segons les estimacions, cada any els centres de culte religiós reben entre 220 i 250 milions de visitants, dels quals aproximadament 150 milions (un 60-70%) són cristians. A escala mundial, hom calcula que el turisme espiritual genera una despesa total de 18 mil milions de dòlars, xifra que confirma que es tracta d'un segment-oportunitat.

Només a Europa, prop de 30 milions de cristians, sobretot catòlics, dediquen les vacances –o una part del període vacacional- a fer un pelegrinatge. Els centres de culte més grans del món cristià atrauen a l'entorn de 25 milions de pelegrins, que equival al 15% dels fidels migratoris d'aquesta confessió. Aquestes estimacions, basades en la xifra total de visitants, inclouen tant els pelegrins com els turistes. Tanmateix, segons els estudis de Sharpley³⁵ i Sundaram, a la majoria de santuaris d'Europa occidental el nombre de turistes religiosos supera sovint el de pelegrins. El

³³ Sílvia Aulet, professora de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona i investigadora en el programa de doctorat en turisme, dret i empresa de la mateixa universitat.

³⁴ Robert Lanquar, assessor de l'Organització Mundial de Turisme (OMT), el Banc Mundial, la Comissió Europea i altres organismes; professor de diferents universitats; president de Córdoba Horizontes.

³⁵ Richard Sharpley, professor de turisme de la University of Central Lancashire (Gran Bretanya).

document de perspectives del turisme per a l'any 2020 (*Plan de turismo 2020*) apunta que el turisme religiós és un dels segments emergents a l'Estat Espanyol.

Els llocs sagrats, que han estat i continuen essent indrets de pelegrinatge, en la societat moderna de progrés tècnic, industrial i social han esdevingut destinacions turístiques. Les pràctiques i celebracions religioses que es manifesten als llocs sagrats atrauen tant els fidels com els turistes, els motius de visita dels quals poden ser tant religiosos com laics.

La percepció de la pràctica religiosa per part dels turistes comporta un caràcter profà, i s'entén més aviat com l'oportunitat de noves experiències, adquisició de coneixements i fins i tot divertiment, passatemps o pura curiositat. No obstant això, juntament amb aquestes motivacions profanes existeix l'interès de caràcter espiritual, que mou els turistes "religiosos" als indrets sagrats, de manera que la seva participació en pràctiques religioses adquireix un matís més religiós que secular.

Cada cop més els espais sagrats es transformen en espais multifuncionals, on és possible conviure desenvolupant un ampli ventall d'activitats de lleure, natura i cultura. D'altra banda, el "turista religiós" constitueix la tipologia més "lleial" de turista, caracteritzada per estades més breus però recurrents, atès que està vinculat a un seguit de sentiments relacionats amb les creences religioses dels visitants.

Malgrat la conjuntura de crisi econòmica –o precisament a causa de la crisi econòmica-, als països occidentals el turisme religiós-espiritual descriu una evolució a l'alça, amb increments de sol·licituds de pelegrinatge que oscil·len entre el 35 i el 40%.

Anàlisi comparativa

L'anàlisi de diferents **localitats vinculades a figures clau del pensament i la devoció** en l'àmbit cultural judeocristià, com també de punts rellevants de turisme religiós, permet identificar una sèrie d'indicadors que poden resultar d'interès des d'una **perspectiva comparativa**:

- Mite i valors
- Espai i patrimoni
- Equipaments museogràfics

- Marca i comunicació
- Elements monumentals
- Xarxes de treball
- Festivitats populars
- Programes educatius i centres d'estudis
- Fites i commemoracions
- Projectes creatius

D'entrada, i de manera general, cal observar que el marc ignasià de la ciutat de **Manresa** presenta una sèrie de característiques, com hem vist, que el fan **singular** respecte a d'altres casos de **centres d'espiritualitat i turisme religiós** amb projecció internacional:

- La poca incidència de la figura de Sant Ignasi dins l'espectre de referents de devoció i pelegrinatge de l'àmbit cristià. Probablement, per la seva adscripció, justa o no, al principal corrent contrareformista sorgit de Trento.
- El caràcter marcadament laic de la societat manresana
- En l'àmbit internacional, la manca d'un patrimoni religiós de primer nivell, que inciti la visita més enllà dels aspectes estrictament espirituals.

A continuació es relacionen els diversos aspectes analitzats de casos paradigmàtics que permeten tenir una **visió comparada de la realitat i les possibilitats de Manresa com a centre de referència espiritual i religiós**.

- **El mite i els valors:** s'han analitzat els exemples següents:
 - o Joan Calví: Ginebra, ciutat de refugi i reforma.
 - o Jan Hus: Praga, lluita, sacrifici i martiri.
 - o Erasme de Rotterdam: llibertat d'expressió, cultura i tolerància.
 - o Thomas More: Londres, conflictivitat entre creences, concepte d'etern i universal.
- **L'espai i el patrimoni:** s'ha analitzat la figura de Luter i la seva vinculació amb les ciutats d'Eisleben i Wittenberg.
 - o Eisleben: ciutat de naixement del pare de la Reforma protestant. La imatge de Luter és present arreu de manera reiterada. És utilitzada com a símbol de la ciutat. L'any 1693 ja es pagava per veure la casa on va néixer.

- o Wittenberg: bressol de la Reforma protestant. Ciutat plena d'elements patrimonials que permeten resseguir el rastre la Reforma. Petjades físiques i espirituals. L'oferta turística es complementa amb la posada en valor dels personatges que van acompanyar Luter (Katharina Von Bora, Lucas Cranach el Vell i Phillipp Melanchton).
- **Equipaments museogràfics:** s'han analitzat les ciutats de Ginebra i Àvila. Ambdues disposen dels corresponents equipaments museogràfics, que fan una important funció de suport al relat de les respectives figures.
 - o Joan Calví-Ginebra: Museu Internacional de la Reforma. Museu d'un pensament.
 - o Santa Teresa de Jesús-Àvila: Centro de Interpretación de la Mística.
- **Marca i comunicació:** s'han analitzat els casos següents:
 - o Santa Teresa de Jesús (Àvila): *Ávila mística*.
 - o Espanya/ judaisme: Caminos de Sefarad.
 - o Assís: *Seraphica civitas*; disseny d'un logotip a partir de la fusió d'una rosassa i d'un colom de la pau.
 - o Lurdes: *Lourdes, pluriel du monde*.
 - o Mont Saint-Michel: *Mont Saint-Michel, entre ciel et terre*.
- **Elements monumentals:** s'han observat els següents:
 - o Joan Calví (Ginebra): monument Internacional de la Reforma (també conegut com a Mur dels Reformadors), al parc dels Bastions.
 - o Jan Hus. Praga: monument a Jan Hus, a la plaça de la Ciutat Vella.
- **Xarxes de treball:** s'han analitzat les següents xarxes de treball entre localitats, creades a partir dels vincles que aquestes han generat pel fet de compartir una figura del pensament i la devoció:
 - o Santa Teresa de Jesús. Ciudades teresianas 2015.
 - o Judaisme a l'Estat Espanyol. Red de Juderías de España.
- **Festivitats populars:**
 - o Luter. Wittenberg. Festival de la Reforma, de periodicitat anual. Combina un mercat del Renaixement amb les potencialitats de la figura de Luter.

- **Programes educatius i centres d'estudis:**
 - o Lurdes: Universitat de la Pau, de periodicitat anual, fòrum de trobada i d'intercanvi, a partir del concepte de Lurdes com a bressol del diàleg interreligiós.
 - o Nevers: Centre International de Recherche et de Ressourcement pour l'Humanitaire (associació solidària a l'entorn del Convent de Nevers, on reposen les restes de Bernadeta Sobirós).
 - o Vilanova de Sixena (Osca): Instituto de Estudios Sijenenses Miguel Servet.
 - o Nola (Itàlia): Di Nola a Trento in nome di Giordano Bruno (biennal d'estudis sobre el filòsof Giordano Bruno).

- **Fites i commemoracions:**
 - o Luter. Wittenberg. Luter 2017. Focus d'atenció del món cristià però també dels amants de l'art, la cultura i la història.
 - o Santa Teresa de Jesús. STJ 500. V Centenario de Santa Teresa de Jesús.

- **Projectes creatius:**
 - o Luter. Wittenberg. Projecte Luthergarten: plantació de 500 arbres al Jardí de Luter (Luthergarten), amb la participació d'esglésies d'arreu del món i de totes les confessions, convidades a apadrinar el projecte.

- **Camins i rutes europees d'inspiració espiritual:** rutes europees turístiques i culturals:
 - o Ruta Francígena
 - o Ruta Agustiniàna
 - o Ruta de Cluny
 - o Camí de Sant Jaume
 - o Domus

5.3. La ciutat i el Centre Històric

En l'anàlisi de la ciutat i el Centre Històric s'han tingut presents els diferents programes i la corresponent documentació, que afecten de manera concreta les estratègies actuals i futures desenvolupades per part de l'Ajuntament. La documentació analitzada per a aquesta part del Pla Director és la següent:

- **Programa d'Ordenació Urbanística de Manresa (POUM):** iniciat al 2012, el treball del POUM consisteix a definir, consensuar i dibuixar un horitzó de desenvolupament de ciutat per a l'any 2035, prenent com a base les quatre prioritats de l'equip de govern: autoestima, endreça, capitalitat i ambició. Afecten diversos aspectes del planejament de la ciutat relacionats amb la commemoració, com per exemple l'ordenació de la façana històrica o les qüestions de mobilitat al voltant de la Cova. D'altra banda, però, la principal rellevància del POUM es refereix a l'ordenació urbana del Centre Històric, que determinarà la fesomia i les potencialitats del barri en els propers anys, especialment pel que fa a l'espai públic, l'habitatge, els equipaments i l'estructura social. En aquest sentit, el Pla Director Manresa 2022 ha aportat les seves observacions a l'equip redactor del POUM per tal que siguin preses en consideració, especialment en referència al pla de paisatge de la façana històrica.
- **Pacte de ciutat per la promoció econòmica i la cohesió social:** formalitzat el març de 2013, aquest acord de col·laboració entre l'Ajuntament de Manresa, els grups polítics representats al ple municipal, la Cambra de Comerç, els sindicats CCOO i UGT, i les organitzacions patronals PIMEC i Federació Empresarial de la Catalunya Central. Contempla la figura de Sant Ignasi en l'horitzó de l'any 2022 com una oportunitat excepcional; a partir d'aquesta fita es considera l'aprofitament de l'any ignasià com a motor d'activitat turística de la ciutat.
- **Pla estratègic de ciutat 2015:** iniciat el 2006, descriu l'horitzó de futur de la ciutat i proposa un full de ruta per arribar-hi. És fruit d'un procés participatiu amb diferents agents locals dels àmbits de la política, l'economia, el

coneixement científic i tecnològic, els serveis i la cultura. En cal destacar la importància dels treballs realitzats a la façana sud i el desenvolupament de l'equipament del carrer del Balç al Centre Històric.

- **Programa “Vida al Centre Històric”:** amb incidència concreta al Centre Històric, l'Ajuntament de Manresa, mitjançant els programes de govern 2012-2015, proposa en aquest mandat el programa “Vida al Centre Històric” (juliol, 2012), que dibuixa unes línies de treball transversals entre diverses regidories, que inclouen les actuacions principals següents:
 - o Pla d'usos d'edificis
 - o Pla de suport al comerç i a l'activitat econòmica
 - o Pla de convivència i seguretat
 - o Pla de cura de l'espai públic
 - o Promoció d'activitats turístiques, culturals i festives
 - o Pla singular d'intervenció social: gent gran, infància i pobresa
- **Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa (2012):** proposa una visió estratègica centrada en el Centre Històric en l'horitzó del 2022. S'hi exposen unes línies de treball per millorar la qualitat de vida al Centre Històric i aconseguir que el patrimoni que acull sigui conegut i reconegut. També proposa potenciar-ne la capacitat atractora en els àmbits del comerç, la cultura i l'educació, per recuperar la centralitat d'aquest espai urbà.

Consideracions sobre la ciutat i el Centre Històric³⁶

A partir de la documentació analitzada i les entrevistes realitzades, s'ha arribat a les **consideracions** següents, centrades especialment en la realitat i les expectatives al Centre Històric:

- **Segregació espacial de la ciutat:** la nova ciutat s'ha menjat la vella, tot generant un canvi de centralitat, desplaçant-la i allunyant-la cada cop més del

³⁶ La majoria d'aquestes consideracions s'han extret del treball *Estudi del potencial de desenvolupament turístic i comercial del Centre Històric de Manresa*, en el qual s'hi aprofundeix.

Centre Històric. Els atractors principals, més enllà dels patrimonials, se situen fora de les muralles.

- Recuperar la identitat i l'autoestima: els canvis socials, residencials, econòmics, produïts al Centre Històric les darreres dècades n'han canviat d'arrel la identitat i han comportat una pèrdua de l'autoestima entre els que hi viuen, però sobretot per a la resta de la ciutat. Cal canviar el rumb potenciant una imatge i un missatge positius sobre el que aquest representa.
- **Les percepcions no són la realitat:** tot i que l'índex d'inseguretat del barri no és superior a la mitjana de la ciutat, en general es percep una sensació d'inseguretat i residualitat, especialment per part dels que viuen en altres llocs de la ciutat, que no es correspon amb la realitat.
- **Un barri per revitalitzar:** el procés de revitalització del barri ha estat molt important en la darrera dècada i s'ha constatat un canvi significatiu, però no ha estat suficient. La redacció del POUM es presenta com la gran oportunitat per planificar el barri i per generar un nou procés de revitalització.
- **Un barri per omplir:** al Centre Històric encara hi ha un nombre important d'habitatges desocupats, força dels quals necessiten ser rehabilitats. Paral·lelament, presenta una població envellida per sobre de la mitjana de Manresa. Tot i que viure al barri no està de moda en relació a altres llocs de la ciutat, el potencial atractor que té és molt gran i s'observen tendències positives quant a valorar la vida al barri per part sobretot de gent jove i sectors creatius.
- **Fer l'espai urbà més permeable:** edificis, carrers amb gran volum de trànsit, cruïlles inexistents, manca de passos de zebra generen una percepció de trencament i **aïllament** del barri, que hi dificulten l'entrada. Les cinc **places** del barri (Major, Om, Reforma, Sant Domènec i Gispert) poden aprofitar-se més com a punts de cohesió, escenaris d'activitats i àmbits dinamització social. La **circulació de vehicles** segueix sent un tema polèmic entre els comerciants del barri i els veïns i calen solucions de consens. La complexitat orogràfica de la ciutat i el barri planteja la necessitat de revisar la **senyalització** per a vianants i, sobretot, la senyalització direccional per a vehicles.

- **Edificis emblemàtics per aprofitar:** es detecta un nombre important d'edificis singulars que poden acollir usos d'interès per al barri, com equipaments atractors (administratius, universitaris, etc.) que ajudin a obrir les portes del barri.
- **Locals buits, carrers eixuts:** l'ecosistema comercial ha mort en gran part del barri i està en risc a la resta; en l'actualitat hi ha gairebé 300 locals sense activitat comercial. Hi ha carrers al barri que difícilment tornaran a tenir vida comercial i els altres corren el perill de quedar fora de la passejada comercial de la ciutat. És necessari articular de manera sistemàtica una política activa envers els locals buits. S'ha accentuat el desplaçament del comerç de proximitat i de conveniència per la manca d'habitants. Entre altres raons per la manca de locals grans. D'altra banda, també s'observa l'interès de botigues de referència i d'autor per instal·lar-s'hi.
- **Crear valor en el comerç del barri:** cal posar en valor els establiments i activitats que han format part de la idiosincràsia del barri i la seva contribució social, urbana i territorial, de forma complementària a la vessant econòmica, al mateix temps que es potencien els nous comerços d'autor que també aporten personalitat. Es detecta una manca d'higiene comercial a causa l'envelliment i el deteriorament de l'entorn comercial, sense programes transversals que dotin d'estètica, neteja i seguretat l'entorn. El Mercat de Puigmercadal presenta deficiències. Preocupen de manera prioritària els aspectes tècnics i sanitaris que afecten la seva activitat, més enllà del paper que juga a la ciutat i al barri en concret. No obstant això, el barri té prou encant comercial per no deixar-lo perdre i apostar-hi fermament.
- **Polítiques d'incentius amb dues cares:** d'una banda la freda acollida de les bonificacions a propietaris i, de l'altra, el bon indicador de titulars d'activitats que s'acullen a la reducció del 95% en la tramitació de la llicència d'activitats.
- **Comerç per cohesionar:** el barri necessita un pla transversal d'actuació que incideixi en el comerç com a eix vertebrador de l'estructura i l'associacionisme en un sector mancat de lideratge.

Manresa, 30 de juny de 2014

Josep Huguet i Biosca
CATEMOCIONS, SL